

Het Wettig Gebruik der Wet (1 Tim. 1:8)

door

H. Bultema, V.D.M.

Uitgave van
De Bereer Publishing Comm.
Muskegon, Mich.
1922

INHOUD

I.	Het Karakter der Wet.....	5
II.	Het Wettig Gebruik der Wet.....	13
III.	Christus en de Wet.....	25
IV.	De Wet en het Evangelie.....	33
V.	Is de Wet een Regel der Dankbaarheid?.....	41
VI.	De Rechte Verhouding der Geloovigen tot de Wet.....	53
VII.	De Wet en de Sabbat.....	61
VIII.	De Wet van Christus.....	69
IX.	De Prediking der Wet.....	75
X.	De Vrees voor het Antinomianisme.....	85

*Bibliotheca Collegii Neomagensis S.J.
Ex Libris Universitatis Noviomagensis A.615.718.
In digitale vorm gebracht door Aren van Waarde
Mei 2005*

VOORWOORD

Het is een verblijdend verschijnsel onzer dagen, dat de Heere door Zijn Geest en Woord tal van waarheden nader tot het bewustzijn der geloovigen gebracht heeft. De persoonlijke tegenwoordigheid des Heiligen Geestes in de Gemeente, de eisch van de volheid des Geestes, Christus als de waarachtige Mensch, ons vleesch en been, in heerlijkheid, het drievoudig karakter der zaligheid opzichtens verleden, heden en de toekomst, de macht des gebeds en der voorbeding alsmede de bijzondere kracht van het gemeenschappelijk gebed, de roeping en de heerlijkheid der Zending, de wederkomst des Heeren tot opname Zijner Gemeente en iets later tot Israëls herstel en de oprichting van Zijn koninkrijk, de leer en de listige methoden van den duivel, zietdaar waarheden, die in vroegere tijden wel door enkelen gekend werden, doch nooit in die mate als ze in onze dagen gekend worden door hen, die beven voor heel het Woord Gods. En zoo heeft het den Heere ook behaagd om in deze zware tijden meer licht te werpen op de rechte verhouding van wet en genade en in verband daarmede op de volkomene genoegdoening van Christus, de vrijheid der geloovigen en de algeheele toewijding uit dankbaarheid aan Zijn heiligen dienst. In de tien jaren mijner bediening had ik, - het zij hier met schaamte beleden ! - niet het rechte inzicht in de algeheele vrijheid der geloovigen van de wet. Doch toen mij dit door ernstig en onbevooroordeeld onderzoek der Schrift duidelijk werd, gevoelde ik mij geroepen om ook anderen hiermede in kennis te stellen en dit werkje is er het gevolg van. Ik hoop en bid dat het biddend, onbevooroordeeld en met een open Bijbel in de hand gelezen en onderzocht mag worden en dat alles wat niet mocht strooken met Gods Woord, verworpen en daarentegen alles wat daarmede wel overeenkomt geloovig aangenomen mag worden. Het is mijn begeerte niet om eigen meeningen, maar wel om de gedachten des Heeren nader tot hoofd en hart van Gods kinderen te brengen. Bij alle gebrekkigheid van menschenwerk en een kennen ten deele, meen ik,

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

dat het boekje, dat bij dezen biddend den lezers wordt aangeboden, volkomen is naar de H. Schrift.

De Gemeente onzer dagen heeft te waken tegen twee dreigende gevaren: hier een vleeschelijke bandeloosheid, daar een geest van wettische gebondenheid. Hoewel het eerste ongetwijfeld gevaarlijker is dan het tweede, zoo zijn ze nochtans beide af te bidden en te weerstaan. En door het tweede te weerstaan zal men tevens veel sterker staan tegen het eerste. Waar toch de heerlijke vrijheid der kinderen Gods genoten wordt, daar zal men geen dienst des vleesches ontmoeten of begeeren.

Aan broeder D. Veltman, Ph.D., zij mijn hartelijke dank gebracht, dewijl hij zijn speurend oog over het handschrift heeft willen laten gaan en mij enkele wenken ten nutte heeft willen geven. En nu, mijn papieren kindje, ga de koude wereld in en doe in Gods naam een gezegend werk door den gevangenen vrijheid uit te roepen.

H. BULTEMA
19 Augustus 1922.

HOOFDSTUK I

HET KARAKTER DER WET

De wet is goed, zegt de Apostel, en daarmee heeft hij alle Antinomianisme voor altoos de deur uitgewezen. De wet is goed, of gelijk er in het oorspronkelijke staat, schoon, edel, voortreffelijk, dewijl zij van goddelijken oorsprong is, Ex. 20. Door den dienst der engelen heeft Jehova Zijne wet besteld in de hand van Mozes, den middelaar des Ouden Verbonds. Bij de wetgeving wordt ons daarvan niets vermeld, doch Hand. 7:53 en Gal. 3:19 zeggen het ons, terwijl Ps. 68:18, Hebr. 2:2 en Hebr. 12:22 er op zinspelen.

De wet is goed **ten opzichte van haar innerlijk karakter**. Zij is de uitdrukking van Zijn heiligen wil en die wil is de openbaring van Zijn heilig wezen. Bijgevolg blijft de wet in haar wezen altoos dezelfde. Zij zal, onder welke omstandigheden, tijden en volken men haar ook verplaatst, nimmer tot eenig sterveling gaan zeggen: "Nu moogt gij afgoderij en beeldendienst bedrijven, vloeken, stelen, doodslaan en hoereeren." Deze wet is de grondwet, ingegrift in het geweten van ieder mensch. Is de wet zonde? zoo roept de Apostel uit in Rom. 7:7 en hij beantwoordt deze vraag met een: "Dat zij verre !" Verder noemt hij haar **heilig, rechtvaardig en goed** in vs.12. In tegenstelling met zijn eigen vleeschelijk bestaan noemt hij de wet zelfs geestelijk, vs.14. Deze voortreffelijkheid der wet is Israël van ouds reeds meermalen voorgehouden. Wat groot volk is er, dat zoo rechtvaardige inzettingen en rechten heeft, als deze gansche wet is, zoo riep Mozes uit in Deut. 4:8. De wedergekeerde Levieten noemden ze rechtmatige rechten, getrouwe wetten, goede inzettingen en geboden, Neh. 9:13, terwijl ook Ps. 119 een doorlopend loflied is op de voortreffelijkheid van 's Heeren wet. Hoe schoon de natuur ook moge zijn, de wet des Heeren is veel heerlijker, wijl volmaakt, gewis, rein en zuiver, Ps. 19:8,9.

Met het oog op haren **inhoud en eisch** is de wet al weder edel en goed. Immers eischt zij nimmer iets onbillijks of kwaads, maar altoos het hoogste goed, namelijk liefde tot God, Deut. 6:5; 10:12; Matth. 22:37, 38; Mark. 12:29,30; Luk. 10:27, en liefde tot den naaste als het schepsel Gods, Matth. 7:12; Luk. 6:31; Rom. 13:9; Gal. 5:14; Jak. 2:8. Liefde is het

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

eene grondwoord, dat heel de wet vervult, Rom. 13:8,10; Gal. 5:14; 1 Tim. 1:5; Jak. 2:8. In het nauwste verband hiermede eischt de wet eene volkomene gehoorzaamheid des harten, Deut. 6:5; 10:12; 11:1; 12:32; 17:11,19; 29:29; 31:12; Lev. 19:17; Joz. 1:7; 2 Kron. 33:8; Ps. 119:4; Matth. 5:19. Voornamelijk Deuteronomium is het boek van de gehoorzaamheid der wet. Uit deze plaatsen zoowel als uit het tiende gebod is het duidelijk, dat het niet aangaat om te beweren, dat de wet bloot uitwendig zou zijn en niet zou willen heerschen over het verborgen leven des harten. Hierin is de wet Gods juist van alle staatswetten en politie maatregelen onderscheiden, dat zij wel afdaalt tot in het allerbinnenste des harten.

Het volmaakt en heilig karakter der wet is evenwel juist de reden, waarom zij voor den totaal verdorven zondaar als beschreven in Rom. 3:9-23 zoo vreeselijk is. Men vergete toch niet het apostolisch woord, **dat al wat de wet zegt, zij dat spreekt tot degenen, die onder de wet zijn**, Rom. 3:19. De wet richt tot niemand het woord en dreigt niemand met haren vloek, dan die onder haar is. Het is dan ook merkwaardig, dat al de beelden, welke de Schrift gebruikt ter aanduiding van de wet, naar dit vreesaanjagend karakter der wet heenwijzen. Slaan we slechts een vluchtigen blik op de zinnebeeldige aanduidingen der wet in de Schrift.

Een **vuur** is het beeld der wet en wetgeving, Deut. 4:33; 5:22; 33:2; Ex. 19:16,18; Hebr. 12:18. Dit vuur wijst ons op het vuur des gericht en op den vurigen vloek waardoor alle overtreders der wet worden getroffen.

Het **deksel** op Mozes' aangezicht, Ex. 34:33-35, was, volgens den Apostel in 2 Cor. 3:7,13, een beeld van de bedekking en het schaduwachtig karakter der wet. De wet met hare ontzagelijke vloekspraken bedekt namelijk nog veelszins de volle openbaring der heerlijkheid Gods. Om deze reden wordt ze ook een schaduw geheeten, Hebr. 8:5; 10:1; Col. 2:17, terwijl Christus het lichaam is. Hij was de belichaamde openbaring van al Gods deugden en de groote Profeet, Die al den raad Gods tot onze verlossing geopenbaard heeft.

De wet wordt genoemd een **paedagoog**, een tuchtmeester, Gal. 3:24,25. De Engelsche vertaling heeft hier het woord "schoolmaster", doch deze vertaling is onjuist. Een paedagoog was bij de oude Grieken niet wat wij thans een paedagoog noemen, maar een zekere slaaf, die

den jeugdigen knaap van dag tot dag naar zijn meester bracht, hem gewende aan strenge orde en tucht en hem aan den lijve strafte, zoo hij iets misdaan: had. Hij was dus niet de leeraar zelf, maar leidde den knaap tot den leeraar. Zulk een man was in oud-Griekenland geen overbodig weeldeartikel, daar de paederastie, de ontucht met knapen, een zeer algemeene zonde was, en deze dus wel bescherming behoeften.

De wet wordt in Col. 2:14 genoemd een **handschrift**, in den zin van een **schuldbrief**, dat ons tegen was, daar wij van nature door de overtreding der wet allen haar vloek op ons geladen hadden. Christus heeft aan het kruis de roode bloedstreep door dit schuldschrift gehaald en, gelijk men oudtijds met betaalde schuldbrieven deed, het openlijk aan het kruis genageld. Zeer verschillend zijn van ouds de gedachten geweest over de vraag wat de schriftelijke schuldbekentenis hier aanduidt, doch de nieuwere verklaarders zijn het hierover schier allen eens, dat hiermede de Mozaische wet in haar geheel en niet bloot de ceremonieele wet is bedoeld. En dit staat voor mij op de volgende gronden vast: 1. Paulus streed hier kennelijk tegen wetdrijvers, die de gansche wet verbindend stelden en alleen bij deze opvatting is zijn betoog tegenover die dwaalleeraars raak. 2. De scheiding of ook onderscheiding van schaduwachtige, burgerlijke wetten en de zedewet is Paulus ten eenenmale vreemd. 3. Deze brief werd geschreven aan geloovigen uit de Heidenen, die nimmer het juk der ceremoniën gedragen of gekend hadden, zoodat Paulus daarvan niet wel kon zeggen, dat die hun tegen, of beter, **vijandig** was. Doch van de zedewet, die ook de Heidenen, volgens Rom. 2:15, beschuldigt, kon dit wel gezegd. 4. De vergeving der zonden hing, volgens den Apostel, van de vernietiging van dit schuldschrift af en dit kon van de vervulling der z.g. ceremonieele wetten niet gezegd worden.

In Gal. 3:22,23 wordt de wet vergeleken bij een **cipier** of **gevangenbewaarder**. De beide werkwoorden door besloten vertaald, wijzen op een opsluiten, waaraan geen ontkomen is. Gelijk een misdadiger in wel verzekerde bewaring achter slot en grendel geplaatst wordt, alzoo heeft God door Zijn wet voor de komst van Christus en voor het geloof, dat de mystieke band is, die eeuwig bindt aan Hem, alle zondaren onder de zonde en de wet opgesloten. Ook

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

hier hebben we dus weder als bij de vorige beelden een angstaanjagende gedachte.

De wet wordt vergeleken bij een **juk der dienstbaarheid**, Hand. 15:10; Gal. 5:1. De gelijkenis is hier ontleend aan de lastdieren, die zware lasten moesten torsen. Er waren uit de Joden, die beweerden, dat men zonder de onderhouding der Mozaische wet niet behouden kon worden. Volgens Petrus namen ze hiermede een last op zich die noch zij, noch hunne vaders hebben kunnen dragen. De besnijdenis alleen was volstrekt geen zware last, maar volgens Gal. 5:1, 2 maakte ze Christus onnut en stelde ze tot schuldenaar om de geheele wet te doen. Uit die plaats blijkt ten duidelijkste, dat de Apostel Paulus van geene scheiding tusschen de schaduwachtige wet en de zedewet wil weten. Zoo kunnen we dezen regel ook omkeeren en zeggen, dat wie nu nog de geheele wet wil doen, zich ook moet laten besnijden. De Adventisten zijn zeer inconsequent, dat zij zich niet laten besnijden. Want de wet is immers eene eenheid.

In Gal. 4:1-7 gebruikt de Apostel het zinnebeeld van een **minderjarig kind**, dat, ofschoon erfgenaam zijnde van al de vaderlijke bezitting, volgens vaderlijke bepaling nog onder opzicht en voogdijschap staat. Hij heeft dus het genot dier goederen nog niet, maar is nog onvrij, onmondig en loopt nog aan den leiband van den tuchtmeester. En volgens Gal. 3:3 en Col. 2 ontvingen deze onmondige kinderen der wet ook nog maar elementair onderricht: zooals dit aan kleine kinderen wordt gegeven.

Het is zeker niet overbodig om op te merken, dat dit eigenlijk geen beeld der wet als zoodanig is, maar van de Joden onder de wet. Israël was vanouds nog niet vrij en mondig en werd ook nog geenszins ingeleid door den H. Geest in al de verborgenheden des Evangelies, doch werd nog maar in de eerste beginselen der waarheid onderwezen.

Zoo zagen we dan, dat hoe heerlijk de wet Gods op zichzelf genomen ook mag zijn, zij vanwege de zonde des menschen geen liefelijken indruk teweeg brengt, en dat de beelden van vuur, deksel, tuchtmeester, schuldbrief, gevangengewaar, juk en een onmondig kind veeleer er op berekend zijn om af te schrikken. Men make hier niet de tegenwerping, dat dit afschrikwekkende alleen geldt van de schaduwachtige of burgerlijke wet, want deze onderscheiding is den

Apostel ten eenenmale vreemd. Terecht schrijft Van Andel in zijne "Verklaring van den brief aan de Romeinen": "Onze deeling der Wet in zedelijke en schaduwachtige was aan zijn tijd vreemd: de Wet was den Jood een ondeelbare eenheid." Alle bekwame en onbevooroordeelde uitleggers laten zich hierover uit in gelijken zin. Eene onderscheiding ontglipt echter vele verklaarders van Paulus' Brieven, namelijk die van wet, zonder bepalend lidwoord, en de wet, met het bepalend lidwoord. In het eerste geval neemt hij de Mozaische wet als onkreukbaar rechtsbeginsel, zooals ook onder de Heidenen, of beter, in het hart der Heidenen gevonden wordt. Bij de wet denkt hij alleen aan alles wat God door Mozes geboden heeft, de gansche Mozaische wet. De goedgunstige lezer gelieve dit wel voor de aandacht te houden.

Als een korte en toch tevens volledige voorstelling der wet volge hier wat Prof. A. Van Veldhuizen zegt in zijne "Nieuwe Verklaring van Romeinen." Hij schrijft: "Bij zonde behoort de wet. Dit begrip is voor Paulus veel ruimer dan voor ons. Behalve in den gewonen zin komt het woord voor als aanduiding van de eerste vijf boeken des O. T., ja van het geheele O. T., Rom. 3:19, 1 Cor. 14:34, Gal. 4:21. De thans gangbare onderscheiding tusschen ceremonieele en andere wetten was Paulus vreemd. Wel staat in Galaten en Colossensen meer het ritueele en in Rom. meer het zedelijke element op den voorgrond. Toch is in Gal. 5:14 en Rom. 13:8 de liefde de hoofdsom der wet. Het bezit van de wet is een voorrecht voor Israël, Rom. 3:1,2; 7:12,14,22; 8:4. Wie echter onder de wet van Christus zijn, 1 Cor. 9:21, Gal. 6:2, moeten Israël overtreffen, 1 Cor. 7:19.

Naast de lichtzijden ziet Paulus groote schaduwplekken, die er door het Joodsche drijven niet lichter op werden, Gal. 6:13. Zooals de wet daar ligt, is ze een samenstel van dogmata, Col. 2:14, vgl. Ef. 2:15. Ze mag dan Rom. 7:14 geestelijk heeten, ze staat dan als letter, die doodt, ver af van den Geest, die doet leven, Rom. 2:29; 7:6; 2 Cor. 3:6. Ze staat ver van God af, want ze is maar door bemiddeling van engelen aan een tusschenpersoon ter hand gesteld. Gal. 3:19. Ze is nationaal beperkt en moet wijken voor het niet beperkte, Gal. 3:14, 26. Ze heeft bij Christus afgedaan, Rom. 10:4. Haar voorschriften worden als een nevelachtige schaduw gesteld tegenover de massieve gestalte van Christus, 2 Col. 2:17. Er is een hooger dienst noodig dan de hare, 12:1,2. De wet stelde eischen, waaraan de belofte van leven verbonden was,

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

Rom. 10:5; Gal. 3:12, doch niemand kon ze vervullen, Rom. 3:2. De uitbundig verheerlijkte wet kan het hoogere leven in den mensch niet vrij doen worden, Rom. 7:8-10; Gal. 3:21. Ze staat machteloos bij het vleesch. Rom. 8:3. De illusie dier eigengerechten moet wreed worden verstoord, Rom. 9:31, 32; 10:2, 3, gelijk eenmaal ook Paulus zelf werd teleurgesteld, Gal. 2:19. Israël heeft er geen oog voor, hoe de glans van Mozes' gelaat verbleekt, 2 Cor. 3. Het leven onder de wet is een leven in het vleesch, onder de zonde, Rom. 7:4-6. De Galatiërs mogen niet tot iets zoo elementaars, tot iets, dat door het angstig tellen van dagen herinnert aan den elementendienst, de astrologie uit hun heidenschen tijd, terugvallen, Gal. 4:3, 9; vgl. 3:21, 5:4. De wet maakt niet gelukkiger, doch ongelukkig, Rom. 4:15; 1 Cor. 15:56. Paulus heeft ervaren, hoe de glans der wet verbleekt voor dien van Christus, Gal. 2:19. Ze verklaart immers zich zelf dood, Gal. 4:21; vgl. Rom. 7:1-4.

De wet is gelijk in Paulus' eigen leven ook in dat der menschheid slechts een faze geweest. Ze is evenmin Gods laatste woord als ze het eerste was. De belofte is 430 jaar ouder, Gal. 3:17-19. Niet een episode, doch slechts een parisode, een indringsel, wordt de wet genoemd, Rom. 5:20; Gal. 3:19, iets als een vreemde verschijning in een stoet of een additioneele bepaling bij een artikel, Gal. 3:15, 19. Ze is een halte op den weg van Abraham, Rom. 4:1-25; Gal. 3:6-14, tot Christus, Rom. 10:4. Maar God vergist zich niet, ook niet met de wet. Ze maakt niet enkel ongelukkig, ze moet dit doen. Er waren al zonden voor Mozes' tijd, Rom. 5:13, maar de wet opent de oogen er voor, Rom. 3:2; 7:7-9, 10, 13. Ze martelt en doodt, Rom. 4:15, Gal. 3:24; vgl. 4:1-5, d.w.z. de slaaf, die de kinderen drilt: in onze taal, althans nu, in de dagen van de tuchtschool, weer: de tuchtmeester. De paedagoog is niet de vader, doch staat tegenover hem naast suppoosten en dienstpersoneel. Hij maakt niet geleidelijk klaar voor Christus zooals de zon het ooft doet rijpen, maar doet zuchtend naar zijn komst uitzien. De wet is gevangenis en gevangensbewaarder.

Meer nog dan zondebewustzijn zelfs zondelust moet de wet wekken, niet naar de zonde als beginsel, doch naar het botvieren aan wat latent voortwoekert, Rom. 5:20, Gal. 3:19. Zij laat den mensch niet met rust, Rom. 4:15; 5:13. Ze moet homeopathisch het ziekteproces bevorderen en de crisis te voorschijn roepen, Rom. 7:5-13. De vijandschap tegen God moet ontmaskerd worden, Rom. 1:30; 5:10; 8:7;

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

11:28; Kol. 1:20. Zonder strijd en nederlaag geen vrede. Om den vrede is het te doen. Wordt de zonde geweldig als een stroom, de genade rijst hoger, gelijk een zon, Rom. 5:20. De heiden behoeft niet langs den hollen weg der wet tot Christus te worden geleid, Rom. 2:14, 15; vgl. 1 en 2 Thess., maar Israël wel, op welks bodem ook Christus zijn strijd volstreed. Wat Paulus doorleefde en ook Israël door moet maken, zegt Gal. 2:19. De wet is de morgenster, die aan het zonnelicht voorafgaat, er door verbleekt. Terecht hoorde Paulus uit den eigen mond der wet een belijdenis als van den Dooper: "ik ben het niet," Gal. 3:24".

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

HOOFDSTUK II

**HET WETTIG GEBRUIK DER WET
(1 Tim. 1)**

Een zaak die op zichzelf goed is kan door een verkeerd gebruik zeer veel kwaad stichten. Dit is ook ten volle van toepassing op de wet. Op zichzelf is ze goed, goddelijk goed en kan ze in der eeuwigheid niet kwaad worden, doch hoeveel kwaad heeft ze al de wentelende eeuwen door niet gesticht, doordat zij niet wettig gebruikt werd. Hoevele vromen hebben niet gezocht en zijn er nog zuchtend, omdat zij meenen, dat zij door de wet gerechtvaardigd of geheiligd moeten worden.

Zullen we de wet wettig gebruiken, dan is het volstrekt noodig, dat wij weten **wat zij is, wat het taalkundig gebruik van dit woord is, voor wie ze is, waartoe ze is en tot hoe lang ze is.** Tast men bij een van deze vragen en hunne antwoorden mis, dan is het onvermijdelijk gevolg, dat men de wet verkeerdelijk gaat gebruiken. Achtereenvolgens slaan we dan een blik op deze vragen om er het Bijbelsch antwoord op te zoeken.

En dan kan natuurlijk op de eerste vraag het antwoord kort zijn, daar het vorige hoofdstuk reeds ten deele een antwoord op deze vraag zocht te geven. Doch er worde hier nog herinnerd aan een zeer gewichtigen trek der wet, namelijk, haar negatief karakter. Van de tien geboden zijn er negen, die negatief verbieden met een: "Gij zult niet." Vanwege dit negatief karakter staat het vast dat zij nimmer mag beschouwd als een kort begrip van al de waarheid, noch als de maatstaf der heiligmaking of als den inhoud van alle moraal. Tot groote schade van het geestelijk leven der geloovigen wordt de wet echter maar al te zeer beschouwd als een kort begrip van de gansche waarheid Gods. Bij eenig nuchter nadenken zou men beter kunnen weten, want de heerlijkste Schriftwaarheden worden in de wet juist niet gevonden. Men vindt hier toch geene verkiezing, geene H. Drieëenheid, geene vleeschwording, geen kruis, geen opstanding, geen wedergeboorte, rechtvaardigmaking, heiligmaking of verheerlijking des zondaars, geen voldoening, verzoening, genade en voorbidding

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

van Christus of van den H. Geest, geen wederkomst van Christus, geen Duivel of Antichrist, geen pelgrimswandel, geen gebed of zending, geen Gemeente, geen gemeenschap der heiligen noch ook een Vaderhuis met zijn vele woningen. Hoe ter wereld kan men nu een brokstuk van den wille Gods, waarin al deze e. a. waarheden gemist worden ooit aanleggen tot een middel ter behoudenis of ook ter heiliging en als den inhoud van alle moraal. Door zulks te doen is het volstrekt niet twijfelachtig of men de wet wettig dan wel onwettig gebruikt.

Wat is het taalkundig gebruik van het woord wet? Het Hebreeuwsche woord voor wet is **thorah** en komt van een wortelwoord, dat beteekent iets als met den vinger aan te wijzen, zoodat het gevoegelijk zou kunnen vertaald worden door aanwijzing, vingerwijzing. God heeft in Zijne wet eene vingerwijzing gegeven naar Zijn heiligen wil. Let wel, geene volle openbaring, maar eene vingerwijzing. De wet gaf de vingerwijzing naar Gods heiligheid, toorn over de zonde, Zijn eisch der liefde en volkomen gehoorzaamheid, doch van de genade Gods wist ze hoegenaamd niet af. Het Grieksche woord **nomos** is het woord, dat in den regel in het N. Testament voorkomt van de Mozaische wet. Het is afgeleid van het werkwoord **nemo**, ik verdeel, deel uit, zoodat het oorspronkelijk wees op het uitgedeelde, op hetgeen iemand bezat en vervolgens het gebruik dat hij van het hem toegedeeld bezit maakte. Waarschijnlijk echter hebben we het woord meer in zijn actieve beteekenis te nemen van de uitdeeling en aanduiding van iemands deel (plicht). Hoe dit ook zij, het is dit woord, dat doorgaans van de wet van Mozes gebruikt wordt. Slechts een enkele keer wordt het Evangelie voorgesteld als de **koninklijke wet**, d. i. de wet, die alle andere wetten in zich besluit, de grondwet des koninkrijks, Jac. 2:3; **de wet van Christus**, Gal. 6:2; vergelijk hiermede Joh. 13:34; 15:12. **De wet des geloofs** van Rom. 3:27 staat tegenover **de wet der werken** van datzelfde vers en wijst eenvoudig naar de twee tegenovergestelde beginselen. De termen **volmaakte wet** en **de wet der vrijheid** van Jac. 1:25 zijn hetzelfde als **de wet van Christus**. Gal. 6:2. In Joh. 10:34; 12:34; 15:25 en 1 Cor. 14:21 wordt het woord **nomos** gebezigd voor heel het Oude Testament, terwijl het in Matth. 12:5; Luk. 2:23, 24; 1 Cor. 9:8, 9; 14:23 blijkbaar alleen maar van den Pentateuch, d. i. de vijf boeken van Mozes, gebruikt wordt. De

uitdrukking **wet en de profeten**, voorkomende in Matth. 7:12; 11:13; Luk. 16:16; Hand. 24:14, wijzen weder op het geheele Oude Testament. In Luk. 24:44 worden zelfs al de drie deelen, waarin dit verdeeld was, genoemd. Een eigenaardig gebruik van het woord **wet** vinden we nog in Rom. 7, waar Paulus spreekt van een wet in zich, van een **andere wet** in zijne leden, welke strijdt tegen de wet zijns **gemoeds**. Voorts spreekt hij daar nog tweemaal van de **wet der zonde**. Het is duidelijk, dat hij hier het woord **wet** eenvoudig met het oog op het verband gebruikt in den zin van een dwingende, overweldigende, bindende en tot den dood leidende macht. Zie ook Rom. 8:2. Uit deze voorbeelden blijkt wel, dat wij ons niet aan overdrijving schuldig maken, zoo wij stellen, dat, tenzij het tegendeel duidelijk blijkt, het woord **wet** in het N. Testament steeds voorkomt in den zin van de Mozaische wet in haar geheel.

Voor wie is de wet? Zietdaar, de derde vraag, waarop we het antwoord zouden zoeken. Met deze vraag is bedoeld aan wie ze is gegeven en voor wie ze is bestemd. Op het eerste kan het antwoord niet anders luiden, dan dat de wet oorspronkelijk aan Israël en aan geen ander volk is gegeven. Men denke slechts aan de inleiding tot de tien geboden: "Ik ben de Heere uw God, Die u uit Egypteland uit het diensthuis uitgeleid heb," Ex. 20:2; Deut. 5:6; Ps. 81:11. Behalve de vijf boeken van Mozes, die een doorlopend getuigenis zijn van de stelling, dat de wet aan Israël en aan geen ander volk is gegeven, wordt ons dit ook nadrukkelijk in de volgende plaatsen geleerd in het N. Testament. De Apostel zegt van Israël naar het vleesch: "Welker is de wetgeving," Rom. 9:4. In Rom. 2:14 wordt ons nadrukkelijk gezegd, dat de Heidenen de wet niet hebben. Daarom zullen ze ook eens niet door de wet geoordeeld worden, maar zonder de wet verloren gaan, vs. 12. De Heidenen wisten het wel, dat de Joden een eigene wet hadden, onderscheiden van die van alle andere volken, Joh. 18:31; Hand. 18:14, 15; 23:29; 25:8. Mozes was de middelaar des Ouden Verbonds voor Israël alleen, en nu zegt de Schrift telkens weer, dat de wet door Mozes is gegeven. In schoone tegenstelling wordt de wet van Mozes geplaatst tegenover Christus en Diens werk in Joh. 1:17: "**De wet is door Mozes gegeven, maar de genade en de waarheid zijn door Jezus Christus geworden.**" Om deze reden heet de wet Gods in Oud en Nieuw Testament gedurig weder de wet van Mozes, terwijl er zelfs sterke

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

nadruk op wordt gelegd, niet dat de wet door de Engelen, maar wel, dat zij door den dienst van Mozes aan Israël is gegeven, Ex. 31:18; Lev. 10:1; Deut. 4:5; 5:1-22; 6:1; 9:10; 10:13; 27:8; 33:4; Joz. 1:7; 22:5; Neh. 9:14; 2 Kon. 21:8; 2 Kron. 33:8; Mal. 4:4; Joh. 7:19. Voeg bij deze onwedersprekelijke Schriftbewijzen nu het feit, dat de Heere in geen enkel geval Zijne wet heeft ingesteld voor de Gemeente of de volken en dan zal men zelf inzien, dat men Zijne wet niet "wettelijk gebruikt," zoo men haar wil gebruiken om de Gemeente uit de volken in dit juk te knellen. Indien Duitschland eene wet uitvaardigt of Nederland, dan zoudt gij het toch dwaas achten, indien men in Amerika daarnaar wilde leven.

Doch heeft de Heere Zijne heilige wet toch soms ook niet voor de Gemeente bestemd, zoo vragen we in de tweede plaats in verband met de gedachte, die ons hier bezig houdt. Voor wie heeft God dan Zijn wet bestemd? Hij gaf haar oorspronkelijk alleen aan Israël, dit werd ons duidelijk, doch nu zou het wel kunnen zijn, dat Hij haar een meer algemeene toepassing gegeven wilde hebben en haar ook mede voor Zijn Gemeente bestemd had, daar toch naar het woord des dichters Zijn gebod zeer wijd is, daarmede doelende op hare uitgebreide toepassing, Ps. 119:96. Daar we op dit uiterst gewichtig stuk nog weder terug komen, wijzen we hier alleen maar op 1 Tim. 1:9, waar de Apostel ons nadrukkelijk verklaart voor wie de wet niet en voor wie ze wel is bestemd. Hij verklaart daar het wettig gebruik der wet met deze woorden: **"En hij dit weet, dat den rechtvaardigen de wet niet is gezet, maar den onrechtvaardigen"** enz. Hij zegt hier, dat tot een wettig gebruik der wet volstrekt noodzakelijk is de wetenschap aangaande de klasse van menschen voor wie de wet is. Men dient te weten, zegt hij, dat de wet niet is gezet, d. w. z. naar den raad Gods niet is bestemd, bepaald, vastgesteld, uitgevaardigd voor de rechtvaardigen. De rechtvaardigen zijn menschen, die onschuldig en vaardig in het recht tegenover God staan, zoodat het nu maar de vraag is of de Gemeente van Christus rechtvaardig of nog onrechtvaardig is. Dan leert de Schrift ons dat Christus hare rechtvaardigheid is, Jer. 23:6; 1 Cor. 1:30. Zij heeft als een vrije gave en zonder de wet de volkomene gerechtigheid door het geloof in Christus ontvangen, Rom. 3:21, 22; 4:13; 5:1, 17,18; 9:30-32; 10:4-6; 2 Cor. 5:19-21; Fil. 3:9.

Vervolgens blijkt uit de donkere teekening dergenen wien de wet wel gezet is genoegzaam dat de geloovigen hier niet onder begrepen zijn. Hij noemt eerst de **onrechtvaardigen**, of gelijk er in het Grieksch staat de **wettelozen**. De **halsstarrigen** zijn de lieden, die weigeren gehoorzaamheid te betoonen. De **goddeloozen** zijn zij, die los van God, zonder God en zonder hope in de wereld leven. Nauw verbonden daarmede zijn zij, die hij verder **zondaren, onheiligen en ongoddelijken** noemt. Nog houdt de Apostel niet op, want het is hem er kennelijk om te doen om zijn lezers klaarlijk te doen inzien voor wie de wet niet is gesteld en voor wie ze wel is gesteld. Hij somt dan vervolgens nog enkele zondaars op tegen den tweeden tafel van Gods wet, als hij in de orde der afzonderlijke geboden noemt: de **vadermoorders en moedermoorders**, waarmede inbegrepen zijn zij die hunne ouders niet eeren en daardoor een nagel aan hun doodkist worden; de **doodslagers, hoereerders, Sodomieten, menschen dieven, leugenaars, meineedigen** en zoo er iets anders tegen de gezonde leer is. Als de Apostel dan verder nog laat volgen: "Naar het Evangelie der heerlijkheid des zaligen Gods," dan is deze toevoeging zeer rijk van zin voor de waarheid, die ons hier bezig houdt. Hij wil er blijkens het oorspronkelijke kennelijk mede zeggen, dat onze kennis inzake het wettig gebruik der wet zich heeft te regelen niet naar de wet, maar naar de blijde boodschap der glorie van den gelukkigen God, zooals wij zijne woorden gevoegelijk zouden kunnen overzetten. De wet leert ons nimmer de wet te verstaan of recht te gebruiken. Alleen het Evangelie, alleen Christus door Zijn Geest vermag dit te doen.

Geliefde lezer, zoo gij dit eene Apostolische woord geloovig aanneemt, zal het u volkomen duidelijk zijn, dat God Zijn heilige wet geenszins voor Zijne in Christus gerechtvaardigde en geheiligde Gemeente heeft verordend. In het vervolg komen we nog weder op dit uiterst belangrijk onderwerp terug.

Waartoe is de wet? Tot welk doel is ze ingesteld? Hier hebben we het geluk dat deze vraag in denzelfden vorm door den Apostel gesteld wordt in Gal. 3:19 en dat hijzelf er ook het onfeilbare antwoord op geeft. Men luistere dan aandachtig naar dit goddelijk antwoord: "**Zij is om der overtredingen wil daarbij gesteld.**" De wet is dan, volgens dit goddelijk woord, niet gegeven tot verlossing of heiliging of leering, maar om der overtredingen wil. Paulus betoogt hier tegenover

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

de Judaïsten, dat de belofte van den Messias 430 jaren voor de wet aan Abraham is gegeven. En de wet heeft aan die belofte niets veranderd of toegebracht en Gods verbond is door de wet niet verijdeld. Abraham werd niet door de wet maar alleen uit genade erfgenaam der goddelijke beloften. Maar als de wet dan niets heeft toe- of afgedaan aan de bondsbelofte van den Messias, waartoe dient zij dan, zietdaar nu de vraag des Apostels. Waarom liet God het dan niet bij de eens gegeven belofte? Is de wet alzoo niet ganschelijk overbodig? Het antwoord hierop luidt, dat de wet een gansch andere bedoeling heeft dan de heilsbelofte. De wet heeft met het heil als zoodanig niets te maken. Zij werd gegeven niet met het oog op de belofte, maar met het oog op de overtredingen. Deze uitdrukking wordt op drieërlei wijze verklaard, namelijk: 1e. Om de overtredingen te beteugelen, doch dit strijdt tegen het verband en tegen Rom. 5:20 en andere plaatsen; 2e. Om de overtreders te leiden tot de erkenning der overtredingen. Zoo vatten Augustinus, Calvijn, Beza, Winer, Hoffman, Ellicot, e. a. het op, doch ook deze opvatting is in strijd met de algemeene Paulinische opvatting der wet; 3e. Om de zonde te openbaren als wetsovertreding. Waar immers geene wet is is geene overtreding, Rom. 4:15. Daar is wel **zonde** (hamartia) maar geene **overtreding** (parabasis). God gaf de wet om de zonde in het rechte licht te stellen, haar te doen kennen als ongehoorzaamheid, overtreding, bondsbreuk, wetteloosheid, rebellie. Deze laatste opvatting is ongetwijfeld de juiste, wijl overeenstemmend met den regel der Schrift ten opzichte van het doel der wet. Reeds in Ez. 20:25 vinden wij een treffende commentaar op dit woord des Apostels, als de Heere daar zegt, na over Israëls zonden gesproken te hebben: "**Daarom gaf Ik hun ook besluiten, die niet goed waren** (wel goed in zichzelf, doch niet heilaanbrengend voor Israël) **en rechten, waarbij zij niet leven zouden.**" In Rom. 5:20 lezen we wezenlijk hetzelfde in deze woorden: "Maar de wet is bovendien ingekomen, opdat de misdaad te meerder worde." Hier is ook sprake van het doel en de bestemming der Mozaische wet, en daarvan wordt gezegd, dat zij ten doel had om de misdaad overvloedig, rijkelijk, menigvuldig te maken, d. w. z., om de zonde in al haar satanisch en vloekwaardig karakter te doen uitkomen tegenover een vlekkeloos heilig God. Daartegenover zou dan eenmaal Gods genade in Christus des te heerlijker schitteren. De heerlijkheid der genade wordt heden

ten dage zoo weinig gekend, doordien men de zonde zoo weinig peilt in hare vreeselijkheid en strafwaardigheid voor een heilig God. Men vergelijkte met deze merkwaardige Schriftuurplaatsen omtrent het doel der wet Rom. 4:15; 5:13; 7:8; Joh. 15:22; 1 Cor. 15:56. Voor de wet was de zonde in de wereld, maar zij wordt niet toegerekend als er geene wet is, Rom. 5:13. Ware er geen wet, dan zou de zonde het karakter van ongehoorzaamheid en overtreding niet dragen; zij zou geen zich heenzetten over een slagboom, geen verzet tegen een gestelde rechtsorde zijn. Hoe zou zij dan met den dood worden gestraft? Is de zonde alzoo de prikkel, die ons den doodelijken stoot toebrengt, wat dien prikkel zoo aandrijft, dat hij onze hartader treft, is de wet." (Van Andel.)

Eindelijk stellen we ons kortelijks de vraag ter beantwoording, hoelang de wet van duur is? Hier onderscheide men echter wel tusschen den verborgen wortel der wet, de liefde, die eeuwig en onveranderlijk is en de Joodsche, tijdelijke vorm der wet, die geen van beide, doch tijdelijk en veranderlijk is. De wet is in zijn Joodschen vorm eerst omstreeks twee duizend jaren na de Schepping gegeven, en de oorspronkelijke werkwoorden **pareiseelthen** en **prosetethee** van Rom. 5:20 en Gal. 3:19 wijzen er beide op, dat de wet als een ondergeschikt addendum, toevoegsel, tot de aartsvaderlijke bondsbeloften is ingesteld. De wet was voor God niet de hoofdzaak, maar de belofte en daarom was de belofte niet ondergeschikt aan de wet, gelijk de wetsdrijvers het wilden, maar omgekeerd de wet aan de belofte. De wet is een parenthese, een tusschenbedrijf, inliggend tusschen de belofte en hare vervulling. Niet als hoofddoel, maar als bijzaak werd ze door God gegeven, teneinde aan een ondergeschikt doel te beantwoorden. Wat dit doel was, zagen wij reeds boven. Het was om de zonde in al hare gruwelijkheid en verdoemelijkheid aan het bewustzijn van Israël te brengen en alzoo verkreeg de wet de tijdelijke opvoedkundige beteekenis van een tuchtmeester tot Christus te zijn. Met Christus' komst had de tuchtmeester zijn werk verricht, Gal. 3:24, 25. Tot Christus is hier **tot op den tijd van Christus**.

De wet heeft dus een begin gehad en zoo heeft ze ook een einde. Natuurlijk niet naar haren wortel en wezen: de liefde, maar in haren Joodschen, eischenden, onbarmhartigen, vloekdreigenden vorm als ijzeren wet, die van geen ontferming weet. Het wordt ons nadrukkelijk

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

verzekerd in Rom. 10:4: "**Het einde der wet is Christus.**" Daar dit woord van de meest verreikende beteekenis is voor de wetsbeschouwing der Schrift, zoo is het van het grootste belang dat dit woord goed verstaan wordt. De Apostel plaatst in dit verband de rechtvaardigheid, die uit de wet is en de rechtvaardigheid, die uit het geloof is, tegenover elkander en voert ze beide als personen sprekend in. De eerste zegt van de wet: "De mensch, die deze dingen doet, zal door dezelve leven." Doch wie is in staat Gods wet volkomen te onderhouden? Wie zal langs dezen weg ooit het leven verkrijgen? De wet zelve wees dus naar haar einde. Zij was benauwend en deed alzoo bij de vromen het verlangen naar den Wetsvervuller ontstaan. Christus is gekomen in de volheid des tijds en heeft Zich geplaatst onder de wet, met dit aangegeven doel, "**opdat Hij degenen, die onder de wet waren, verlossen zou,**" Gal. 4:5. Door Zijne dadelijke gehoorzaamheid volbracht Hij de wet volkomenlijk en door Zijne lijdelijke gehoorzaamheid heeft Hij haar vloek volkomen gedragen, en dit alles in de plaats dergenen, die zuchtten onder de wet als onder een ondragelijk, dood drukkend juk. Door het geloof in Christus krijgt men deel aan Zijn verworven gerechtigheid. Deze rechtvaardigheid voert de Apostel hier sprekende in en dan hooren we haar ernstig vermanen om niet te zoeken naar de gerechtigheid en behoudenis in den hemel of in Hades, dewijl ze in Christus geschonken is. Niet zoeken in de wet, **wijl Christus het einde der wet is.** Antinomianen hebben in verleden eeuwen soms dit woord misbruikt ten einde hunne wetteloosheid en bandeloosheid er mede te rechtvaardigen en uit vrees voor dit schandelijk misbruik hebben de rechtzinnige dogmatici en exegeten aan dit woord in den regel niet zijn volle kracht laten ervaren. Men vatte dit woord veelal op in den zin van Gal. 3:24,25, dat de wet namelijk als de tuchtmeester naar Christus als het object heenwees. In dit verband wees men er dan ook op dat de wet eene schaduw der toekomstige goederen was, Col. 2:17; Hebr. 9:9; 10:1; en dit is alles volkomen waar, doch het staat voor ons ook vast, dat de Apostel dit hier niet wil zeggen. Anderen gingen een stap verder en verklaarden dit woord van Christus als **de Vervuller** of **de vervulling** der wet. Ook dit is op zichzelf een grondige waarheid, die ons overvloediglijk in de Schrift geleerd wordt. Men zie slechts Matth. 3:15; 5:17; Luk. 2:21-24, 39; Joh. 4:34; 15:10; Rom. 5:19; Fil. 2:8; Hebr. 10:7. Het woord hier

vertaald door einde wordt evenwel in geen enkel geval vertaald door vervulling. Het woord telos, hier gebezigd, beteekent in den regel het tijdstip, waarop iets ophoudt te bestaan, met de bijgedachte, dat het doel bereikt is en het daarom afgedaan heeft. De twee begrippen van tijdseinde en doeleinde liggen er dus in besloten, doch het eerste begrip is het primaire, zooals men uit de volgende voorbeelden, waar dit woord gebruikt wordt, zelf kan zien: "Die volstandig zal blijven tot het **einde**, die zal zalig worden," Matth. 10:22. "Gij zult hooren van oorlogen, en geruchten van oorlogen; ziet toe, wordt niet verschrikt; want al die dingen moeten geschieden, maar nog is het **einde** niet," Matth. 24:6. "En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken, en dan zal het **einde** komen," vs. 24. "En indien de Satan tegen zichzelf opstaat, en verdeeld is, zoo kan hij niet bestaan, maar heeft een **einde**," Mark. 3:26. "En Hij zal over het huis Jacobs Koning zijn in der eeuwigheid en Zijns koninkrijks zal geen **einde** zijn," Luk. 1:33. - "Want ook de dingen, die van Mij geschreven zijn, hebben een **einde**," 22:37. - "Zoo heeft Hij hen liefgehad tot het **einde**," Joh. 13:1. - "Want het **einde** derzelve is de dood, maar nu, van de zonde vrijgemaakt zijnde, en Gode dienstbaar gemaakt zijnde, hebt gij uwe vrucht tot heiligmaking, en het **einde** het eeuwige leven," Rom. 6:21, 22. - "Alzoo het u aan geene gave ontbreekt, verwachtende de openbaring van onzen Heere Jezus Christus, welke God u ook zal bevestigen tot het **einde** toe," 1 Cor. 1:7, 8. - "Daarna zal het **einde** zijn, wanneer Hij het Koninkrijk aan God en den Vader zal overgegeven hebben." Maar genoeg, van de een en veertig malen dat dit woord voorkomt in het Nieuwe Testament, komt het in den regel voor als in de gegeven voorbeelden. Zelfs de uitdrukking **het einde des Heeren** van Jac. 5:11 wijst op het eindpunt, waarop de wegen des Heeren uitloopen. Al zou men dit woord hier behalve de tijdsidee ook den zin willen geven van vervulling, terminus, object, doeleinde, dan is ook dit ten volle van toepassing op hetgeen Christus in betrekking tot de wet gedaan heeft, doch de tijdsidee mag in geen geval worden uitgeschakeld.

Zoo teekent dan ook Dr. D. Harting in zijn Grieksch Woordenboek op de uitdrukking van Rom. 10:4, die ons hier bezig houdt, terecht aan: "Christus wordt het einde der wet genoemd, voor zoover de oude bedeeling, als wetsverbond, met Hem een einde neemt,

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

en door een nieuwe bedeeling vervangen wordt." En de Leidsche vertaling heeft hier terecht overgezet: "Christus maakte een einde aan de wet."

Zoo hebben we dan gezien, dat de wet beperkt van duur was. Wordt ze nochtans **eeuwig** geheeten, dan is hiermede de betrekkelijke eeuwigheid bedoeld, gelijk dit bijv. ook van de besnijdenis gezegd wordt. En niet alleen in Rom. 10:4, maar op tal van andere plaatsen wordt ons dit tijdelijk karakter nadrukkelijk geleerd. De wet is om der overtredingen wil daarbij gesteld **totdat** het zaad (d. i. Christus) zou gekomen zijn, Gal. 3:19. **"De wet is de tuchtmeester geweest tot Christus, maar als het geloof gekomen is, zoo zijn wij niet meer onder den tuchtmeester,"** Gal. 3:24, 25. Men leest dit woord veelal alsof er stond: "De wet is onze tuchtmeester tot Christus," doch dit zegt de Apostel juist niet en dit zou hij voor wat ter wereld ook niet hebben willen zeggen, want hij spreekt nadrukkelijk in dit verband van Israël voor de komst van Christus en hij roept met verheffing van stem uit tegen de wetsdrijvers: "Maar als het geloof gekomen is, **zoo zijn wij niet meer onder den tuchtmeester.**" Israël zat in welverzekerde bewaring als in een gevangenis **onder de wet**, vs. 23. En hoelang duurde dit? Laat hemzelf het antwoord geven: **"tot op het geloof, dat geopenbaard zou worden."** Men zie ook Hebr. 7:12-19, waar het einde der wet in bijzonderheden is beschreven. En ook in 2 Cor. 3:7-9 spreekt de Apostel van de wet als de bediening des doods en der verdoemenis tweemaal als zijnde in heerlijkheid **geweest**, terwijl hij in vs. 11 er van zegt: "Want indien hetgeen **TE NIET GEDAAN** wordt, in heerlijkheid was, veel meer is **HETGEEN BLIJFT**, in heerlijkheid." Wederom wordt ons hier nadrukkelijk verzekerd, dat de bediening der dood en de wet vernietigd is en tot het verleden behoort. Wie derhalve toch nog de wet wil nemen, om haar als wet voor de Gemeente te bedienen, dient wel te bedenken, dat hij een bediening des doods uitoefent, eene bediening der verdoemenis, eene teniet gedane heerlijkheid en dat hij alzoo de wet niet wettiglijk gebruikt, en erger nog de meerdere heerlijkheid des Evangelies een slag in het aangezicht geeft. Indien er toch iets duidelijk is in de Schrift, dan is het wel dit, dat de wet als wet alleen geldige kracht zou hebben, totdat het beloofde zaad zou gekomen zijn, want Christus is het einde der wet. Sinai eischte eene volmaakte gerechtigheid, Christus volbracht haar en gaf en geeft haar aan een

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

iegeijk, die in Hem gelooft, lezer. Wat gij in der eeuwigheid niet kunt doen, dat heeft die Dierbare gedaan. Geloof dan in Hem en dan zult gij rechtvaardig voor God staan alsof gij nooit eenige zonde gekend of gedaan hadt. Doch laat ons tot recht verstand der wet en haar gebruik nog nader stilstaan bij hetgeen Christus gedaan heeft in betrekking tot de wet.

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

HOOFDSTUK III

CHRISTUS EN DE WET

Christus is het geheim der wet, gelijk der gansche Godsopenbaring. Wie Hem en Zijn werk niet verstaat, kan onmogelijk komen tot een schriftmatig begrip der wet. Laat ons dan zien, wat de Schrift zegt in betrekking tot Christus' houding tegenover de wet.

En dan vraagt Joh. 1:17 hier allereerst onze aandacht. We lezen daar: **"De wet is door Mozes gegeven, de genade en waarheid is door Jezus Christus geworden."** Johannes spreekt hier over de vleeschwording des Woords en zegt van Christus, dat wij uit Zijne volheid allen hebben ontvangen **genade voor genade**. Dit was iets nieuws in de wereld. Genade was er voorzeker ook reeds onder Israëel geweest en de vromen hadden zich reeds meermalen in de goedertierenheden des Heeren verheugd, doch dit was geschied ten spijt der wet en wetsbedeeling, want de wet kent geene barmhartigheid of genade in eenigerlei vorm, Hebr. 10:28. Mozes' bedeeling der wet en Christus' bedeeling van genade, zietdaar, de eerste tegenstelling, die aan dezen merkwaardigen tekst ten grondslag ligt. Mozes en Christus vormen meermalen eene tegenstelling in Gods Woord. Ze waren beide van God gezonden, waren beide Middelaars; waren beide getrouwen, hadden beide een huis of huishouding; in deze punten waren ze een. Overigens was er tusschen hen en hunne huishouding de grootste tegenstelling. Christus' huishouding heeft meerdere heerlijkheid, 2 Cor. 3:7-11; Hebr. 3:3. Mozes was een dienaar over eens anders huis, dat hij niet gebouwd had, terwijl Christus Zoon en Heer over Zijn eigen huishouding was. Men leze en bepeinze de schoone tegenstelling van Hebr. 3:1-6.

De tweede tegenstelling van Joh. 1:17 is die van wet en genade. Mozes gaf ook eenige genade, doch dit gaf hij niet in de wet als zoodanig. Zooals reeds gezegd, de wet kent geene genade. Genade is Gods onverdiende en verbeurde gunst jegens schuldigen en deze vindt men niet in de wet als zoodanig. De wet zegt: "Doe dat of vaar ter helle," want het woord vervloekt heeft toch die beteekenis. Zij zegt nooit: "Doe uw best maar en dan zal God het straks wel goed met u

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

maken." Zij heeft geen medelijden met onze zwakheden, geen toeschietelijkheid tegenover de struikelenden. Zij eischt eenvoudig gehoorzaamheid en wel eene volmaakte gehoorzaamheid, zoodat zij nimmer zich nederbuigt tot eene armen tollenaar of weenende Magdalena. Zulk een wet gaf God vanouds door de hand van Mozes. Zij was goddelijk volmaakt, maar volmaakt om een iederen zondaar zonder onderscheid ter hel te verwijzen, want geen sterveling onder de zon kon volbrengen hetgeen in de wet geschreven was. Ze struikelden allen dagelijks in vele. Doch in Christus Jezus is de volheid der liefde Gods aan schuldigen geopenbaard. Hij veroordeelt niet naar de wet een overspelige, op heeterdaad betrap, maar zendt haar met liefderijk vermaan vrij henen.

Eene derde tegenstelling in dit vers, Joh. 1:17, is die van de wet eenerzijds en de waarheid anderzijds. Was de wet dan leugen? O, neen, goddelijke waarheid, maar eene schaduwachtige waarheid, eene schaduw of duistere schets geheeten. Welnu, tegenover deze schaduwen der wet plaatst de evangelist de waarheid als de vervulling, de verwerkelijking der wettische schaduwen. Christus Zelf is het lichaam, dat al de schaduwen deed vluchten. Naar Zijn eigen woord is Hijzelf de belichaamde en verpersoonlijkte Waarheid.

En de vierde tegenstelling eindelijk van dit woord is die van de wijze, waarop de wet en de genade en waarheid tot stand kwamen. Deze tegenstelling wordt uitgedrukt door de werkwoorden **gegeven** en **geworden**. De wetgeving was als het ware een enkele daad, doch de genade en waarheid zijn ons geworden in den ontzaggelijken weg der vernedering en verbrijzeling van onzen Heiland. Zijne nederige menschwording, Zijn lijden, sterven en begraven worden de mijlpalen van Zijn bangen lijdensweg, door Hem bewandeld, om ons de genade en waarheid te doen geworden.

Bij Zijne komst in de wereld had Christus eene bepaalde Zending van Zijn Vader in betrekking tot de wet. Dit leert ons Gal. 4:4, 5, waar we vervolgens een vluchtigen blik op wenschen te slaan. We lezen daar deze woorden: "Maar wanneer de volheid des tijds gekomen is, heeft God Zijnen Zoon uitgezonden, geworden uit eene vrouw, geworden onder de wet, opdat Hij degenen, die onder de wet waren verlossen zou, en opdat wij de aanneming tot kinderen zouden

verkrijgen." - Kortheidshalve wenschen we over dit merkwaardig vers slechts enkele zaken aan te stippen.

De Zoon is **uitgezonden** van den Vader. Niet gezonden, maar uitgezonden. De Vader zond Hem uit het binnenste van Zijn liefdevol hart, uit het binnenste van Zijn schoot, waarin Hij gespeeld had. Hij zond Hem op een bepaalden **tijd**, de volheid des tijds, d. i. toen de tijd, in Zijn raad bepaald en in Zijn Woord beloofd, vervuld was. Hij zond Hem op een bepaalde **wijze**, namelijk uit eene Joodsche maagd, die onder de wet van Mozes stond en zoo is ook de Zoon geworden **onder de wet**. Hij verscheen niet alleen als menschenkind, maar ook als Jodenkind. Daarmede maakte Hij Zich gelijk aan een minderjarige, een onmondige, een dienstknecht, die in het midden Zijner volgeren was als een die diende. **Geworden onder de wet**. Welke wet, zoo heeft men hier gevraagd en men heeft geantwoord, dat de ceremoniële wet hier bedoeld zou zijn en dan heeft men gewezen op Zijn besnijdenis, Luk. 2:21; op Zijn voorstelling in den tempel, vs. 22; op Zijn doop, die geschiedde om aan alle gerechtigheid te voldoen, Matth. 3:15, en op Zijn betalen van tol en schatting, Ex. 30:13, Matth. 17:24-27, alsmede Zijn opgaan naar de hooge feesten te Jeruzalem. Wij dwalen echter, zoo wij meenen, dat de Apostel dit bedoelt met het **geworden onder de wet**. Men verlieze niet uit het oog dat Paulus, tenzij het tegendeel duidelijk blijkt, bij het begrip wet denkt aan de gansche Mozaische wet en wel voornamelijk aan de wet der zeden, aangezien de wetdrijvers deze inzonderheid wilden gebruiken, om daarmede hunne zaligheid te verdienen. Men zal hierop vragen, hoe het mogelijk is dat Christus onder de wet der zeden is geworden. Het woord **geworden** wijst er immers op, dat Hij eerst niet onder de wet stond, maar bij Zijn geboorte in de volheid des tijds daaronder is gekomen. Het werkwoord worden duidt altijd een overgang aan uit den eenen staat tot den anderen. In welken zin kan nu dan van den Zoon gezegd, dat Hij onder de wet is gaan staan. Gold de volmaakte eisch der gehoorzaamheid vroeger voor Hem dan niet? Mocht Hij toen dan soms ongehoorzaam zijn? Dat zij verre! Voor Zijne menschwording stond Hij als de Zone Gods, als Wetgever **boven** de wet, doch nu ging Hij niet als God, noch uitsluitend als waarachtig mensch, maar als den Middelaar onder de wet staan. Als Zoon van God was Hij boven de wet, nu stelde Hij Zich als dienstknecht er onder. In dit licht alleen kan

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

men verstaan de wonderlijke uitspraken van Hebr. 2:10; 5:9; en Fil. 2:7, 8. De wet, waaronder Christus Zich stelde deed tweeërlei: zij eischte een volmaakte gehoorzaamheid en zij eischte een onherroepelijken vloek. Christus heeft haar op dit tweetal punten volkomen genoeg gedaan. Hoewel Zijne gehoorzaamheid wezenlijk een was tegenover den wil Zijns Vaders, zoo kan men haar toch gevoegelijk onderscheiden in eene dadelijke en lijdelijke. De dadelijke betoonde zich in een **doen** van de gansche wet en de lijdelijke in een lijden en dragen van den vloek der wet. Christus is een **vloek** geworden voor ons, want er is geschreven: "Vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt." Dit woord roept ons met een afgrijselijk tafereel in het leven van Oud-Israël voor den geest. Zietdaar, een hoop volk dat een misdadiger, die tegen de wet van Mozes gezondigd heeft, uitleidt tot buiten de poort der stad. De oudsten leggen thans plechtig de handen op hem ten teeken daarvan, dat zij zich en de gansche schare zuiveren van den smet, die op dezen gruwel ligt en symbolisch brengen ze dien op dezen rampzalige over. Al is daar een moeder, die gilt: "Ach, spaar mijn zoon!" naar hare jammerklachten wordt niet gehoord, want er is geene barmhartigheid. Men grijpt naar steenen en rotsklompen, die alom op den rotsachtigen bodem liggen en men beijvert zich om den eenen steenklomp na den andere op den misdadiger te doen nederdalen. Hartdoordringend kermt en krijt de ongelukkige, doch men gooit al maar door met de steenen, totdat zijn lichaam een bloederige massa is geworden en de dood is ingetreden. Daarop haalt men het bebloede en gekneusde lijk van onder de steenen te voorschijn en hangt het aan een paal op een eenzaam veld, waar straks de roofvogels op hetzelfde neer zullen strijken. Wat was nu de bedoeling van dit akelig en afgrijselijk schouwspel? Was het alleen om Israël een heilzamen afschrik van de zonde te geven? Neen, het beteekende, dat deze mensch een totaal verworpene was, beide van den hemel en van de aarde, van God en menschen. De aarde spuwde hem uit en de hemel wilde hem niet ontvangen. Hij was een door Mozes' wet gevloekte. En, o lezer, alzoo heeft de wet met onzen Heiland gedaan. **Het behaagde den Heere Hem te verbrijzelen**, Jes. 53:10. Dit houdt het in, dat Hij **onder de wet** geworden is; Hij kwam onder haar vloek, getuige slechts Gethsemane en Golgotha.

En met welk doel deed Hij dit alles? Om te verlossen, letterlijk **vrij te koopen**, die onder de wet waren en om hen tevens het zoonschap in dien weg te verwerven. De slaven der wet en de slachtoffers des vloeks kocht Hij vrij met Zijn dierbaar bloed. Door een genadige toerekening, zoo aanbiddelijk als heerlijk, rekt God de Rechter hen nu Zijne gehoorzaamheid der wetsvervulling toe en rekt Hij dien gedragen vloek als door hen weggedragen. Om alle begripsverwarring te voorkomen, zij hier als terloops opgemerkt, dat Christus een drieërlei gerechtigheid bezat, namelijk, als de Zoon Gods, als rechtvaardig mensch, en deze goddelijke en persoonlijke gerechtigheid zijn hun niet toegerekend, waren per sé onmededeelbaar, doch de gerechtigheid, die Hij als plaatsvervangend Borg en Middelaar verwierf in onze plaats, deze heeft God hun, die onder de wet zaten, zonder uitzicht om er ooit onder weg te komen, toegerekend om niet, want wij worden om niet gerechtvaardigd door de genade, die in Christus Jezus is. Door de gehoorzaamheid van dien Eenen zijn velen rechtvaardig gemaakt, Rom. 5:19. Hij die geene zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt opdat wij zouden worden rechtvaardig Gods in Hem, 2 Cor. 5:21. Als Hij aan het eind Zijns levens kan zeggen: "Vader, Ik heb U verheerlijkt op de aarde," Joh. 17:4, en verder: "Ik heb **voleindigd het werk**, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen," dan wordt dit alles ons volkomen toegerekend.

Hoe heerlijk is dit, nietwaar? Niet alleen heeft de wet nu alle rechten en aanspraken op ons verloren, maar wij zijn ook terzelfder tijd in de positie van volwassene, mondige zonen gesteld, die in den raadslag des Vaders zijn opgenomen en aan geen leiband van allerlei wettische bepalingen en regelen meer gebonden behoeven te worden. Onze vrijheid is volkomen. Geen enkele band of juk is overgebleven, behalve de band des Woords en het zachte juk van Christus. En Zijne geboden zijn niet zwaar, 1 Joh. 5:3; zijn geen knellend, ondragelijk, doodend juk als het juk der Mozaische wet. Wanneer wij blikken op het werk der wet van onzen geliefden Zaligmaker, Die ons zoo uitnemend heeft liefgehad, dan zingen wij: „k Heb Jezus lief. Hij heeft Gods recht voldaan. Geen vloek der wet kan immermeer mij treffen, Hij droeg den vloek en bracht verzoening aan. Zoo, Sinai, zwijg, Zijn bloed spreekt mij vrij. O wonder van gena, ja, ook voor mij."

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

Wij hebben nu dan gezien, dat Christus het **einde** der wet is, dewijl Hij haar **Vervuller** is en dat Hij langs dien weg tevens de **Verlosser** is geworden dergenen, die onder de wet waren. Hij heeft voor ons, in onze plaats de wet vervuld en haren vloek gedragen, zoodat God in Zijne genadige toerekening ons aanziet, alsof wij dit alles in eigen persoon gedaan hadden. Zien wij vervolgens, dat Christus ook de **Uitlegger** van den rechten zin der wet is. Israël globaal genomen, heeft de wet nooit recht begrepen. Het volk meende althans in de dagen van Christus dat het door de onderhouding der wet het leven kon verdienen. Men denke zich deze dwaasheid eens recht in. De bediening des **doods** en der **verdoemenis** wilde men gebruiken als middel tot ingang in het leven. Ofschoon de Heere zoo menigmaal den overtreders der wet vervloekt had, d. i. ter helle verwezen had, zoo wilden ze desnietteenstaande dezen ingang der hel tot ingang des hemels gebruiken. Kan het blinder en dwazer? En toch, wie uit de Christenheid zal den eersten steen op Israël werpen? Welk genootschap zal hare hand in den boezem steken, dat zij er rein weder uitkomt? Want is de meening niet alom verbreid, dat men de wet onderhouden moet, zoo al niet ter rechtvaardiging, dan toch ter heiligheid en tot een bewijs van dankbaarheid?

Onder dit blinde Israël dan, dat zijn eigen wet en profeten niet begreep, is Christus opgetreden als de ware Uitlegger der wet. Hij legde meer dan eens haren verborgen wortel bloot, als Hij aantoonde aan het overspelig geslacht Zijner dagen, dat liefde tot God en den naaste de grondslag is van de wet en de profeten. Wie dus niet in de liefde wandelde, die schond de wet en was schuldig aan haren vloek, al droeg hij de rollen der wet ook in de slippers van zijn gewaad en al verdiende hij ook getrouw al de kleine tuinvruchten. Wie de wet netjes meende te houden en op zekeren hoek der straat eene vrouw aanzag om haar te begeeren, die had alreede overspel in zijn hart met haar gedaan, Matth. 5:28, en werd dus getroffen door den vloek der wet. Hij toont aan, dat geen sterveling het recht heeft om de wet te ontbinden. Hij heeft dit Zelf niet gedaan, (wijl Hij niet is gekomen 'om die te ontbinden, maar om haar te vervullen, Matth. 5:17-19. Hij wijst op den **duur** der wet als Hij zegt: "De wet en de profeten zijn **tot op Johannes**," Matth. 11:12, 13; Luk. 16:16. Als Hij zegt, dat geen jota of tittel der wet zal voorbijgaan zonder vervuld te worden, dan denkt hij daarbij

kennelijk aan heel het Oude Testament, Matth. 5:18; Luk. 16:17. Hij verweet het geslacht, waaronder Hij optrad, en dat zich verhoovaardigde op de wet, dat het in weerwil van hun roemen op de wet, haar niet hield, als Hij zeide: "Heeft Mozes u niet de wet gegeven? **en niemand van u doet de wet,**" Joh. 7:19. In dit woord alsmede uit Joh. 8:17 bewijst Hij, dat Hij de wet van Mozes niet als de Zijne beschouwde. Hij zegt niet ten opzichte van Mozes' wet: "Zalig zijt gij zoo gij dezelve doet," en toch heeft Hij in Joh. 13:17 dit woord gesproken, doch in toepassing op de dienende liefde, waarvan Hijzelf juist zulk een heerlijk voorbeeld had gegeven in de voetwassing. Tot iemand echter, die zich op Mozaisch standpunt plaatst, zegt Hij: "Wilt gij in het leven ingaan, onderhoud de geboden," Matth. 19:17, terwijl Hij verder nadrukkelijk verklaart, dat Hij gedacht wil hebben aan de wet der tien geboden, vs. 18, 19. En eindelijk heeft Hij Zijn eigen wet gegeven in deze woorden: "Dat gij elkander liefhebt, gelijk Ik u liefgehad heb." Hij neemt hier derhalve den verborgen wortel der aloude wet en geeft haar een nieuwen vorm, want de Joodsche en wettische vormen vervallen hier. Hij geeft dit nieuw gebod niet als de wet van Mozes onder donder en bliksem en aardbeving, maar onderwijl de jongeren aan Zijn borst leunden. Hij geeft dit gebod niet naar den ouden drijfveer, dat Hij ze uit Egypte uitgeleid heeft, maar naar een nieuw motief, een veel eenvoudiger beweegreden, deze namelijk, dat Hij hen **heeft liefgehad**. Dit nieuwe gebod werd voorts naar een nieuw model gegeven, voor een nieuwe taak en eene nieuwe bedeeling, de bedeeling des Geestes en der genade Gods. Een oud boek en toch in een volslagen nieuwe editie, tot onherkenbaar wordens toe veranderd en verbeterd, zoo is dit nieuwe gebod. Terecht heeft iemand het vergeleken bij een ouden zilveren beker, doch omgesmolten, geheel omgegoten en met andere namen, graveerselen en versierselen er ingegrift. Dat Christus met dit nieuw gebod wezenlijk iets nieuws bedoelde als in tegenstelling met het oude en voorbijgegane, kan ons blijken uit Joh. 13:34, 35; 14:15, 21, 23; 15:10-12. En dat de Apostelen hun Meester dus en niet anders hebben begrepen is uit de volgende plaatsen duidelijk: Rom. 13:8-10; Gal. 5:13, 14; Ef. 5:1; 1 Tim. 1:5; 1 Joh. 2:3; 3:24; 5:3. Zij hielden zich aan de wet des Geestes des levens in Christus Jezus. Rom. 8:3, aan de volmaakte wet, die der vrijheid is, Jac. 1:25, in een woord, **de wet van Christus**, Gal. 6:2. Wat dunkt u, waarde

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

lezer, zullen wij ons niet houden aan dit Apostolisch voorbeeld en staan in de vrijheid, waarmede Christus ons vrijgemaakt heeft? Zie, het oude is voorbijgegaan en het is alles nieuw geworden.

*HOOFDSTUK IV***DE WET EN HET EVANGELIE**

Wet en Evangelie vormen eene tegenstelling, waarvoor het oog der geloovigen maar al te weinig is geopend. Ongetwijfeld is dit te verklaren uit het feit, dat men niet kent de verschillende bedeelingen in de huishouding Gods en niet kent of wil erkennen het groot onderscheid tusschen Israël en de Gemeente. Het heeft Gode behaagd, om in de uitwerking van Zijn raad ter verlossing Zijne weldaden niet altoos op dezelfde wijze aan de menschenkinderen te openbaren. Hij handelde met den mensch gansch anders in het Paradijs dan buiten het Paradijs, voor den zondvloed. Na den zondvloed weer anders dan voor den grooten vloed in wat wij meermalen noemen, de eerste wereld. Bij Abraham's roeping sloeg Hij weer een gansch anderen weg in, terwijl Hij met Israël bij Horeb weer een andere bedeeling, d. i. uitdeeling, toebedeeling Zijner gunstbewijzen gaf. Met deze verschillende bedeelingen denken we niet aan verschillende Gemeenten of nieuwe fundamenten der zaligheid, doch wel aan gansch verschillende huishoudelijke werkzaamheden Gods om den zondaar door het bloed des Lams te redden. In het wezen der zaak gaf God altoos hetzelfde: **de zaligheid in Christus, Die komen zou**, doch Hij gaf haar op onderscheidene wijze en dan wel zoo, dat elke nieuwe bedeeling eene nadere openbaring ontving van enkele Zijner goddelijke deugden. Hij gaf steeds eenig meer licht en deswege meer verantwoordelijkheid.

Zoo nu was er ook eene bedeeling, die zich kenmerkte door de wet en talloze wettische bepalingen. Waar regel op regel is daar is geene vrijheid. Wie heeft soms niet een kind op zwaarmoedigen toon hooren klagen: "Ik mag ook niets," wijl een niet al te verstandig ouder het onder het knellend juk van allerlei wettelijke bepalingen bracht. Zoo nu ongeveer was het ook met Israël, hoewel God natuurlijk in Zijne gadelooze wijsheid dezen tuchtmeester had gegeven. Onder Israël werd letterlijk alles geregeld en beheerscht door de wet. Geen os en ezel mochten samen voor een ploeg of wagen gespannen, geen twee soorten zaad mochten op een akker gestrooid, geen twee soorten

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

kleeding mochten in een kleedingstuk samen genaaid worden. De wetten liepen over het weggelooopen vee, over een gevallen ezel, over mannen- en vrouwen-gewaden, over een vogelnestje met moeder en jongen en over een leuning op het dak, Deut. 22:1-12. In het Evangelie vinden wij dit niet. Paulus toornt tegenover de valsche leeraars, die de Gemeente met allerlei inzettingen willen belasten. Wat wordt gij, zoo roept hij uit, alsof gij in de wereld leefdet, met inzettingen belast? Namelijk raak niet, smaak niet en roer niet aan, Col. 2:20,21. Alle genootschappen hebben voor eeuwen aaneen gepoogd, om hun eigen systeem van kerkrecht, kerkregeering, kerkinrichting en wijze der kerkelijke vergaderingen met de Schrift te rechtvaardigen, doch het is hun nooit ten volle mogen gelukken, om de eenvoudige reden, dat de Heere Zijne mondige en vrije Gemeente geen juk van regelen heeft opgelegd. **De wet werkt toorn** en Hij wilde Zijne lieve bruid niet toornig maken. Israël had dan onder de wet geene vrijheid, doch was als een onmondig kindeke onder allerlei voogden en verzorgers gesteld, terwijl de Gemeente de aanneming tot zonen heeft verkregen en als een volwassen en mondig zoon door Hem behandeld wordt, Gal. 4:1-7.

Een tweede punt van tegenstelling is dit, dat de wet onmachtig en krachteloos was om Israël te rechtvaardigen of te heiligen, terwijl het. Evangelie een kracht Gods tot zaligheid is een iegelijk die gelooft, Rom. 1:16. De **onmacht der wet**, zietdaar, een onderwerp van het allerhoogst belang, doch ons bestek gedooft niet om er meer dan een enkel woord aan te wijden. Men zou kunnen meenen, dat de term **onmacht der wet** eenigszins onvoegelijk is in toepassing op de wet des Heeren, die volmaakt, heilig, rechtvaardig en goed geheeten wordt, doch de Schrift zelf gaat ons hierin voor. Men zie slechts naar Rom. 2:17-29. De Apostel spreekt daar een Jood aan, die op de wet rust, zooals wij nog zeggen van iemand, dat hij op zijn lauweren rust, roemt op den God van Israël, een fijnproever is in godsdienstzaken, of gelijk wij thans zouden zeggen, een fijnen ketterreuk heeft, en gecatechiseerd is in de wet, zooals er letterlijk staat, een kastijder is der onwijzen en een leermeester der onwetenden, ofschoon hij niet het wezen, maar slechts den vorm der kennis en der waarheid heeft in de wet. Doch diezelfde man, die daar welbehagelijk rust op de wet, en in zijn hoogheid anderen leert, leert zichzelf niet, en terwijl hij anderen de

wet tegen diefstal voorhoudt, steelt hij zelf. Het zevende gebod dreunde hij anderen in de ooren, zoodat het den hoorders was alsof de Sinai opnieuw donderde, doch zelf bedreef hij overspel. Van de afgoden, o foei, hij gruwde ervan, doch zelf beroofde hij den tempel der Heidenen, in wier midden hij woonde. En door dit alles werd hij oorzaak, dat de naam des Heeren onder de Heidenen gelasterd werd. Zooals het in Paulus' dagen was, is het heden ten dage nog, er zijn duizenden van strenge wetpredikers, die zelf de wet der liefde, zoo niet de wet der tien geboden met voeten treden. Dit toont, dat er in de wet geene macht ter rechtvaardigheid of heiligheid gevonden wordt. Het zou onmogelijk zijn om van harte op Christus te leunen, in Hem te roemen en Hem te onderwijzen en niet geheiligd te worden, doch met de wet kan men dit zeer gemakkelijk doen.

Voorts is de wet onmachtig door haren beperkten werkring. Wij weten, zegt de Apostel, dat **"al wat de wet zegt, zij dat spreekt tot hen, die onder de wet zijn,"** Rom. 3:19. In het Grieksch is hier sprake van degenen, die in de wet zijn. Het beeld van de gevangenis en gevangenvaarder zweeft den Apostel hier voor den geest evenals in Gal. 3:22, 23. Plaats nu tegenover dit woord des Apostels dat andere: **"Gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade,"** Rom. 5:20. Waar nu de wet alleen maar macht heeft om te spreken tot hen, die onder of in haar zijn en de geloovigen thans niet onder haar zijn, daar ligt de natuurlijke gevolgtrekking voor de hand, dat de wet geene macht heeft om te spreken, te eischen of te vloeken ten opzichte van ons, die onder de zoete heerschappij der genade leven. Zij spreekt alleen tot hen die onder haar zijn, Rom. 3:19 ; wij zijn niet onder haar, Rom. 6:20, dus spreekt zij niet tot ons.

De wet kan wel kennis der zonde geven, doch zij vermag de zonde zelf niet weg te nemen, want uit de werken der wet zal geen vleesch gerechtvaardigd worden, Rom. 4:20; Gal 2:16. Wel verre van de zonde weg te nemen, roept de wet haar juist te voorschijn, want **zonder de wet is de zonde dood,** Rom. 7:8, 9. De wet doet de zonde ook niet ontstaan, doch stelt haar eigenlijk karakter als overtreding in het licht, gelijk wij reeds vroeger hebben gezien. De wet is niet de eigenlijke oorzaak, maar wel de aanleidende en middellijke oorzaak der overtredingen, want waar geene wet is, daar is geene overtreding. Werp een dam in een bruischenden stroom en dan zullen de wateren al

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

onstuimiger gaan schuimen. Het is met de wet als met de zon, die de eieren van een adder uitbroedt en toch niet de oorzaak van het gif des adders is; verpestende dampen uit het moeras doet opstijgen en toch niet de oorzaak der teweeg brengende verpesting is. De zon brengt alleen maar de adders en de gift dampen tot openbaring. En dit deed de wet met de zonde, en evenmin als de zon de adders en de pestwalmen kan wegnemen of beteugelen, zoo min kan ook de wet dit de zonde doen. Dit geldt van alle wetten. De prohibitie heeft een vloedgolf van wetteloosheid voortgebracht. Volgens Seneca had een Romeinsche wet tegen vadermoord meer vadermoorden tengevolge. **De kracht der zonde is de wet**, 1 Cor. 15:56. **De wet werkt toorn**, gelijk een zweep dit doet bij een schichtig paard.

Een rijke wenk ten opzichte van de onmacht der wet wordt ons gegeven in Rom. 8:3. De wet was krachteloos (om te rechtvaardigen) door het vleesch. In het vleesch woont ten eeuwigen dage geen goed, maar alleenlijk het kwade. Het is echter niet alleen het vleesch dat zich van buiten af tegen de wet aankant en verzet, dat haar zoo krachteloos maakt, doch ook "de wet eens vleeschelijken gebods," Hebr. 7:16, zelve. De wet staat, om zoo te zeggen, niet op het niveau van den Geest, maar op dat des vleesches, dewijl zij berekend was op een volk, dat nog een vleeschelijk klein kind gelijk was, een volk dat den H. Geest nog niet had ontvangen, gelijk de Gemeente Dien nu in zich heeft wonen om haar in alle waarheid te leiden. Vanwege dit vleeschelijk karakter wordt de wet in Hebr. 7:18 **zwak** en **onprofijtelijk** genoemd, die "**geen ding volmaakt**" heeft, vs. 19. Dit is het eigenaardige der wet, zij eischt het volmaakte, doch zij heeft geen ding volmaakt. Deswege heeft zij ook nooit een enkelen zondaar tot volmaking gebracht. Doch wat lezen we onder het Evangelie? **Gij zijt volmaakt in Hem**, Col. 2:10. Hoe zal nu dan een wet, die geen ding volmaakt heeft, eene volmaakte Gemeente volmaken? Het antwoord hierop dient tweeërlei te zijn: "Zij kan het niet doen en zij behoeft het niet meer te doen." Men leze en bepeinze in dit verband ook Gal. 3:21 en Hebr. 10:1. Op de eerste plaats wordt gezegd, dat de wet niet vermag te rechtvaardigen en op de tweede dat zij niet vermag te heiligen.

Onder de wet werd nimmer de rechte vrede des gewetens gemaakt, zooals die onder het Evangelie gekend wordt. De wettische offerdienst **kon niet heiligen naar het geweten**, Hebr. 9:9, en op

zichzelf slechts een **rechtvaardigmaking des vleesches**, vs. 10, verleenen. Zelfs de Hoogepriesters, die den dienst pleegden, behielden toch steeds, in weerwil van al het offerbloed der bokken en stieren **een geweten der zonden**, Hebr. 10:2. Alle jaren op den grooten Verzoendag verkregen ze bij vernieuwing weder een pijnlijke zelfbewustheid der zonden. Juist dewijl dat offer telken jare opnieuw weder gebracht moest worden, gevoelden ze het zoo smartelijk, dat het onmogelijk was, dat het bloed van stieren en bokken de zonde wegnam, Hebr. 10:4, en zullen ze ook pijnlijk gevoeld hebben het gemis aan dat eenig slachtoffer, dat in eeuwigheid volmaakte degenen, die geheiligd worden, vs. 14. Dit laatste is onder het Evangelie een voldongen feit geworden. Het bloed van het volmaakte Lam Gods heeft gestroomd en heeft de zonde der wereld weggenomen. De Schrift getuigt het ons, ons geweten getuigt het ons "en de Heilige Geest getuigt het ons ook," Hebr. 10:15.

In 2 Cor. 3:7-18 wordt ons een schoone tegenstelling gegeven tusschen de wet en het Evangelie. Dat de letter, die doodt, daar de wet beteekent is thans de gedachte van alle verklaarders. De tegenstellingen zijn daar als volgt: De wet is gegrift in steenen tafelen, het Evangelie door den Geest in de vleeschen tafelen des harten. De wet doodt, de Geest maakt levend. De bediening der wet was een bediening des doods en der verdoemenis, de bediening des Evangelies is een bediening der verzoening, 2 Cor. 5:18, en een bediening der rechtvaardigheid. De bediening der wet is in heerlijkheid GEWEEST, die des Geestes **IS veel meer in heerlijkheid**. De bediening der wet is **te niet gedaan**, de bediening des Geestes is **hetgeen blijft**. Bij de te niet gedane glorie der wet zijn Israëls zinnen verhard geworden en hebben ze in het lezen des Ouden Testaments een deksel op het aangezicht gekregen, doch "waar de Geest des Heeren is, aldaar is vrijheid. En wij allen, met ongedekten aangezichte de heerlijkheid des Heeren als in eenen spiegel aanschouwende, worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest."

Onder de wet was het uiterst moeilijk om **toegang** tot God te verkrijgen. Dit gold zelfs van de Oostersche monarchen in het algemeen. Jozef's broeders mochten zijn aangezicht niet aanschouwen dan op de voorwaarden door hem gesteld, Gen. 44:23. Absalom mocht

voor een tijd niet in Davids koninklijke tegenwoordigheid verschijnen, terwijl ook Esther op pijnlijke wijze heeft ervaren wat het inhield om te verschijnen in de tegenwoordigheid van een Oostersch despoot, 4:11; 5:2. Volgens Hebr. 12:18-21 waren de omheiningen rondom den berg der wetgeving symbolen, die de moeilijkheid van den toegang tot den Allerhoogste afteekenden. In den tabernakeldienst was de toegang eveneens zeer bezwaarlijk. In Numeri wordt ons vijfmaal herhaald, dat de vreemdeling, die het waagde om te naderen tot het heiligdom gedood moest worden, 1:51; 3:10, 38; 16:40; 18:7. Zelfs de Kenathieten, die in ambtelijke hoedanigheid de vaten des Heeren droegen, mochten geen heilig voorwerp aanraken en zij mochten ook "niet inkomen om te zien," opdat zij niet stierven. Doch onder het Evangelie is "**de versche en levende weg**" gebaad en hebben de geloovigen "**vrijmoedigheid om in te gaan in het heiligdom door het bloed van Jezus,**" Hebr. 10:19-22. Het voorhangsel is bij het sterven van het dierbaar Lam Gods gescheurd, Matth. 27:51. Terecht is opgemerkt dat het onder de wet, op de eene uitzondering na van den Hoogepriester op den grooten Verzoendag, een gewissen dood inhield om binnen te gaan, thans is het een wisse dood, zoo men buiten blijft. Christus is de deur der schapen en de **weg**. Het Hebreeuwsche woord voor priester is **Coheen** dat zeggen wil **naderen, toetreden**. Welnu de geloovigen des Nieuwen Verbonds zijn naar Petrus' woord allen priesters, ja zelfs een koninklijk priesterdom, 1 Petr. 2:9.

Doch waar blijven wij, indien wij zoo door wilden gaan, om te wijzen op de tegenstelling van wet en Evangelie? De wet is hoofdzakelijk negatief, het Evangelie is positief; de wet geeft ons dood en doem, het Evangelie het eeuwig leven. De wet zegt: **Doe en leef**, het Evangelie: **Leef en doe**. Onder de wet handelde God met Zijn volk als een arend, die ruw zijn jong uit het nest schudt, Deut. 32:11, onder het Evangelie komt de Heiland meer teeder als een hen, die hare kiekens onder de vleugelèn bijeen wil vergaderen. Onder de wet werd door het eerste wonder water in bloed, Ex. 7:19, 20; onder het Evangelie werd door Christus' eerste wonder het water in wijn veranderd, Joh. 2:9, 10. Het wettisch juk was ondragelijk, Hand. 15:10; Gal. 5:1; Christus' juk is zacht. De wet hield Israël als in een gevangenis besloten, Gal. 3:22, 23; wij mogen thans ons heenspoeden om de blijde boodschap te brengen onder den ganschen hemel. Mozes, de wetgever, kan Israël niet in

Kanaan leiden, Jozua, de type van Jezus, den Zaligmaker, kon dit wel. Onder de wet kon de priester de melaatschheid, beeld der zonde, onderzoeken en rein verklaren, doch Christus **maakte** ze rein. De wet was **tot den tijd der verbetering**, Hebr. 9:10; Christus is met ons tot aan de voleinding dezer bedeeling, Matth. 28:19. De wet maakte niet volmaakt, de **betere hope**, die wij bezitten, wel, Hebr. 7:19. De wet is gegeven aan een volk, doch het veld des Evangelies is de geheele wereld, Matth. 13:38; 28:19. De wet wil uitsluitend het strenge recht, zonder barmhartigheid, het Evangelie is gegrond op Christus' rechtsvoldoening en heeft lust in barmhartigheid. De wet had haar burgerschap in Kanaan, ons burgerschap is in de hemelen. Het Evangelie is wat de wet nooit bedoelde te zijn of wezen kon, een blijde boodschap der zaligheid, 1 Tim. 1:15; een kracht Gods tot zaligheid, Rom. 1:16; 1 Cor. 1:18; een woord der zaligheid, der genade en der verzoening, Hand. 13:26; 14:3; 20:32; 2 Cor. 5:19, dat ons openbaart de menigerlei genade Gods en het leven en de onverderfelijkheid, Col. 1:5, 6; 2 Tim. 1:10 en ons schenkt de hoop, den vrede en een volheid van zegeningen, Col. 1:5, 23; Ef. 6:15; Rom. 15:20. "Hoewel zij (wet en Evangelie) daarin overeenkomen, dat zij beide God tot auteur hebben, beide van eene en dezelfde volkomene gerechtigheid spreken, beide zich richten tot den mensch om hem te brengen tot het eeuwig leven, zoo verschillen zij toch ook daarin, dat de wet uit Gods heiligheid, het Evangelie uit Gods genade voortkomt; dat de wet van nature, het Evangelie alleen door bijzondere openbaring bekend is; dat de wet volkomene gerechtigheid eischt, maar het Evangelie haar schenkt; dat de wet door de werken heen tot het eeuwig leven leidt, en het Evangelie de werken doet voortkomen uit het in het geloof geschonkene eeuwige leven; dat de wet thans den mensch verdoemt en het Evangelie hem vrijspreekt; dat de wet zich richt tot alle menschen en het Evangelie alleen tot degenen, die er onder leven (Dr. H. Bavinck). De laatste clause dient juist andersom gezet, dewijl de wet, volgens Rom. 3:19, spreekt tot hen die onder de wet zijn, terwijl toch het Evangelie aan alle volken dient te worden gepredikt. Zoo hebben we dan klaarlijk, op grond der Schrift, aangetoond, dat er niet bloot een onderscheid, maar een strenge tegenstelling bestaat tusschen de wet en het Evangelie als blijde boodschap des heils.

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

HOOFDSTUK V

IS DE WET EEN REGEL DER DANKBAARHEID?

Van de prilste jeugd af is het ons geleerd, dat de wet een regel der dankbaarheid voor de verlostten is. Van kansel en kathedr is ons dit geleerd. Deze gedachte zit er derhalve zeer diep in. Zoo diep zelfs dat ik persoonlijk uit volle overtuiging dit als predikant gedurende het tiental jaren mijner bediening in allen ernst gepredikt en geleerd heb. Het was mij welbekend, dat er lieden waren en ook zeer ernstige en godzalige lieden, die deze beschouwing niet deelden, doch deze beschouwde ik als verkapte Antinomianen, die de wet niet begrepen of ook heimelijk de ongebondenheid lief hadden en van dit laatste gruwde ik en gruw ik door Gods genade nog. Toen het dan nog maar enkele maanden geleden, den Heere behaagde om mij door Zijn Woord en Geest het rechte inzicht in de verhouding der geloovigen tot de wet te schenken, ontstond er eene mengeling van groote blijdschap en droefenis in mijne ziel. Groote blijdschap, dewijl ik een grooten schat gevonden had in den goudmijn Zijns Woords; groote droefenis evenwel, daar ik met een open Bijbel voor mij en den H. Geest in mij al de tien jaren mijner heilige bediening althans op een gewichtig punt den menschen verkeerd onderwezen had en ook dewijl ik mij tevens geroepen gevoelde om ons dierbaar volk op dit stuk nader te onderwijzen, waarvan ik voorzag, dat hieruit weer lichtelijk allerlei vijandschap, smaad, miskennis en hartzeer zou voortvloeien. Dit alles neemt echter niet weg, dat ik thans in de heilige overtuiging sta, dat noch de wet van Mozes in haar geheel, noch de wet der tien geboden in het bijzonder, de regel der dankbaarheid voor de geloovigen is. Van deze overtuiging mag ik niet zwijgen, maar wensch ik met teedere liefde en vrijmoedigheid rekenschap te geven.

Doch, om alle misverstand bij den wortel af te snijden, wensch ik op den voorgrond te plaatsen, dat ik meer dan ooit te voren in de dankbaarheid der geloovigen geloof. Meer dan ooit te voren ruischt als in heilige verlegenheid door mijne ziel het woord des Psalm dichters: "Wat zal ik den Heere vergelden voor al Zijne weldaden aan mij bewezen?" Ik draag in mij altoos een gevoel van ledigheid en

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

zelfaanklachte alsof ik in heel mijn leven nog nooit iets voor Hem gedaan heb, voor Hem, Die mij liefgehad heeft en Zichzelven voor mij heeft overgegeven. Dankbaarheid, welke verlost zou er niet aan gelooven, er geen vurig voorstander van zijn! De dankbaarheid vermeerdert zelfs in niet geringe mate als wij eerst recht beseffen, dat Gods Zoon vleesch werd, onder de wet ging staan, om door Zijne dadelijke en lijdelijke gehoorzaamheid ons vrij te koopen uit de banden der zonde en het knellend juk van den vloek der wet.

Een ander misverstand zij hier voorkomen door er op te wijzen, dat ik wel terdege geloof in Gods Woord als regel en richtsnoer der dankbaarheid. Er is in de Gemeente vaak veel slordigheid in het juiste gebruik der termen. En zoo denkt men bij wet als regel der dankbaarheid meermalen aan het Woord in zijn geheel en in dien zin natuurlijk is dit volkomen juist. Alleen is dan niet juist het gebruik, dat men maakt van het woord wet, dat in geen enkel geval in den breeden zin van heel den Bijbel voorkomt. Wel wordt het woord wet in breederen zin genomen voor heel het Oude Testament. Als Christus bijvoorbeeld zegt, dat er geen jota der wet zal voorbijgaan zonder vervuld te worden, Matth. 5:18; Luk. 16:17, dan denkt Hij daar bij het woord wet niet alleen aan de tien geboden, maar aan heel het Oude Testament, wet, profetie en psalm, de drie deelen, waarin Israël zijne geschriften verdeelde. De Heidelbergsche Catechismus denkt bij het woord wet inzake de behandeling van het stuk der dankbaarheid echter uitsluitend aan de tien geboden, zooals voor een ieder duidelijk is, die de moeite neemt om dit leerboekje hierop na te zien. De wet wordt daar genomen, niet als het voornaamste stuk, doch wel als de regel der dankbaarheid. Daartegen nu gaat hier ter plaatse mijn ernstig bezwaar. En wel op de volgende gronden:

1e. **Deze regel heeft niet doeltreffend gewerkt.** Een boom wordt aan zijn vrucht gekend. Niet alleen in onze Hollandsche Christelijke kringen, doch in heel dit land en zelfs in heel het Christendom is de wet der tien geboden van schier alle kansels en op alle Zondagsscholen den menschen voorgehouden als de basis en het toppunt van alle moraal, van alle zedelijkheid in breederen zin des woords. Men treft zelfs nu, in deze verwilderde tijden, nog maar weinig oude en jonge menschen aan, die den dekaloo, de tien geboden, niet van buiten geleerd hebben. Maar is het na al dit

wetsonderwijs niet een onwedersprekelijk feit, dat de overtreding van al deze geboden nooit gruwzamer en menigvuldiger is geweest dan in onze dagen? Is het ook niet een onloochenbaar feit, dat zij, die de wet bepaaldelijk aannemen als regel der dankbaarheid meer wereldgelijkvormig zijn dan ooit te voren, meer afgodjes hebben, meer jagen naar geld en goed, meer het ongeboren zaad vermoorden en meer wereldsche begeerlijkheden najagen dan ooit te voren? En dit alles is immers tegen de heilige wet des Heeren, die men voorgeeft zoo hoog te houden als regel der dankbaarheid.

2e. De wet is aan Israël als regel der dankbaarheid gegeven en nimmer aan de Gemeente als het Lichaam van Christus. Er is geen enkele tekst, die ons zegt, dat de wet als wet in zijn Joodschen vorm aan de Gemeente is gegeven. Wel natuurlijk haren verborgen wortel als liefde tot God en den naaste. Doch Israël ontving de wet als regel der dankbaarheid, want de Heere zegt er nadrukkelijk bij: "Ik ben de Heere uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis uitgeleid heb." Daaraan wordt Israël telkens weder herinnerd. De wet was tevens Israëls tuchtmeester en plaatsen als Richt. 17:6; 18:8; 19:1; 20:25; 1 Sam. 9:17 toonen genoegzaam, dat Israël de tuchtiging der wet wel behoefde. Vanwege het onverbeterlijk booze hart des zondaars is ook de wet voor Israël geen regel der dankbaarheid geweest. Men had ook toen de wet wel in den mond, maar verwierp haar met het hart, Ps. 50:16, 17. Al de profeten klaagden er over, dat Israël de wet weigerde te gehoorzamen, Jes. 24:5; 30:9; 42:24; Jer. 6:19; 16:11; 32:23; 44:10; Ez. 22:26; Hos. 4:6; Amos 2:4; Zach. 7:12. Waar nu de wet dan, zelfs toen ze medebedoeld was als regel der dankbaarheid, door het vleesch krachteloos bleek om een dankbaar volk te kweeken, hoeveel te minder hope is er nu dan, dat de wet, waar ze niet als regel der dankbaarheid is ingesteld en bedoeld, toch in betrekking tot het leven der dankbaarheid doelmatig zal werken.

3e. De wet kan geen regel der dankbaarheid zijn voor de geloovigen, daar zij negatief is, terwijl het heilig, d. i. dankbaar leven der geloovigen, positief is. De geloovigen scheiden zich niet alleen af van de zonde, maar zij wijden zich ook aan den Heere en Zijn geheelen dienst. Als gevolg van "het werk der wet," dat ook zelfs de blindste Heidenen in het geweten geschreven hebben, is het Christendom vervuld met negatieve Christenen, die er roem op dragen, dat zij niet

stelen, bedriegen, vloeken, drinken, rooken en pruimen. Doch de Heere wil niet alleen een uiterlijke afscheiding van de zonde, maar ook eene algeheele toewijding met inspanning van alle krachten aan Zijn dienst. De heiligmaking bestaat niet uit een, maar uit twee deelen: eene afscheiding van de zonde in elken vorm en een zich wijden aan God en Zijn dienst.

4e. **De wet kan geen regel der dankbaarheid zijn, dewijl de geloovigen gestorven zijn aan de wet.** Herhaaldelijk wordt ons in de Schrift geleerd, dat de geloovigen met Christus gekruisigd, gestorven en begraven zijn, Rom. 6:4-8; Ef. 2:12; Col. 2:20; 3:1-5; 1 Petr. 2:24; 4:1. Nadrukkelijk wordt ons nu gezegd, dat de geloovigen ook aan de wet gestorven zijn. Men oordeele zelf: **"Zoo dan, mijne broeders! gij zijt ook der wet gedood door het lichaam van Christus,** Rom. 7:4. Door de genadige toerekening Gods zijn de geloovigen met Christus der wet gestorven. Hij is nu in den hemel en de wet heeft nu van Hem niets meer te eischen. De geloovigen zijn met Hem opgewekt en in den hemel gezet en ook voor hen heeft de wet niets meer te eischen. Men hoore nog eens weder met een aandachtig oor naar Paulus: **"Maar wij zijn nu vrijgemaakt van de wet overmits wij dien gestorven zijn, onder welken wij gehouden waren,"** Rom. 7:6. En men luistere nog eens weder naar hem als hij zegt: **"Want ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou,"** Gal. 2:19. Hier is nu dan in de nadrukkelijkste termen geleerd dat de dood der geloovigen een einde gemaakt heeft aan de heerschappij der wet. Wat heeft nu de wet te zeggen tot een doode en wat heeft een doode te doen met de wet? Kan de wet ooit bindend zijn voor een lijk? Kan ze ooit een regel des levens zijn voor iemand, die geen leven meer heeft, maar dood is? En indien men nu mocht tegenwerpen, dat Paulus de wet als regel voor het nieuwe leven der geloovigen wil aangelegd hebben, dan verwijzen we naar zijn woord in 1 Tim. 1:8, waar hij zegt, dat de wet den onrechtvaardigen en niet den rechtvaardigen is gezet. De zaken staan dan alzoo, dat het oude leven, de oude mensch, die trouwens nooit heilig gemaakt kan worden en dies ook geen regel ter heiligmaking behoeft, der wet gestorven is, terwijl voor den nieuwen mensch de wet nooit is ingesteld of bedoeld. Bovendien is deze mensch reeds rechtens met Christus in den hemel gezet, zoodat hij ook daarom geen leiband of tuchtmeester der wet meer zal behoeven.

5e. De werking der wet is van dien aard, dat zij onmogelijk tot een regel der dankbaarheid of wat hetzelfde is tot een regel van heiligheid kan gebruikt worden. Wij zagen vroeger reeds, dat de zonde juist hare kracht heeft in de wet, 1 Cor. 15:56. De zonde, zegt de Apostel, oorzaak genomen hebbende door het gebod, heeft in mij alle begeerlijkheid gewrocht, "**want zonder de wet is de zonde dood,**" Rom. 7:8. Vergelijk Joh. 15:22; Rom. 4:15; 5:20; Gal. 3:19. De zonde wordt bovenmate zondigende door het gebod der wet, Rom. 7:13. "**De wet werkt toorn.**" Gezien nu dan deze eigenaardige werking der wet, hoe kan zij dan ooit tot een regel van heiligmaking zijn? De wet heeft **geen ding volmaakt**, Hebr. 7:19. Doch de geloovigen zijn volmaakt in Christus, Col. 2:19. Nu verklare men ons en zegge, hoe het onvolmaakte ooit tot richtsnoer ter heiliging van de volmaakten kan dienen. Is dit niet gansch onmogelijk? Zou de Heere eerst tot de geloovigen des nieuwen verbonds kunnen zeggen, dat zij tot de volmaaktheid moeten voortvaren, Hebr. 6:1, en daarna dat zij dit dienen te doen aan den leiband der wet, die geen ding volmaakt heeft? Zou Hij eerst tot hen zeggen: "Uw burgerschap is in de hemelen" en daarna: "Wandel naar de wet," die voor een oud volk in Kanaan is berekend? Bij dezen regel der wet, verneemt de geloovige zelfs niet hoe hij zich omtrent Zijn Zaligmaker heeft te gedragen. Volgens deze opvatting dan dient de geloovige zijne dankbaarheid te bewijzen naar den regel eener wet, die van Zijn Redder, Die hem kocht met Zijn bloed, naar lijf en ziel, en van dood en doem en alle geweld des duivels verlost heeft, niets afweet. De wet kent den Zaligmaker zelve niet, hoe kan ze ons dan zeggen, op welke wijze we Hem dankbaar hebben te zijn? Zij kent den H. Geest niet, hoe kan ze ons dan leeren wandelen in den Geest? Hoe kan ze ons troosten, leeren en in alle waarheid leiden? De wet heeft dus geene heiligende werking, maar is veeleer de opwekker der zonde.

6e. De **aard** der wet laat niet toe, dat de geloovigen des Nieuwen Verbonds haar tot regel en richtsnoer aannemen. Naast het gezegde dienaangaande behoeft hierover thans niet veel meer gezegd te worden. De wet is eene eenheid, die zich nooit halveeren of vierendeelen laat. En toch poogt men dit welbezien gedurig te doen als men eenerzijds wel toestemt, dat zij geen middel ter rechtvaardigmaking is of kan zijn, terwijl men haar anderzijds nog wel wil

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

gebruiken als middel ter heiligmaking. Doch als men haar voor dit laatste doel wil gebruiken, dan gaat men haar slechts ten deele nemen en niet zooals God haar werkelijk heeft gegeven. Het vierde gebod bijvoorbeeld laat men varen of weet men zoo uit te leggen, dat ten slotte de Zondag bedoeld is. De Adventisten hebben een schijn van recht als ze hiertegen toornen, want de wet laat zich alzoo niet verminken. Wie toch eenmaal met de wet begint, is schuldig de gansche wet te houden. De wet weet van geen transactie of compromis. Hier geldt het volstrekt absolute: alles of niets. Voorts laat men ook de aanspraak nimmer gelden in al zijne kracht, want men gevoelt maar al te goed, dat men nooit bij Egypte's tichelovens gelegen heeft. Toch was deze inleiding der wet voor Israël volle historische werkelijkheid en was de verlossing uit Egypte voor haar nationaal leven van het grootste belang geweest. Toen was er een gewichtige profetie voor hen in vervulling gaan treden. Zie Gen. 15:13, 14. Toen was hun eene nationale verlossing bereid door vele teekenen en wonderen. Toen was het Paaschfeest ingesteld. Toen hadden ze in de Mozaische wet hunne nationale grondwet ontvangen. Bij een nuchter en onbevooroordeeld lezen der wet gevoelt men dan ook zoo maar, dat de wet aan Israël en niet aan ons is gegeven en voor ons als wet en regel ten eenenmale niet meer van toepassing is. De woorden: "Noch zijnen dienstknecht, noch zijne dienstmaagd," zien op de Oostersche slaven en slavinnen. In het vijfde gebod wordt gedacht bij de belofte van een lang leven aan een leven in Kanaan. Inzake het ijdel gebruik van 's Heeren naam wordt bedreigd, dat de Heere den schuldigen geenszins onschuldig zal houden. Een ijdel gebruik is een zinledig gebruik. Hoe vaak maken de geloovigen zich daaraan schuldig, zelfs in het leven des gebeds. Toch staan zij naar hun staat in Christus als onschuldigen voor God en kunnen nooit meer schuldig verklaard worden. Zal men ze nu dan toch nog dreigen met de wet van schuld en straf? Zeg niet, dat men dit niet zoo zwaar moet opvatten, want de wet meent **JUIST** wat **ZIJ** zegt, en kent geen meedoogen of toegeeflijkheid. Niet van ons geldt wat aan het hoofd dezer geboden staat: "Ik ben de Heere, uw God, die u uit het diensthuis, uit Egypteland uitgeleid heb." Geestelijk-mystiek ja, maar niet als wetsformule, want het volk van Nederland is nooit in het diensthuis der Farao's, noch in het land van den Nijl geweest. En evenzoo kunnen wij niet begeeren onzes naasten dienstknecht of

dienstmaagd, eenvoudig omdat er geene slavernij onder ons meer bestaat, en er van huurdienst hier geene sprake is. Wat het is, een os van zijn naaste te begeeren begreep men in Israël, waar ieder landbouwer was, en een os als trekdier werd gebruikt, maar bij ons zou veeleer moeten gesproken worden van een paard, daar bij ons het paard het algemeen ingevoerde trekdier is." (Dr. A. Kuiper.) Intusschen bedenke men, dat het niet aangaat om met eene wet allerlei opvattingen, uitzonderingen en verdeelingen te maken.

7e. De **teksten**, die men wel eens aanhaalt voor de wet als levensregel bewijzen dit volstrekt niet, ongeacht nu nog het feit dat in geen enkelen tekst de wet als levensregel aan de geloovigen des Nieuwen Verbonds wordt voorgehouden. Men wijst op Rom. 3:31 waar we lezen: "Doen wij dan de wet te niet door het geloof? dat zij verre, maar wij bevestigen de wet." Paulus heeft gezegd in vers 21, dat de rechtvaardigheid Gods is geopenbaard **zonder de wet**. Zie ook vs. 27 en 28. Nu zou men licht misbruik van die leer der vrije genade kunnen maken, gelijk men ook in zijne dagen reeds deed, en zeggen, dat men de wet wel kon terzijde stellen of sterker: vernietigen, en leven er maar op los. Maar de mensch heeft nimmer het recht om iets terzijde te stellen van hetgeen God heeft ingezet. Dit kan God alleen doen. De geloovige is bovendien niet onder de wet, maar bevestigt haar, d. w. z. in Christus vervult hij hare eischen volkomen. De leer der rechtvaardigmaking door het geloof strijdt dus niet tegen de wet des Heeren als zoodanig. De uitdrukking **voor Christus onder de wet** in 1 Cor. 9:21 is ook op geweest. Doch blijkens het verband, heeft de Apostel het hier over de Christelijke vrijheid. Hoewel hij van allen (ook van Mozes) vrij was, zoo heeft hij zich nochtans aan allen dienstbaar gemaakt, opdat hij daardoor meer zielen voor Christus mocht winnen. Zoo is hij krachtens zijne vrijheid, om Christus' wil voor bijzondere gevallen onder de wet gaan staan, om hen die onder de wet waren te gewinnen. Men gevoelt dat dit niets zegt voor de wet als den staanden regel der heiligmaking voor de geloovigen. Integendeel, het toont juist, dat Paulus als regel niet meer onder de wet was.

Voorts heeft men gewezen op Gal. 5:14, waar we lezen: "Want de geheele wet wordt in een woord vervuld, namelijk in dit: "Gij zult uwen naaste liefhebben gelijk uzelfven." Dit Apostolisch woord is juist een sterk bewijs tegen de wet als levensregel. Want Paulus zinspeelt

hier kennelijk op het nieuwe gebod van Christus in Joh. 13:34. Indien de wet in een woord vervuld wordt, waarom gaat men dan telkens nog weder de wet der tien woorden gebruiken? Waarom dan in dezen niet bij den eenvoud des Evangelies gebleven?

8e. **De Persoon en het werk des Geestes** verbieden de wet als levensregel voor de geloovigen. Wanneer we de Schrift onderzoeken omtrent den H. Geest, dan is het duidelijk dat de H. Geest Zich nimmer bij de wet heeft aangesloten om zaligend of heiligend met haar te werken. Dit is een merkwaardig feit en valt gemakkelijker te constateeren dan te verklaren. De Schrift laat ook hier echter aan duidelijkheid niets te wenschen over. Zoolang Christus de wet nog niet volbracht had, kwam de H. Geest niet wonen in den tempel der Gemeente en in het hart van elk geloovige. Hij sluit Zich in al Zijn werk aan bij het Woord in Zijn geheel, doch nimmer bij de wet afzonderlijk. De voornaamste reden waarom de H. Geest Zich niet aansluit bij de wet van Mozes tot rechtvaardiging en heiliging is misschien wel deze, dat Hij Zijn eigene wet heeft, waarnaar Hij den zondaar het leven geeft en vrijmaakt. In Rom. 8:2 noemt de Apostel dit "**de wet des Geestes des levens in Christus Jezus.**" Daar het levendmakend en vrijmakend werk des Geestes onwederstandelijk en onverwinlijk is, noemt hij dit eene **wet**. Tevens doet hij hiermede sterk uitkomen de tegenstelling, welke er tusschen deze wet en "de wet der zonde en des doods" bestaat. Ik durf "de wet der zonde en des doods" niet nemen voor de wet Gods, want die wijze van spreken schijnt te hard, zegt Calvijn hierop, doch het is zonneklaar dat de Apostel hier denkt aan de Mozaische wet. Men zie slechts naar het volgende vers. Hij kan haar zoo noemen, omdat ze de zonde tot zonde, tot overtreding, wetteloosheid maakte en over alle overtreders het schrikkelijk doodvonnis uitsprak. En hij spreekt hier welbezien niets sterker van de aloude wet dan elders. Men zie slechts 2 Cor. 3. Het is door den Geest dat al de rechtvaardige eischen der wet in de geloovigen vervuld worden. Het is de H. Geest, die den geloovige doet wandelen in **nieuwigheid des Geestes** en niet naar de oudheid der letter (der wet) Rom. 7:6. "Indien gij door den Geest geleid wordt, zoo zijt gij niet onder de wet," Gal. 5:18. - "Zoovelen er door den Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods." Dus zijn de kinderen Gods niet onder de wet. Van hen, die de vrucht des Geestes hebben, wordt gezegd:

"Tegen de zoodanigen is de wet niet," Gal. 5:23. "De Geest kon onmogelijk zonder meer aan de Wet verbonden zijn. De Wet toch was niet gegeven om de zonde weg te nemen, maar om haar te ontdekken." (Van Andel).

9e. **De nieuwe natuur der geloovigen** wijst de wet als levensregel der heiliging af. De vermaningen des Nieuwen Testaments houden er rekening mede, dat de geloovigen in Christus nieuwe schepselen zijn geworden en dat al het Oude is voorbijgegaan, ook de oude letter der wet. De geest der wetgeving zoo wel als de harde, wettische geest is geheel vreemd aan het Nieuwe Testament. Al de vermaningen worden gegeven niet in den vorm eener ijzeren wet, maar in den vorm van liefderijke opwekkingen op den grondslag van het volbrachte werk van Christus, of van den staat der geloovigen in Hem of op den grond der belofte Zijner toekomst. Wie is zoo dwaas te meenen dat een kind van God in allen ernst bevolen zou moeten worden om niet te stelen. Dit weet een Heiden en weet duizendmaal beter een geloovige, dewijl hij een gereinigd geweten heeft en de wortel der wet in zijn hart, namelijk de liefde om Zijn Redder in alles wel behagelijk te zijn. Hij kent de wet niet alleen, maar hij wil en weet door Gods genade haar ook te volbrengen. Het wetvervulde leven van Christus is hem uit genade toegerekend. Zooals gezegd, houden de Apostelen in hunne vermaningen hiermede rekening. Zoo zegt Paulus: "Ik bid u dan, broeders, bij de ontfermingen Gods," Rom. 12:1. "Bedroeft den H. Geest, door welken gij verzegeld zijt tot den dag uwer verlossing," Ef. 4:30. - "Indien gij dan opgewekt zijt met Christus, zoo zoekt de dingen, die boven zijn," Col. 3:1. En zoo gaat het altoos door, zoodat een ieder, die het leest, voelen kan dat er een hemelsbreed verschil in toon en vorm bestaat tusschen het **gij zult** van Sinai en de Apostolische vermaningen. Het gansche boek der Hebreëen betoogt, dat het systeem der wet vervangen is door "de betere dingen" en deze liefelijke vermaningen behooren ook tot dat betere.

Is het welbeschouwd niet ongerijmd om een tienmaal herhaald **gij zult** te maken tot een regel der dankbaarheid. Zal een verlost uit dankbaarheid gaan zeggen: "Nu zal ik, o God, uit dankbaarheid niet knielen voor de afgoden; ik zal geene beelden maken, niet vloeken, niet den Sabbat schenden; ik zal mijn vader en moeder niet onteeren, niet stelen, moorden, hoereeren, liegen, bedriegen of mijns buurmans

vrouw begeeren." Is dat dankbaarheid? Stel, gij hadt een man uit een groot gevaar gered. Zoudt gij niet ten hoogste verwonderd zijn over de onbeschaamdheid des geredden, wanneer hij tot u sprak: „O man, wat ben ik u dankbaar en veel verplicht. Ik zal uit dank uw goeden naam niet bekladden, uwe vrouw niet tot ontucht verleiden en uwe auto niet stelen." Zeg niet, dat deze voorstelling onjuist is, want naar dezen maatstaf wordt de leer der dankbaarheid gepredikt. De Catechismus vat de wet wel diep en breed op, doch dit doet ze in het licht des Evangelies, terwijl de wet als wet geen Evangelie of genade kent.

10e. **Niet de wet, maar Christus is de regel der dankbaarheid.** Tot dusver werd aangetoond, dat om tal van redenen de wet niet kan of mag worden aangelegd als regel van het nieuwe leven der geloovigen. Zoo blijft de vraag dan ten slotte nog over wat wel regel en richtsnoer voor hun leven is. En op deze vraag kan het antwoord niet twijfelachtig zijn. Niet de wet, die voor vele eeuwen aan een allen, die onder haar waren, het doemvonnis heeft toegeslingerd, doch Christus heeft ons in Zijn leven en lijden een voorbeeld ter navolging gegeven, Joh. 13:15; 1 Petr. 2:21; 1 Joh. 2:6. Aan Zijn liefdegebod wordt telkens weder herinnerd, Joh. 15:12; Ef. 2:10; 5:2; 1 Thess. 4:9; 1 Petr. 4:8; 1 Joh. 3:23; 4:21. De geloovigen hebben te wandelen, gelijk Hij gewandeld heeft, 1 Joh. 2:6, en lief te hebben, gelijk Hij liefgehad heeft, Joh. 15:13; 1 Joh. 3:16; Ef. 5:2. En dat gevoel van de diepste zelfvernederings, die in Christus was, behoort in hen te zijn, Fil. 2:5. Geen enkel geloovige zal er zijn die durft te ontkennen, dat Christus, Die als de zondeloze onschuldig leed, 1 Petr. 2:22, gedwee en onderworpen leed, vs. 23, en als onze Borg en Plaatsvervanger leed, vs. 24, ook als ons **Voorbeeld** heeft geleden, vs. 21. Ieder geloovige zal ook moeten toestemmen, dat dit voorbeeld des Heilands eindeloos hooger staat dan de regel eener wet, die van den Heiland niets afweet. Zoo men dit echter toestemt, waarom eischt men dan niet van de predikers, dat zij wijzen op Christus, de belichaamde liefde Gods, den Vervuller der wet en ons volmaakt Voorbeeld, instee van op de wet, die nooit één Adamskind gerechtvaardigd of geheiligd heeft. Christus toch is het een en het al voor het leven der geloovigen. Hij is de kracht van hunne kracht en het leven van hun leven, Col. 3:4. Hij is hunne gerechtigheid en heiligmaking, 1 Cor. 1:30, hunne vrede en vrijheid, hun Herder en hun Heer, Rom. 6:7; Gal. 2:20,21; Ef. 2:4-6; Col. 2:10-15; 1 Petr. 5:1. "Want wij

zijn leden Zijns lichaams, van Zijn vleesch en van Zijne beenen," Ef. 5:30. Al de volheid woont in Hem en in Hem zijn verborgen al de schatten der wijsheid en der kennis, Col. 1:19; 2:3. En in Hem zijn de geloovigen de armzalige eerste beginselen der wereld afgestorven, Gal. 4:9; Col. 2:20. O, dat men toch inzag, dat er door Christus' kruisdood een nieuwe bedeeling is ontstaan, en de oude bedeeling der wet heeft moeten plaats maken voor de bedeeling des Geestes, der genade en der Gemeente van Christus. Christus kwam tot het zijne, doch de zijnen hebben Hem niet aangenomen, Joh. 1:11. Daarom zeide Hij eindelijk weenend tot Jeruzalem: "Ziet, **uw** huis worde u woest gelaten," Matth. 23:37-39. Wat de profeet Ezechiël profetisch had gezien geschiedde nu: de heerlijkheid des Heeren verliet het huis, het voorhangsel scheurde en kort daarna kwamen de Romeinen om het te verwoesten en gevolg was dat niet een steen op den anderen bleef. De moordenaars van den zoon des wijngaardeniers werden toen gestraft, de natuurlijke takken des tammen olijfbooms afgebroken, Rom. 11:13-25, terwijl de twijgen van den tammen olijfboom op den wortel des tammen werden ingeënt. Door den H. Geest werd er thans een mystiek lichaam gevormd uit Jood en Heiden, 1 Cor. 12:12. De Gemeente werd nu gebouwd op den kostelijken steen, dien Israëls bouwlieden verworpen hadden. In de Gemeente kwam tot openbaring de verborgenheid, die alle vorige eeuwen verborgen was geweest. Deze Gemeente kwam voort uit de geopende zijde van den tweeden Adam en werd niet opgericht in verband met de wet, maar als vrucht der genade, Joh. 1:17; Ef. 2:4-6, en heeft, volgens Ef. 3:2, haar eigen **bedeeling der genade** in Christus Jezus.

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

HOOFDSTUK VI

**DE RECHTE VERHOUDING DER GELOOVIGEN
TOT DE WET**

Opdat de geloovige lezer zich zijne verhouding tot de wet van Mozes helder bewust wordt, zal hier zoo kort en klaar mogelijk in enkele stellingen de juiste verhouding van den geloovige tot de wet worden aangewezen. En daar het kenmerkende van een zaak altoos het best uit zijne tegenstellingen gekend wordt, zoo zal eerst worden gezegd hoe deze verhouding niet is.

De geloovige is niet als de Heidenen **zonder** de wet. Van hem kan niet gezegd worden wat de Apostel in Rom. 2:14 van de volken buiten Israël zegt. Hij vindt toch in zijn Bijbel, dat van het begin tot het einde het onfeilbaar Woord van God is, de wet van Mozes.

Noch is de geloovige als Israël **onder** de wet. Dat het Woord hier weder zelf spreke: "Gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade," Rom. 6:14. Christus is in de volheid des tijds geworden onder de wet, "opdat Hij degenen, die onder de wet waren vrijkopen zou," Gal. 4:5. - "Indien gij door den Geest geleid wordt, zoo zijt gij niet onder de wet, Gal. 5:18. Israël wordt altoos voorgesteld als onder de wet zijnde, de Gemeente nimmer. Ter andere zijde wordt herhaaldelijk en nadrukkelijk verklaard dat zij niet onder de wet is.

De geloovige is niet als de Wetgever **boven** de wet. God kan souverein over de wet beschikken, naar Zijn vrijmachtig welbehagen, doch dit kan en mag de geloovige niet doen. Dit dient hij nimmer te vergeten en daarom is alle "preken alsof de wet onheilig of dood ware ten sterkste af te keuren. Het behoeft nauwelijks gezegd, dat hij ook niet boven de wet is verheven, zooals de Oostersche monarchen en de vroegere Russische Tsaar zich boven de wet huns rijks verheven achtten. Deze despotten konden hunne onderdanen dooden of verkrachten zonder dat er een wet of gerechtshof was, waardoor ze gestraft konden worden; ze waren eenvoudig boven de wet. In dien zin nu zijn de geloovigen in der eeuwigheid niet boven de wet Gods verheven.

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

De geloovige is ook niet **tegen** de wet. Dit kan niet, dewijl de wet van Mozes de eigenschappen van heilig, rechtvaardig en goed worden toegekend. De wet is een deel van Gods dierbaar Woord en is door God voor tweeduizend jaren tot een wijs doel gebruikt. Om dus uit te roepen: "aan de galg met Mozes!" zooals de Antinomiaan Johann Agricola in de dagen der Hervorming deed (Luther zeide eens: dass verdammte Gesetz) gaat voor een Schriftgeloovig christen ten eenenmale niet aan, hoewel het historisch wel als vaststaand beschouwd mag worden, dat in de verlopen eeuwen vaak als Antinomianisme verketterd is wat niets anders was dan een rechtmatige strijd tegen het onwettig gebruik der wet. Zoo ik mij niet vergis, was dit het geval met Jakob Verschoor en de Verschoristen in de tweede helft der 17de eeuw in Zeeland.

De geloovige staat niet **naast** de wet als zijn regel en richtsnoer. De meeste geloovigen onzer dagen stemmen er u volmondig toe, dat de wet geen middel ter rechtvaardiging is, doch men wil haar nog wel gebruiken als middel ter heiliging; niet als middel ten leven, maar nog wel als middel ten overvloedigen leven; niet voor den aanvang des levens, maar nog wel voor den voortgang en groei des levens; niet als voorwaarde des levens, maar nog wel als bindenden regel des levens. De geloovige dient, volgens deze voorstelling nog te wandelen als een kindeke naast den norm der wet, als aan een' leiband. Doch, volgens den Apostel, behoort dit voor de geloovigen tot het verleden, tot Israël en de bedeeeling der wet, Gal. 3:24, 25; 4:1,2. Christus' eerste komst heeft aan dit alles een einde gemaakt, vs. 4-7. Met Hem kwam de tijd der **verbetering**, of, gelijk de Engelsche vertaling heeft, der **reformatie**, tot op welke de wetten waren, Hebr. 9:10. Toen het Aaronietisch priesterschap veranderde, geschiedde er, volgens Hebr. 7:12, ook **verandering** der wet en, volgens vs. 18, zelfs **vernietiging**. Heel het Woord, de gekruisigde en levende Heiland en de H. Geest zijn het regel en richtsnoer der geloovigen, maar niet de wet van Mozes.

Beknoptelijk werd alzoo ontkennenderwijs aangetoond wat de verhouding van den geloovige tot de wet niet is. Zoo rest dan de vraag wat die juiste verhouding wel is? Die verhouding wordt uitgedrukt in het eene woord **dood**. De geloovigen zijn der wet gedood door het lichaam van Christus, Rom. 7:4, 6; Gal. 2:19. Dit eene woord spreekt een boekdeel ten aanzien van de verhouding der geloovigen tot de wet.

Men torne niet aan het woord **gedood**, maar legge er vollen nadruk op. Dit doet men immers ook, en terecht, met het dood-zijn in de zonden en misdaden van den onwedergeboren mensch. Christus ging Zich stellen onder de wet en dus ook onder haren vloek. De wet sloeg dus Christus, gelijk eens de staf van Mozes de rots sloeg, wat in den regel beschouwd wordt als een type van Christus als geslagen door de wet, Num. 20:8. Dit bedoelt de Apostel als hij zegt, dat de geloovigen "der wet gedood zijn door het lichaam van Christus." Hiertegen strijdt niet wat hij zegt in Gal. 2:19: "Ik ben door de wet der wet gestorven," daar hij zich als met Christus gestorven rekent door de wet. Dood ten opzichte van de wet. Men gevoelt wat dit inhoudt. Het beteekent, dat de wet als wet niets meer over ons te zeggen heeft. Het sluit in dat wij den donder der wet niet meer kunnen hooren, dat wij hare vloekspraken niet meer vreezen. De dood toch is eene verbreking van alle betrekkingen tot hetgeen buiten ons is. Zoo is tusschen de wet en den geloovige alle relatie verbroken. De wet als wet d. i. als verbindende regel en tot gehoorzaamheid dwingende en den overtreder vloekende macht, heeft niet meer van ons te eischen, want Christus is aan al hare eischen tegemoet gekomen en heeft ze volkomenlijk volbracht. Niet onze **toestand**, maar wel onze **staat** voor God is dezelfde als die van Christus d. i. een staat van volkomen onschuld, rechtvaardigheid en heiligheid. Zoo is ook Zijne rechtspositie tegenover de wet de onze. Men stelle dan de vraag: wat de Mozaische wet nog van Christus te eischen heeft? Volmaakte gehoorzaamheid? Die heeft hij haar immers door Zijn vlekkeloos heilig leven betoond. De vloek, die om onzentwil op Hem rustte? Die heeft Hij immers gedragen. Wanneer onze menschelijke strafwet van een misdadiger zegt, dat hij drie jaar in de gevangenis moet zitten en daarna gedood worden en deze straf wordt naar de wet aan hem voltrokken, wat heeft de wet dan nog tot het lijk des misdadigers te zeggen? Welnu ook Christus is met de misdadigers gerekend geweest en de wet heeft ook Hem gevonnisd en verslagen. Door Hem op te wekken uit het graf en Hem aan Zijne rechterhand te zetten, verklaarde de Vader publiekelijk, dat Hij met den Borg tevreden was en Hem deswege onschuldig heeft verklaard. Dit deed de hoogste Rechter, Die Zelf de wet eens instelde. En Christus Zelf kon getuigen: "Ik heb de geboden Mijns Vaders bewaard," Joh. 15:10. Wat heeft nu

dan de wet nog op dien Rechtvaardige en Verheerlijkte te zeggen? Niets, absoluut niets. Maar vrage, wat heeft de wet dan nog te eischen van hen, die in Hem begrepen waren? Niets, absoluut niets. Hoewel ze in zichzelf wetsovertredende, dus strafwaardige zondaars zijn, zoo zijn ze evenmin **strafbaar** als Christus.

Een tweetal ophelderingen dienen hier echter nog aan toegevoegd te worden. Men zou toch hierop de vraag kunnen stellen of alzoo de eisch der gehoorzaamheid en der goede werken niet in het gedrang komt, of we alzoo niet stranden op de klip van het Antinomianisme, of we geen daders des Woords behoeven te zijn? Voorzeker wat dit laatste betreft, want "het is onmogelijk, dat zoo wie Christus door een oprecht geloof ingeplant is, niet zoude voortbrengen vruchten der dankbaarheid." Nu is er desniettemin geene wettische gehoorzaamheid meer, maar eene vrijwillige gehoorzaamheid der liefde, "omdat Hij het gedaan heeft." Nu hebben we Hem lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad. Een man gaat zijn geliefde gade niet op strengen toon bevelen, om hem tot een hulpe te zijn. Zij dient hem immers door den drang der liefde. Al wat in haar is is bereidwillig en dienstvaardig om hem ter wille te zijn en te behagen. Zoo nu is het ook met hen, die door Christus vrijgekocht zijn van onder de wet. Zij behoeven niet meer den donder en den dwang der wet, wijl zij den drang der wederliefde bezitten. De liefde van Christus dringt hen en niet de vrees voor een vertoornd Wetgever.

In de tweede plaats zou de tegenwerping gemaakt kunnen worden, dat, volgens deze beschouwing de geloovige dood is voor een stuk van Gods Woord, daar toch de wet een deel uitmaakt van het onfeilbaar Woord Gods. Hierop mag het antwoord niet anders luiden dan dat de geloovigen dood zijn voor de wet als wet, d. i. als rechterlijke, bindende, eischende en vloekende macht, doch niet voor de wet als historische waarheid en hare geestelijke, godsdienstige en eeuwige wortel der liefde, waaraan de gansche wet en de profeten hing. Dat de Apostel Paulus met de wet als historische waarheid rekent, blijkt uit Ef. 6:1, 2. En in Rom. 13:8-10 geeft hij in navolging van Christus den wortel der wet op als geldig voor de geloovigen des Nieuwen Verbonds. Ook uit Gal. 5:13, 14 blijkt dat hij door de geloovigen vollen ernst gemaakt wil hebben met het nieuwe gebod, dat Christus Zijn discipelen heeft gegeven. Zie ook 1 Tim. 1:5. Jacobus

noemt dezen geestelijken en onveranderlijken grondslag der wet "**de koninklijke wet**," zoodat wij dit vrijelijk de doorlopende leer des Nieuwen Testaments mogen noemen. Inzonderheid het voorbeeld van Jacobus is van bijzondere kracht. Want hij stond bekend als een stoere en steile Jood en toch wijst hij niet terug naar de wet van Mozes, maar integendeel naar de wet der liefde, de eenheid der wet en "de wet der vrijheid," wat ook hetzelfde is als "**de wet van Christus**" van Gal. 6:2, namelijk het gebod om elkander lief te hebben, gelijk Hij ons liefgehad heeft. Men zal het onderscheid gevoelen tusschen de wet van Mozes, zooals die van Horeb tot Israël kwam, en de geestelijke samenvatting der wet. Zoo toch is voor de geloovige Gemeente al het rechterlijk eischende, al het wettisch gestreng, al het Joodsche, tijdelijke, uitwendige, ja, zelfs de vorm en bewoording der wet weggedaan, terwijl alleen hare verborgen, diepe, eeuwige, goddelijke wortel voor de Gemeente is blootgelegd en voorgehouden. De wet is hier door goddelijke hand omgezet in een liefelijk Evangelie der dankbaarheid en der wederliefde. In dezen vorm is de wet geen wet meer, maar een blijde boodschap, die den geloovigen nooit teveel kan worden gepredikt en voorgehouden. De Apostelen, we zagen het, leveren dus in de wijze, waarop zij over de wet spreken, het meest doorslaand bewijs, dat zij de geloovigen beschouwen als der wet **gestorven** en dat zij allen ernst gemaakt willen hebben met het nieuwe gebod, de wet van Christus, de wet der vrijheid.

Het is diep treurig, dat tengevolge van een verkeerde beschouwing omtrent de wet de christelijke vrijheid niet wordt gevat naar de Schrift, en de geloovigen onzer dagen geenszins staan in de vrijheid, waarmede Christus hen vrijgemaakt heeft. Er zijn zeer velen, die door de herscheppende genade Gods levend gemaakt, maar nog niet ten volle vrijgemaakt zijn. Zij vinden hun beeld als het ware in den levendgemaakten Lazarus. De levendwekkende roepstem van Christus deed hem opstaan en voortkomen uit het graf des doods. Doch ziet, hij was nog aan handen en voeten gebonden met grafdoeken, zoodat hij zich nog niet vrijelijk kon bewegen, terwijl zijn gelaat nog was omwonden met een zweetdoek, zoodat hij ook niet onbelemmerd kon zien, Joh. 11:44. Hier was leven, doch nog geene vrije beweging. Jezus sprak nog eens weder: "Ontbindt hem, en laat hem henengaan." Dezelfde stem, die levend maakte, maakte ook vrij. En zoo zal het ook

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

nu met de geloovigen onzer dagen gaan. Dezelfde genade, waardoor zij het leven hebben verkregen, zal hen ook vrij moeten maken. Zij hebben het leven niet eens door de wet verkregen en zolang ze ook nog maar eenigszins onder de wet blijven, zullen ze nimmer de heerlijke vrijheid der kinderen Gods genieten, maar altoos in een wettische dienstbaarheid tot vreeze blijven verkeerren. En de vreeze drijft de liefde, d. i. juist de grondslag en het wezen der wet, buiten. Terwijl men dus roemt op de wet als op een middel ter heiliging, tast men haar juist in haar hartader aan, terwijl zij, die zich als dood voor haar beschouwen, doch terzelfder tijd wandelen naar de liefdewet van Christus "den rechtvaardigen eisch der wet vervullen," Rom. 8:4.

Wie niet staan in de vrijheid van Christus, doch in de wet, gelijk de Apostel het ergens naar het oorspronkelijke uitdrukt, openbaren in den regel een liefdeloozen, kouden, harden en anderen licht veroordeelenden geest. Het dragen van een gouden ring aan den vinger, het getooid zijn met baard of knevel door een predikant, het rijden naar de kerk met een rijtuig of auto en tal van andere zaken zijn zulke wettische christenen ten eenenmale ongeoorloofd. Het gaat hun eenigermate als de Joden, die onderling konden twisten over de vraag of het geoorloofd was voor een Jood een ei te eten, dat door een Samaritaansche kip of een die door een Joodsche kip op den Sabbat gelegd was. Het is wel een wonder, dat van een dergelijk soort christenen niet meer tot het Adventisme zijn vervallen. Immers de wet heeft ook gezegd: op den zevenden dag zult gij geen werk doen. Het is uiterst inconsequent van deze wetdrijvers, dat men den eersten en niet den zevenden dag viert. Is de wet voor ons bestemd om die geheel te onderhouden, dan blijve men zichzelf gelijk en doe men de wet in haar geheel, want deze weet van geen deelen of schipperen. Deze lieden komen door dit alles echter gevaarlijk dicht bij het standpunt, dat door Paulus genoemd wordt een **verval van de genade**, Gal. 2:21 ; 5:4.

Hoe traag is toch de mensch in het leeren ! Hoe weinig merkt hij op de lessen, die de Schrift en de geschiedenis in dezen bieden. Want immers, de wet heeft Israël nimmer tot een heilig, en dankbaar, volk kunnen maken. Men vergete toch niet, dat het hardnekkig volk der Joden de wet nog heden ten dage heeft en dat ze daardoor als in Paulus' dagen nog hunne eigene gerechtigheid zoeken op te richten en intusschen der rechtvaardigheid Gods niet onderworpen zijn. En

waaraan heeft Israël nu die dwaasheid te danken, dat hij namelijk de wet als een hemelladder wil gebruiken, om daarmee ten hemel op te klimmen? Alleen daaraan, dat hij niet ziet, dat Christus het eind der wet is, Rom. 10:4. De Joden, die hun souverainen koning vermoordden, hebben dit gedaan als ijveraars voor de wet en in naam der wet. De moordenaars van Christus hebben het sterkst bewijs geleverd, dat men conscientieus ijveraar voor de wet kan zijn en terzelfder tijd de afschuwelijkste wetsovertreders. De Joodsche wetgeleerden gaven Judas geld om een onschuldige te verraden, ze huurden voor geld valsche getuigen om tegen den Heilige te getuigen. Ze hebben dien Dierbare mishandeld en laten mishandelen, zooals men zelfs ten opzichte van een schuldige niet zou doen, en dat nog wel in de plaats des gericht. Toch had ditzelfde gespuis gewetensbezwaar om de dertig zilverlingen, die de verrader hen voor de voeten wierp, in de schatkist des tempels te doen. Toch hadden deze moordenaren er bezwaar in om de wet te overtreden door zich in de zaal van Pilatus te begeven. Zooveel heiligende kracht gaat er uit van de wet. Zie dit ook nog aan Paulus voor zijne bekeering. Hij was naar de wet een Farizeër, d. i. een van de strenge, afgezonderde volkspartij; naar de **rechtvaardigheid, die uit de wet is**, was hij onberispelijk. Niemand had iets op hem aan te merken of te berispen. In eigen en anderer schatting was hij de rechtschapenheid zelve en de verpersoonlijkte deugd. Doch bij al zijne wetsbetrachting was hij een vurig vervolger der Gemeente, een wolf voor Jezus' schapen. Hij drong de huizen binnen en sleepte mannen en vrouwen in den kerker. Gelijk een wild dier snuivend van woede op zijn prooi kan aanstormen, zoo dol-driftig en moordend viel deze ijveraar der wet op de geloovigen aan, Hand. 9:1. En later waren zijn vervolgers **ijveraars Gods**, zooals hij dit vroeger geweest was. Zij hadden een ijver voor Gods wet, doch niet met verstand. Uit ijver voor hun wet gingen ze den Apostel bitterlijk vervolgen en riepen eens bij een oploop, door hun ijver verwekt: "Weg van de aarde met zulk een; want het is niet behoorlijk dat hij leve!" Uit ijver voor de wet bewerkten veertig Joden eene samenzwering, tengevolge waarvan hij in den kerker werd opgesloten. We kunnen evenwel veilig aannemen, dat de door Christus vrijgemaakte Apostel meer vrij was in de gevangenis dan de Joden, die in de wet onder

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

verzekerde bewaring zich bleven opsluiten en Christus, het einde der wet, verwierpen.

HOOFDSTUK VII

DE WET EN DE SABBAT

Wie in onze dagen over de wet wil schrijven, ziet zich genoodzaakt om ook een woord in het midden te brengen over den Sabbat en de Sabbatviering. Want hoewel er alle wentelende eeuwen door Sabbatariers geweest zijn, zoo is hun aantal toch nimmer zoo groot geweest als in onze dagen. In alle landen zijn er thans lieden, die den zwakgeloovigen het vierde gebod onder de oogen houden, ten einde hun met klem van redenen te betuigen, dat zij de wet des Heeren moeten onderhouden en dus niet op den eersten, maar op den laatsten dag der week moeten rusten. Wie ook maar eenigszins medeleeft met het rijke en veelbewogen leven onzer dagen weet dat door het optreden dezer, overigens welmeenende, lieden vele geloovigen op dit punt eenigermate verontrust zijn. Deze Sabbatariers maken zich sterk, en staan ook inderdaad in sommige opzichten sterk, door de onkunde van vele belijders inzake de wet en de verhouding der geloovigen tegenover de wet. Want hun wordt wel eens wat betwist wat men hun veel liever gewonnen moest geven. Zoo lijdt het b.v. geen twijfel of de zevende en niet de eerste dag is de Sabbat des Heeren. Het is eenvoudig dwaas om dit te ontkennen, want het vierde gebod spreekt hier maar al te duidelijk: "Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen, maar de zevende dag is de Sabbat des Heeren uws Gods, dan zult gij geen werk doen," Enz. Dat God op den zevenden dag rustte en Israël op den zeven den dag moest rusten is buiten kijf. Zij staan ook in hun recht, wanneer zij nadruk leggen op het onveranderlijk karakter der wet inzake den eisch van den Sabbat. De wet van den Sabbat is toch zeker nog meer dan een tittel der wet, terwijl ons in Luk. 16:17 nadrukkelijk gezegd wordt, dat geen tittel der wet zal ter aarde vallen. Hemel en aarde zullen eens met gedruisch voorbijgaan, doch geen tittel der wet. Men moffele deze ontzaggelijke woorden niet weg. Het door tittel vertaalde woord beteekent de kleine stip, welke sommige Hebreeuwsche letters hebben. Het betaamt derhalve ieder christen om dit den Sabbatvierders op grond der Schrift volmondig toe te stemmen.

Wil men deze sectaristen met goed gevolg bestrijden, dan dient derhalve een gansch andere weg te worden ingeslagen dan men tot dusver meestal gevolgd is. Dan dient men hun in de eerste plaats te wijzen op het groote onderscheid tusschen de **bedeelingen** Gods. Om terstond nog even terug te komen op den tekst, waarop zij zulk een sterken nadruk leggen, namelijk Luk. 16:17. Goed! Verre zij het van een Christen om daaraan te willen tornen. Maar waarom leggen zij nu niet even sterken nadruk op het vorige vers, waar we lezen: "**De wet en de profeten zijn TOT OP JOHANNES.**" Liever dan mijn eigene verklaring van dit woord te geven, schrijf ik hier de verklaring af van twee zeer godzalige en bekwame uitleggers namelijk Ryle en Van Andel. Eerstgenoemde schrijft: "Maar gij (Farizeërs) vergeet dat de bedeeling der wet en profeten alleen bestemd was om den weg te banen voor de betere bedeeling van het koninkrijk Gods, die door Johannes den Dooper ingeleid moest worden. Die bedeeling is gekomen. Johannes de Dooper is verschenen. Het koninkrijk Gods is onder u. Met al den ijver, dien gij belijdt te hebben voor de wet en de profeten, zijt gij uiterst blind voor dat koninkrijk waar de wet en de profeten bestemd waren u in te leiden." Van Andel verklaart deze woorden aldus: "Tot Johannes toe heerschte de Wet over Israël en werd het koninkrijk der hemelen, dat thans verschenen is, nog slechts door profeten aangekondigd als iets, dat in de toekomst lag. Dit maakte een verschijnsel als van het Farizeïsme mogelijk; onder de bedeeling der Wet of om met Paulus te spreken, der letter, konden ook lieden, die van geestelijke gezindheden, den kinderen des koninkrijks eigen, ontbloot waren, zich door gestrenge naleving van den letter der geboden den roem van heiligheid onder het volk verwerven. Maar dat houdt weldra op. De Dooper heeft een nieuwe orde van zaken aangekondigd, waarin de geest der Wet tot heerschappij zal komen, een rijk Gods, waarin de Geest het geheim der gehoorzaamheid is. Dan is het met het geesteloos Farizeïsme gedaan. In het koninkrijk der hemelen is er geene plaats, allermint een stoel der eere voor den mensch, die zijne vijandschap tegen den geest der Wet bedekt met een uiterlijk vertoon van gerechtigheid. De gelegenheid, hun tijdens de heerschappij der Wet gelaten, om door uiterlijk vertoon zich roem te verwerven, wordt hun in het rijk des Geestes ontnomen."

Grenst het niet aan het huichelachtige om voor de menschen het eene woord op de spits te drijven en daarentegen het andere dood te zwijgen? De Sabbatvierders – en zij helaas niet alleen! miskennen ten eenenmale het heerlijk feit, dat de bedeeling der wet met Christus is afgeloopen, dat, zooals Paulus zegt, Christus het einde der wet is voor degenen die in Hem gelooven. De Gemeente leeft niet in de bedeeling der wet, maar in die der genade, Joh. 1:17. Intusschen blijft Luk. 16:17 de volle, bange werkelijkheid voor Israël. Het orthodoxe Jodendom houdt zich dan ook ten huidigen dage nog angstvallig vast aan de wet. God heeft reeds in Hos. 3:4 voorspeld, dat Israël vele dagen zou blijven zitten zonder koning en zonder vorst, zonder offer en zonder opgericht beeld, zonder afgod en zonder terafim, doch, het ontga de aandacht niet, Hij zegt niet **zonder de wet**. Voor Israël zal van deze wet geen tittel vergaan.

Ten tweede, moet in verband met de verschillende bedelingen Gods den Sabbatvierders gewezen op het groote onderscheid tusschen Israël en de Gemeente. De Heere heeft aan Israël Zijne wet gegeven. Van Adam tot Mozes was de Mozaische wet er niet anders dan een ingeschapen zedewet, gelijk ook de Heidenen, die zelfs in hunne gewetens hebben ingegrift. Het kan niet genoeg herhaald en beklemtoond worden, **dat God aan Israël en aan geen enkel ander volk Zijn wet heeft gegeven**. God zond Zijne Priesters, de wetverklaarders, tot Israël en tot geen ander volk. Hij verwekte onder dit wondervolk Zijn profeten om het te bestraffen over zijne ontwijding van den Sabbat, Jes. 58:13, 14; Amos 8:4-6; Neh. 13:15-22. Israël is zelfs onder de volkeren verstrooid tot op dezen dag vanwege zijne ontheiliging van den Sabbat, Lev. 26:34, 43. Meer nog, zelfs na Israëls volkomen herstel in de toekomst zal er voor Israël geen tittel der Sabbatswet ter aarde vallen, want de Schrift leert ons nadrukkelijk, dat in de toekomstige heilseeuw de Sabbat door Israël zal worden onderhouden. Men leze slechts aandachtig Jes. 56:2-6; 58:13, 14; Ez. 46:1-3. En ook de volken, welke in die eeuw bekeerd zullen worden, hebben kennelijk de roeping om den Sabbat te onderhouden, want wij lezen: "Het zal geschieden, dat van de eene nieuwe maan tot de andere en **van den eenen Sabbat tot den anderen**, alle vleesch komen zal om aan te bidden voor Mijn aangezicht, zegt de Heere," Jes. 66:23. In betrekking tot Israëls toekomst heeft men ook te nemen het

woord van Matth. 24:20: "Doch bidt, dat uwe vlucht niet geschiede des winters noch **op eenen Sabbat.**" Met een algeheele veronachtzaming van het verband gaan onze Sabbats-vrienden dit verklaren alsof Christus hier de Gemeente op het oog had en dan wel bij de verwoesting van Jeruzalem. Doch men leze slechts de verzen 15 en 16, waar van de heilige plaats en van Judea sprake is. En als zij dit op de verwoesting van Jeruzalem laten slaan, dan miskennen ze de aanwijzing van vs. 21 dat hier namelijk gesproken wordt door den Heiland van de **grote verdrukking.** Men zal echter begrijpen waarom zij dit op Jeruzalems' verwoesting laten slaan, want dan zou hiermede gezegd zijn, dat men veertig jaren, nadat Christus dit zeide, den Sabbat nog onderhouden moest. Neen, hier is sprake van de groote verdrukking, zooals die er nooit geweest was en nooit zijn zou. Nu weet een ieder, die maar een weinig geschiedenis kent, dat er wel zwaarder verdrukkingen geweest waren dan de verwoesting van Jeruzalem en dat er na den ondergang dier stad ook wel grootere verdrukking is geweest. Men denke alleen maar aan den grooten wereldoorlog, waardoor, naar men thans berekent, een veertig miljoen menschen zijn omgekomen. De rechte verklaring is deze: dat Israël in den dag der groote verdrukking in Jeruzalem zal benauwd worden door den Antichrist en dan nog den Sabbat zal houden, zoodat een vlucht op den Sabbat af te bidden is. Nu gevoelt men echter terstond dat een ieder die niet in Israëls herstel gelooft, noch in de groote verdrukking voor het Israël der toekomst, hier zwak komt te staan tegenover de moderne Sabbatariers. Want heeft Christus hier de Gemeente bij Jeruzalems ondergang op het oog, dan is hiermede ook gezegd, dat de volgelingen des Heeren in elk geval nog veertig jaren lang den Sabbat moesten onderhouden. Doch dan zou dit woord indruischen tegen Rom. 6:14: "Gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade." Wie geen ernst maakt met het onderscheid tusschen Israël en de Gemeente kan evenmin komen tot het rechte inzicht in de wet als de profeten. In elk opzicht is eindelooze verwarring het gevolg van het vereenzelvigen van deze twee.

In de derde plaats miskent het Sabbatisme het **werk** alsmede het **voorbeeld** van Christus. De Vader heeft uitdrukkelijk van den hemel gezegd: "Deze is Mijn geliefde Zoon, in denwelken Ik Mijn welbehagen heb: **hoort Hem.**" Het is na al het voorgaande niet noodig om lang en

breed in te gaan op Zijn wetvervullend leven als onze Borg en Plaatsvervanger en op Zijn dragen van den vloek in Zijn lijdelijke gehoorzaamheid. Hiermede wordt door deze secte niet den minsten ernst gemaakt. Men wijst zelden of nooit op hetgeen Hij gedaan heeft, maar altoos weer op hetgeen de mensch moet doen. Vandaar dat men bij deze lieden nimmer een warmen toon van dankbaarheid kan beluisteren voor hetgeen Christus in Zijn grondelooze ontferming tot stand gebracht heeft, maar wel meermalen een koude, doffe toon van Farizeïsme. Terecht schrijft J. de Heer in zijn kostelijk werkje tegen het Zevende Dags Adventisme, dat de koude van den winter en de koude van de Joodsche Sabbatsviering tamelijk wel overeenkomen. De Schrift leert dat Christus onder de wet is gegaan, opdat Hij zou vrijkopen hen, die onder de wet waren, Gal. 4:4, 5. Hij heeft door Zijn sterven het handschrift der wet uitgewischt, Col. 2:16,17. Beroemde uitleggers als Beza, Van Til, Gomarus, Grotius en Van Andel mogen hier al aan de ceremoniële wet gedacht willen hebben, ik meen in een vorig hoofdstuk genoegzame gronden te hebben bijgebracht voor de stelling, dat aan de gansche wet gedacht moet worden, gelijk ook Prof. Biesterveld in zijne voortreffelijke commentaar dit doet.

Het navolgenswaardig voorbeeld des Heeren schijnt voor deze lieden ook niets te zeggen. Volgens Joh. 5:1-15 gaf Christus op den Sabbat bevel aan den kranke om zijn beddeke te dragen. Had Hij Zich echter strikt aan den letter der wet gehouden, dan had Hij dit niet kunnen of mogen doen, Jer. 17:21. Wie toch in Israël eenig werk op den Sabbat deed, moest zonder ontferming gedood worden, Ex. 35:2. Israël mocht niet koken of bakken op den Sabbat, Ex. 16:23, 26; geen vuur aansteken, 35:2, en zich zelfs niet uit zijne woonplaats begeven. Willen de Sabbatvierders naar Joodsche wijze den Sabbat houden, dan dienen ze zich aan al deze Mozaische voorschriften stiptelijk te houden. Christus deed dit echter niet, wijl Hij de Wetgever en de Wetvuller was en dewijl eene Nieuwe Bedeeling, die der genade, was aangebroken. Hij liep op den Sabbat door het gezaaide, plukte de aren en wreef ze, wat voor de Joden gelijk stond met dorschen. Wie overspel bedreef in Israël moest gesteenigd worden, Lev. 20:10; Deut. 22:22, doch Hij, Die als de Vlekkelooze het kwaad uit Israël kon uitroeien, deed het niet, maar sprak de overspelige vrouw vrij, Joh. 8:1-11. Hij roeide het kwaad niet uit door de wet, maar door de genade,

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

door het kwaad op Zich te laden en door Zich tot zonde en tot een vloek te laten maken. Straks blijft Hij op den Joodschen Sabbat in het graf liggen als om daarmee te zeggen, dat Hij den Sabbat begraaft voor Zijne Gemeente, die met Hem begraven werd en opstond uit de dooden. Hij verrees op den eersten dag als Verwinnaar van dood en graf, van Satan, zonde en hel, en verscheen herhaaldelijk op dien dag aan Zijne jongeren en op dien dag heeft Hij Zijn Geest uitgestort met teekenen en wonderen. Doch deze groote werken en doorluchtige voorbeelden schijnen voor deze lieden van nul en geenerlei waarde te zijn.

In de vierde plaats miskent men den heerlijken staat der geloovigen. De geloovigen zijn niet meer in den eersten Adam, maar in den tweeden, Christus. Zij zijn met Christus ieder wet gestorven en nu zijn ze één lichaam met Hem geworden. Heeft nu de wet van Hem nog een tittel te eischen? Neen. Welnu, dan ook niet van hen, die in Hem begrepen zijn. Zij zijn toch wezenlijk, zij het dan ook op mystieke wijze, eene plante met Hem geworden. Hij is de Wijnstok, zij de ranken; Hij het Hoofd, zij de leden, vleesch van Zijn vleesch en been van Zijn been. Zij zijn met Hem gekruisigd, gestorven, begraven, opgewekt en in den hemel gezet. Hun burgerschap is in de hemelen, niet in Kanaän, onder de wet van Mozes. Deze waarheden, zoo heerlijk en troostrijk, worden schandelijk door deze lieden miskend. Als men honderd tractaten van hen leest, dan zijn er stellig een negentig, die over de Sabbatsviering handelen. Men hoort van hen zelden of nooit het vroolijk gejuich der rechtvaardigen, maar altoos weer het dof en onheilspellend gerommel van Horeb.

En eindelijk miskennen deze lieden het nadrukkelijk Woord des Heeren ten opzichte van de verhouding der Nieuw Testamentisch geloovigen tot de wet. Israël werd meermalen bestraft, doch van welke zonden de Gemeenten ook bestraft worden, we lezen in geen enkel geval dat zij bestraft werden, omdat ze den Joodschen Sabbat niet hielden. Wel vinden wij voorbeelden van het tegendeel, Gal. 4:10 ; Col. 2:16. Laten zij ons op hun standpunt eens eene ongewrongene verklaring geven van de volgende Schriftuurplaatsen: Joh. 1:17; 8:1-11; Rom. 6:14, 15; 7:1-6; Col. 2:14; Gal. 2:19; 3 en 4. De verborgenheid van Israëls gedeeltelijke en tijdelijke verharding en de verborgenheid der Gemeente zijn hun beide ten eenenmale onbekend en dat terwijl de

Apostel zegt: **"Ik wil niet, broeders! dat u deze verborgenheid onbekend zij,"** Rom. 11:25.

Zij schijnen ook niet te zien of te willen zien, dat, hoewel de geestelijke, eeuwige wortel der wet in het Nieuwe Testament telkens weer in de Apostolische vermaningen terugkeert, er nochtans aldaar geen zweem van een Sabbatsgebod te vinden is. Ten einde dit te doen zien, neem ik hier het volgende over uit het voormelde boekske van J. de Heer als hij schrijft: "Laten de Sabbatvierders, die zich in deze op het N. T. beroepen, nu de volgende onvolledige opgave van de opsomming der 9 geboden in het N. T. eens nagaan.

1e gebod: Mark. 12:30; Gal. 3:20; 1 Tim. 2:5; 1 Cor. 8:4; Ef. 4:3-6; 1 Thess. 1:10. Het geheele N. T. getuigt, dat er maar één God is.

2e gebod: 1 Cor. 8:4; 1 Cor. 10:7; 1 Cor. 10:20; Hand. 15:20; 1 Thess. 1:9; 1 Joh. 5:21; Openb. 9:20. Het geheele N. T. waarschuwt ons tegen het dienen der afgoden.

3e gebod: Matth. 6:9; Joh. 12:28; 1 Joh. 5:13; Matth. 28:19; Matth. 5:34. Het geheele N. T. legt nadruk op de verheerlijking van Gods naam.

5e gebod: Ef. 6:2; Col. 3:20. Het N. T. vermaant tot de gehoorzaamheid der kinderen aan de ouders.

6e gebod: Matth. 5:22; Matth. 26:52; 1 Joh. 3:15; Openb. 22:15. Het N. T. verscherpt het verbod van doodslaan.

7e gebod: Matth. 5:28, 32; Hand. 15:20; 1 Cor. 5:1,13; 1 Cor. 6:10; Hebr. 13:4; Gal. 5:19. Het N. T. veroordeelt ten sterkste hoererij en overspel.

8e gebod: Ef. 4:28; Rom. 13:9. Het N. T. veroordeelt het stelen als een overtreding der liefde.

9e gebod: Rom. 13:9; Ef. 4:31; 1 Cor. 13:5; 1 Petr. 2:1. Het N. T. verscherpt het gebod van valsch getuigenis spreken.

10e gebod: Luk. 12:15; Rom. 13:9; Ef. 5:3; Ef. 5:5; Col. 3:5. Het N. T. veroordeelt het begeeren, als zonde.

Wij vinden alle geboden terug, doch het geheele Nieuwe Testament zwijgt van een gebod tot het houden van den Sabbat voor de Gemeente."

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

HOOFDSTUK VIII

DE WET VAN CHRISTUS

Wanneer men de geloovigen aantoonde dat zij niet onder de wet van Mozes zijn, dan zien zij u niet zelden met groote verbazing aan en vragen: "Zijn de geloovigen dan in geen enkel opzicht onder eenige wet?" Daarom is het zeker niet overbodig om de geloovigen er aan te herinneren, dat zij onder de wet niet van Mozes, maar van Christus zijn.

De **wet** van Christus! Gal. 6:2. Het lijdt geen twijfel of de Apostel gebruikt met opzet dit woord met het oog op de wetdrijvers. Wij weten dat zij hem soms beschuldigden van tegen de wet van Mozes te zijn. Het was zijn lot om gesmaad te worden om der waarheid wil. De waarheid der Schrift moest zich altoos al strijdend eene plaats veroveren. Het is zoo waar, dat het Evangelie niet naar den mensch is. En ook zelfs geloovige menschen kunnen sommige waarheden, die niet met hunne inzichten en meeningen strooken, soms zeer vijandig gezind zijn. Als vele geloovigen zich eerlijk wilden uitspreken, dan zouden ze u toestemmen, dat zij soms gaarne het Woord iets anders hadden; wat meer in overeenstemming met hun geliefkoosde beschouwingen of hunne oude schrijvers. Doch gelukkig stoort het Woord zich daaraan niet het minst, maar houdt altoos koers en gaat recht door zee, als het ons de raadslagen des Heeren verkondigt.

De Schrift geeft zoo wel leerstellingen voor het leven als voor het geloof. Zij legt niet minder nadruk op een rein leven dan op de zuivere leer. Dit komt vooral uit in de praktische gedeelten van de Zendbrieven. Zoo geeft de Apostel in de twee laatste hoofdstukken van dezen bij uitnemendheid zoo leerstelligen Galaterbrief ook weder tal van praktische wenken en vermaningen. Heeft hij in de hoofdstukken drie en vier met klem gehandhaafd, dat niemand gerechtvaardigd wordt door de werken der wet, hij toont vervolgens aan, dat men ook niet zalig wordt zonder de goede werken. Wij worden zalig niet door het geloof en de werken, maar door het geloof met de werken, een geloof, dat vruchten van dankbaarheid voortbrengt en door de liefde werkzaam is.

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

Met **de wet van Christus** bedoelt de Apostel de wet der liefde als aangegeven in Joh. 13:34, 35. Deze wet is eene volkomene tegenstelling van de wet van Mozes. Allereerst is er groot verschil in den tijd waarop beider wet werd gegeven. Mozes gaf zijne wet ruim 2000 jaren na de schepping, Christus ruim 4000 jaren. Hij gaf Zijne liefdewet nadat ons de verzekering gegeven is, dat Hij de Zijnen liefgehad heeft tot den einde, Joh. 13:1, en nadat Hij in volkomene zelfverloochening de slavendienst der liefde verricht had in de voetwassing Zijner jongeren; en voorts nadat Hij den liefdemaaltijd, het Heilig Avondmaal, had ingesteld. Na al dit liefdebewijs dan gaf Hij voor Zijne jongeren de wet der liefde met het doel dat deze de regel en vaste norm voor al hunne handelingen wezen zou.

Niet alleen de tijd, maar ook de **wijze**, waarop deze wet gegeven werd, verschilde hemelsbreed van de wijze, waarop de wet op Horeb werd gegeven. Daar was er donder en bliksem, doch hier slechts het ruischen eener zachte stilte. Daar de middelaar des Ouden, hier die des Nieuwen verbonds; daar vele heilige engelen, hier een duivel, die in het hart van Judas gevaren was. Deze wet van Christus wordt nieuw, fonkelnieuw, geheeten. Noch in den dekaloo, noch elders was deze wet te vinden. Deze wet was echter niet alleen met het oog op haren tijd en hare wijze van openbaring nieuw, doch inzonderheid met het oog op haren merkwaardigen **inhoud**. Hare inhoud toch was niet eene gewone naastenliefde, doch eene liefde, **gelijk Ik u liefgehad heb**. Zijne eindelooze zondaarsliefde, die hooger is dan de bergen en dieper dan de zeeën, is tegelijk de grond en de maatstaf van onze liefde. Om dus te weten, hoe we ons naar de wet van Christus hebben te gedragen, hebben we alleen maar te vragen hoe Christus ons heeft liefgehad. En dan mag het antwoord niet anders luiden, dan dat Hij ons heeft liefgehad met eene weergalooze liefde, eene liefde, die geheel en al van een kant kwam, eene liefde niet bloot tot een vijand, maar eene liefde, die zich in den dood gaf voor dood- en doemschuldige vijanden, eene liefde, die zich tot een vloek liet maken voor de haters Gods. Ach, mijn pen vermag die liefde niet af te malen! Wij zien, gelooven en ervaren deze uitnemende liefde, doch zij gaat de kennis te boven. Eerst al de heiligen tezamen zullen in dien volmaakten dag met elkander de afmetingen dezer liefde ten volle begrijpen. Deze liefde nu zij het richtsnoer van ons leven!

Zij die naar de wet van Mozes leven of willen leven zijn veelal hard, meedoogenloos en stroef. Daar krijgt men iets van de hardheid en onbarmhartigheid der wet. Doch ook hier is de wet van Christus eene volkomene tegenstelling. Daar gaan men, volgens Gal. 6:1, de gevallen terecht brengen. En wel op teedere, liefderijke wijze in den geest der lankmoedigheid. Daar gaat men elkander geen last opleggen, is men niet lastig, maar draagt men elkanders lasten en verdraagt men elkanders lastigheden. O, er is soms onder de belijdende menschen zooveel hoogheid en zooveel heimelijk Farizeïsme. Wat kan men hard en verachtelijk handelen ten opzichte van den broeder of zuster, die kwam te vallen. Dit is tegen de wet van Christus en dus zeer onchristelijk. Christus' wet is ook de wet des Geestes, Rom. 8:2. Wie door den Geest geleid wordt is niet onder de wet, Gal. 5:18. De wet van Mozes is niet tegen de zoodanigen, die de vruchten des Geestes hebben, vs. 23.

Geliefde lezers, wie gij ook moogt zijn, gaat niet van Christus terug tot Mozes, gelijk de Galaten en de Hebreëen. Dit wordt door den Apostel beschouwd als schrikkelijke achteruitgang en een overloopen tot een ander Evangelie, hetwelk geen Evangelie, geene blijde tijding is. Laat u leiden door Christus' wet en Geest. Bedroeft den Heiligen Geest Gods niet, door Welken gij verzegeld tot den dag uwer verlossing. De Heere is kennelijk nabij. Alle bitterheid, toorn, gramschap, geroep en lastering zij van u geweerd, met alle boosheid. Weest jegens elkander goedertieren, bannhartig, vergevende elkander, **gelijkerwijs ook God in Christus u vergeven heeft**. En wandelt in de liefde, **gelijkerwijs ook Christus ons liefgehad heeft**, en Zichzelve voor ons heeft overgegeven tot eene offerande en slachtoffer Gods, tot een welriekenden reuk, Ef. 5:2. **"Gelijk Christus u vergeven heeft, doet ook gij alzoo**. En boven dit alles doet aan de liefde, dewelke is de band der volmaaktheid. Het woord van Christus wone rijkelijk in u," Col. 3:13, 14, 16. "En al wat gij doet, doet dat van harte als den Heere, wetende, dat gij van den Heere zult ontvangen de vergelding der erfenis, want gij dient den Heere Jezus Christus," Col. 3:23, 24. - **"Alleenlijk wandelt waardiglijk het Evangelie van Christus."** - Zoo zouden wij door kunnen gaan om nog tientallen van teksten aan te geven, waaruit ten duidelijkste blijkt, dat niet de wet van Mozes, maar Christus en Zijn Woord en Geest het **alleengeldige richtsnoer van den**

wandel der Nieuw Testamentische vromen is. Indien de Gemeente onzer dagen dit recht kwam te verstaan en te beleven, dan zou de hel treuren, de hemel juichen en de inwoners der aarde zouden zich verwonderen.

Want door de wet van Christus te onderhouden, komt ook de wet van Mozes tot haar recht. Alzo wordt zij bevestigd, Rom. 3:31, en ten volle vervuld en is juist alle gevaar van wetteloosheid bij den wortel afgesneden. Bij deze nieuwe gehoorzaamheid aan deze nieuwe wet in deze nieuwe bedeeing der genade wordt juist Mozes gehoorzaamd, want hij roept ons immers uit de wolk der getuigen toe: "Ziet op Jezus, den oversten Leidsman en voleinder des geloofs," Hebr. 12:1,2. Wij zien Mozes, den wetgever, met Elia, den wetijveraar, op den berg der verheerlijking. En wat doen zij daar? Zij spreken met Jezus. Waarover hebben zij gesproken? Zeker over de heerlijkheid en de rechtvaardige eischen der Mozaische wet. Neen. Spreken zij dan soms over den luister des hemels daarboven? Neen, zij spreken met Jezus over Zijn uitgang, Zijn lijden en sterven. Zij vinden Zijn dood het middelpunt en zwaartepunt der verlossing en daarin is kennelijk hun lust. Zij zagen dus niet op de wet, doch op Hem, Die het einde der wet genaamd wordt. Volgen wij dan hun voorbeeld.

Omtrent de wet van Christus is er nog een merkwaardige plaats in 1 Cor. 9:21. Paulus spreekt daar in zeer weinige woorden over zijne rechte verhouding tot de wet. Hij heeft daar gezegd, dat hij zich allen tot slaaf gemaakt heeft met het bepaalde doel opdat hij er meer zielen voor Christus mocht winnen. In dien weg is hij den Heidenen, die zonder de wet zijn, geworden als zonder de wet zijnde. Om nu echter de gedachte te voorkomen, dat hij bij de Heidenen op een wetteloze en tuchteloze wijze leefde, geeft hij kortelijks zijne verhouding tot de wet aan, als hij zegt, dat hij in betrekking tot God niet **anomos**, wetteloos is. Doch dit is bloot negatief, vandaar dat hij in de volgende zinsnede zegt: **ennomos Christi**, d. i. wetplichtig aan Christus, gehoorzaam aan de wet van Christus, of eigenlijk nog sterker, **in de wet van Christus**. Hij stelt zich hier dus voor als onder curateele van Christus en niet onder die van Mozes. In Hand. 19:39 wordt ditzelfde woord **ennomos** gebruikt en vertaald door "**wettelijke** vergadering." De Apostel beschouwt zich derhalve als vrij van de wet van Mozes eenerzijds, en anderzijds als wetplichtig aan de wet van Christus,

zoodat al wordt hij dengenen, die zonder de wet zijn, ook als zonder de wet zijnde, hij nochtans niet wetteloos is ten opzichte van God en Christus. Deze verhouding, hier zoo juist en heerlijk bepaald, is de verhouding van elk geloovige tot de wet. En een ieder die nu van de wet van Christus tot die van Mozes terug wil gaan, zondigt zoowel tegen de wet van Mozes als tegen Christus, door de wet niet wettelijk te gebruiken, maar haar te misbruiken en door eveneens Christus' nieuwe wet te miskennen. Laat ons dan evenals Paulus **wettelijk** zijn, maar nimmer **wettisch**. De smeltende liefde van Christus is wettelijk, nimmer wetteloos of wettisch.

Het is voorzeker een opmerkelijk en tevens zeer droevig verschijnsel in het kerkelijk. leven onzer dagen, dat er eenerzijds **zooveel van de wet van Mozes gemaakt wordt en anderzijds zoo weinig van de wet van Christus**. Het heeft den schijn wel alsof de verblinding zoo groot is geworden, dat men het onderscheid tusschen schaduw en wezen, belofte en vervulling niet meer onderscheidt. Men schijnt het lagere standpunt van Mozes veel aantrekkelijker te vinden dan het eindeloos hogere van Christus. Van Israëls profetie wil men weinig of niets weten, doch met Israëls wet dweept men, althans men leest en zingt en verklaart haar jaar in jaar uit. Doch de gevolgen hiervan blijven niet uit. Een koud en harteloos Christendom, dat zich beijvert om schatten te vergaderen op aarde en intusschen het lijdelijk aanziet dat millioenen wegsterven zonder den Christus is er het vreeselijk gevolg van.

Ik sprak daar pas van verblinding en dit schijnt zeer sterk te zijn gesproken in toepassing op het Christendom, doch het is niet te sterk ten opzichte van het Mozaisch Christendom onzer dagen. Het onderscheid, of beter, de tegenstelling tusschen de wet en genade is immers zoo klaar als de zon voor een ieder die hier zien wil. In de taal van Prof. Van Oosterzee gesproken, kunnen we immers zeggen: "Hier staat de heiligheid, daar de liefde Gods op den voorgrond; hier spreekt de Heere voornamelijk in stormwind, aardbeving en vuur, daar komt Hij in het suizen eener lieflijke stilte. Hier wordt kennis van zonden gewekt; daar vergeving van zonden geschonken. Hier is de geest der dienstbaarheid wederom tot vreeze; daar de geest der aanneming tot kinderen heerschende. Hier is de hoop des eeuwigen levens voor de meesten verborgen en voor de besten wel vast, maar niet helder; daar

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

is leven en onverderfelijkheid voor aller oog in het verrassendste daglicht geplaatst. Hier wordt de middelmuur des afscheidseis opgetrokken; daar ter neder geworpen." Of wilt gij met nog andere woorden gewezen hebben op de tegenstelling van de wet van Mozes en de wet van Christus, zoo laat dan de welsprekende redenaar en dichter Ten Kate het u zeggen, als hij die tegenstelling aldus aangeeft in zijne lezing over het Credo in de Psalmen: "Hier heerscht de Wet, daar het Evangelie. De Wet, die van den mensch liefde vordert; het Evangelie, dat den mensch liefde geeft. De Wet, die leert wat de mensch voor God moet doen; het Evangelie, dat leert wat God voor den mensch gedaan heeft. De Wet, die den mensch offers vraagt; het Evangelie, dat den mensch gaven brengt. De Wet, die eischt; het Evangelie, dat schenkt. De Wet, die beveelt; het Evangelie, dat belooft. De Wet, die ons van zonde beschuldigt; het Evangelie, dat ons van zonde vrij spreekt. De Wet, die den zondaar de zaligheid ontzegt; het Evangelie, dat hem de zaligheid toezegt. De Wet, die ons aanklaagt en verwerpt; het Evangelie, dat ons rechtvaardigt en aanneemt. De Wet, die ons vervloekt; het Evangelie, dat haren vloek in eeuwigen zegen verandert." Een en ander is even juist als waar aangegeven, maar zoo zal men tevens moeten toestemmen, dat het niets minder dan een ramp voor het geestelijk leven moet zijn, indien men teruggaat van Christus tot Mozes.

HOOFDSTUK IX

DE PREDIKING DER WET

Zal de wet nog scherpelijk voor de geloovigen gepredikt worden? Zietdaar een zeer belangrijke vraag, waarop met de Schrift nog het antwoord aan de lezers dient gegeven te worden. De term wetprediking is een vage term geworden en wordt thans meermalen gebruikt om eene strenge prediking in het algemeen of nader eene prediking van de helsche verdoemenis en eeuwige straf aan te duiden en in dezen zin genomen dient er natuurlijk altoos wetprediking te zijn.

Doch de wet dient voor de geloovigen niet te worden gepredikt als een tuchtmeester tot Christus. Ds. G. Doekes zegt in zijn werkje over de Antinomianen: "Ook voor de geloovigen is het een voortdurende behoefte, door de Wet als tuchtmeester altoos weer naar Christus te worden uitgedreven." Dit strijdt lijnrecht tegen het woord des Apostels in Gal. 3:24, 25: "Zoo dan, de wet is onze tuchtmeester **geweest** tot Christus, opdat wij uit het geloof zouden gerechtvaardigd worden. Maar als het geloof gekomen is, **zoo zijn wij niet weer onder den tuchtmeester.**" De tuchtmeester heeft in de bedeeeling der wet voor Israël zijn taak volbracht. De wet kon zelf geene leermeester zijn, was alleen maar, gelijk het Hebreeuwsche woord voor de wet, thora, het uitdrukt, een wegwijzer naar den eisch der heiligheid Gods. Doch de zaligmakende genade Gods onderwijst ons nu inzake het verleden, het heden en de toekomst, Tit. 2:11-14. Zelfs schreef Dr. A. Kuyper Sr. in zijn werk over den Eeredienst: "Is de schare in het kerkgebouw niet een groep hoorders, maar eene vergadering der geloovigen, dan kan de wet niet onder hen optreden als de tuchtmeester tot Christus. Dit is wel hare roeping bij eene Evangelisatie of Missie, maar niet in een vergadering van mannen en vrouwen, die juist daarom samenkomen, omdat zij belijden **tot Christus gekomen te zijn.**"

De wet moet ook niet gepredikt als een zweep voor het vleesch der heiligen, gelijk Calvin wilde en die zich hierover aldus uitliet: "Voor dat vleesch is de wet een geesel, door welken het, gelijk een botte en trage ezel, tot het werk wordt voortgezweept." Hierop kan

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

geantwoord dit tweeerlei: 1e. Nergens leert de Heere in Zijn Woord, dat Hij vooruitgang of verbetering van het vleesch begeert. In het vleesch woont ten eeuwigen dage geen goed. Het onderwerpt zich der wet Gods niet en het kan dit ook niet. Het is vijandschap tegen God en daarom wil God het gedood hebben, Rom. 13:14; Col. 4:5; Ef. 4:22. Meer nog, door Christus heeft Hij het reeds gedood, Rom. 6:6, en nu roept Hij de geloovigen toe: "Houdt het daarvoor, dat gij wel der zonde dood zijt, maar Gode levende zijt in Christus Jezus, onzen Heere." 2e. Gesteld echter dat God het vleesch wilde verbeteren en heiligen, dan zou Hij daartoe in geen geval de wet gebruiken. Want de wet was door het vleesch juist krachteloos om te rechtvaardigen en te heiligen en is alzoo voor het vleesch eene bediening des doods en der verdoemenis geworden.

En eindelijk worde de wet ook niet gepredikt als de regel des levens voor de geloovigen. Het is niet waar wat Ds. Doekes schrijft: "In de wet vinden zij het antwoord op de vraag, wat de Heere wil, dat zij doen zullen." De wet is immers bijna uitsluitend negatief van aard en zegt ons wat wij niet doen moeten. Men komt hier niet klaar door te zeggen, dat elk verbod een gebod insluit, want dit is geene wet, maar uitlegging en toepassing der wet. Ds. Doekes zal ons toestemmen, dat zijn gedrag als christen inzonderheid door Christus en dienst Geest bepaald moet worden. Welnu zegt de wet hem dan hoe hij zich jegens Zijn Heiland heeft te gedragen? Hoe hij heeft te wandelen in den Geest? Hoe hij kan rusten in Christus' verzoenend lijden en sterven? En, om maar niet meer te noemen, hoe hij Gods Zoon uit de hemelen kan verwachten en met omgorde lendenen en brandende lampen op zijn Heere kan wachten? En zoo hij dit alles met ons aanneemt op grond van het Nieuwe Testament, dient hij dan niet toe te stemmen, dat deze heerlijke waarheden duizendmaal hooger staan dan het: **gij zult niet?** Waarom dan van Christus teruggegaan tot Mozes? Maar, zoo zal men zeggen: Is de wet dan niet volmaakt? Welzeker, doch zij is volmaakt om te verdoemen, gelijk het Evangelie dat is om te behouden. De wet eischt **doen** of **doem**. Zij heeft geene voorziening voor eene onvolmaakte gehoorzaamheid, hoe goed die ook bedoeld mag zijn, en zij kent geene barmhartigheid, Hebr. 10:28.

De wet dient gepredikt te worden **naar de waarheid der Schrift**. En wordt zij aldus gepredikt, dan zal allereerst worden aangetoond,

dat de wet nooit aan de Gemeente, maar aan Israël is gegeven en dat alleen de algemeen verbreide dwaling, dat de Gemeente Israël is, kan staande houden, dat de wet ook aan de Gemeente is gegeven. Deze twee zijn echter in oorsprong, aard, roeping en toekomst ten zeerste onderscheiden, zooals de beste Bijbelkenners onzer dagen dit volmondig toestemmen. Na al het voorgaande mag het hier overbodig worden geacht om Schriftbewijs aan te voeren, dat de wet aan Israël en niet aan de Gemeente is gegeven. Bovendien is de Schrift vol van bewijzen voor het eerste deel dezer stelling, terwijl er daarentegen geen enkele tekst in den Bijbel is, die ons leert dat aan de Gemeente een wet is gegeven. Wel wordt nadrukkelijk gezegd: "Gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade," Rom. 6:14. Voor een ieder die kinderlijk de Schrift gelooft is dit eene woord genoeg. De genade eischt en dringt en vloekt niet als de wet, maar zij geeft ons al wat de wet eischte en nimmer geven kon: "De genadegifte Gods is het eeuwige leven, door Jezus Christus, onzen Heere." De gelijkenis van de vrouwen hare twee huwelijken als beschreven in Rom. 7:1-6 laat aan duidelijkheid niets te wenschen over voor het eenvoudig en kinderlijk geloof. Gelijk de dood een einde maakt aan den huwelijksband, zoodat de levende partij vrij is om weder te huwen, alzoo is het met de Gemeente gesteld. De mensch was vroeger gehuwd met de wet van Mozes.

Israël was wettelijk aan de wet verbonden. En vanwege Israëls zonden was het geen gelukkig huwelijk, maar een zwaar en ondragelijk juk. Doch zie, de dood maakte een eind aan dit ongelukkig huwelijk. De wet stierf niet. In de illustratie of gelijkenis is het de man, die sterft, doch Paulus voorkomt in de toepassing de gedachte, dat de wet gestorven zou zijn. Het was dan ook van den bekenden Dr. Kohlbrugge uiterst onvoorzichtig uitgedrukt, toen hij in zijn beroemde, of beruchte, preek zich liet ontvallen, dat de wet een lijk geworden was. Gevolg daarvan is geworden dat Da Costa, Ds. L. Wagenaar, Ds. Doekes en Dr. J. Van Lonkhuizen hem van Antinomianisme verdacht hebben, ofschoon hij dit volstrekt niet was. Neen, niet de wet stierf, maar de geloovige stierf met Christus aan de wet en is nu een nieuw huwelijk met den opgewekten Christus aangegaan. Men leze en bepeinze de verzen 4 en 6. Gelijk een gehuwde man en vrouw één lichaam zijn en elkanders vleesch en been, alzoo zijn de geloovigen nu leden Zijns lichaams, van Zijn vleesch en van Zijne beenen, Ef. 5:30.

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

In betrekking tot Israël dient er op gewezen, dat de wet Israël nimmer heeft kunnen verlossen of heiligen. Vandaar dat in verband met de wetgeving in Ex. 20 en de gedenkstenen der wet in Deut. 27:1-8 onmiddellijk op het altaar werd gewezen, dat sprak van offerande en verzoening, als om Israël er aan te herinneren, dat de behoudenis niet uit de wet, maar uit het beloofde offer en de bloedstorting zou voortspruiten.

Er dient te worden gepredikt, door een ieder die het Woord der waarheid recht wil snijden, dat de wet haar eigen tijdsbedeeling heeft, die met Mozes begon en met Christus eindigde, Rom. 10:4. Dat er met de komst van Christus en het scheuren des voorhangsels eene groote verandering in Gods handelwijze met den zondaar heeft plaats gegrepen, wordt in den regel wel erkend, doch maar weinig wordt de natuur en de grootte dier verandering beseft. De meeste Protestanten meenen met Rome, dat de komst van Christus in het vleesch slechts deze verandering inzake de wet teweeg bracht, dat de Mozaische wetgeving, voorheen het deel van Israël, nu de schat der kerk geworden is. Wat de kerk dan aanstaat kiest ze voor zich en al het andere verklaart ze voor schaduwachtig en als alleen voor Israël geldend, doch men laat de wetsbedeeling evenwijdig naast de bedeeling der genade voortloopen. Wil men al niet door de wet gerechtvaardigd worden, men wil dan toch door haar geheiligd worden. En van de zoogenaamde christelijke overheden meende men stellig, dat deze de Mozaische wetten moesten handhaven. Vandaar ook dat Calvijn, Beza, Danaeus, Junius, Amesius en Perkins en bijna alle oude Gereformeerde en Puriteinsche godgeleerden de ketterdoodstraf op grond van de Mozaische wet verdedigd hebben. Men wees dan op plaatsen als Ex. 22:18; Deut. 13:6, 8 en 18:20. Dit was consequent, zoo men meende dat men nog in Mozes' huis zat. Mozes had een eigen huis en huishouding, waarin God Zijn wil aan Zijn volk door allerlei bepalingen en wettelijke voorschriften bekend maakte. De wet was door Mozes gegeven, Joh. 1:17, en Mozes was de middelaar dier wetsbedeeling, Gal. 3:19. Israël kon spreken van een gelooven aan Mozes en van discipelen van Mozes, Joh. 5:46; 9:28. Voorts spreekt de Schrift van een verloochening van Mozes, Hand. 7:35, en een afval van Mozes, Hand. 21:21, en zelfs van een gedoopt zijn in Mozes, 1 Cor. 10:2. En wie Mozes verwierpen, zouden ervaren, dat Mozes als hun

aanklager optrad, Joh. 5:45. Zoo ging het toe in Mozes' huishouding der wet. Doch Christus, de Borg des beteren verbonds, heeft ook een huis, **"Wiens huis wij zijn,"** Hebr. 3:6. Door den Heere Jezus Christus is Mozes' dienst en huishouding beëindigd. Door Zijne gehoorzaamheid heeft Hij al den eisch der wet voldaan, terwijl Hij stervend hare vervloeking op Zich heeft genomen, Gal. 3:13. En alzoo is Hij het einde der wet geworden, niet in den zin van afschaffing, maar in den zin van hare volkomene vervulling. Hij was toch niet gekomen om haar te ontbinden maar te vervullen en dit heeft Hij door Zijn lijden en sterven gedaan. Het was dus minder juist uitgedrukt als Melanchton schreef: "Men moet inzien, dat de Wet der tien geboden nu afgeschaft is." Op grond van Jes. 2:3 en Micha 4:2 kunnen we veilig aannemen, dat de wet van Mozes in het vrede-rijk voor de volken van kracht zal zijn.

Het is inzonderheid van het hoogste belang, dat in de prediking sterke nadruk worde gelegd op het werk van Christus ten opzichte van de wet, dat Hij met dat eene offer van Zijn eigen dierbaar bloed in eeuwigheid volmaakt heeft degenen, die geheiligd worden, Hebr. 10:14, en dat Hij daardoor niet alleen onze gerechtigheid maar ook onze heiligheid geworden is. De voorstelling leeft toch maar al te zeer in onze kringen, dat Christus en niet de wet onze gerechtigheid is, maar dat wij nu met behulp van Christus en de wet onze heiligheid voor God moeten zien te verkrijgen. Dit doet echter tekort aan het volbrachte werk van Christus, want Christus is evenzeer onze heiligheid als onze gerechtigheid. "Op dezelfde wijze, als God in het Nieuwe Verbond voor Zijn volk de gerechtigheid in Christus heeft aangebracht, heeft hij hun ook in den Zoon Zijner liefde de heiligheid geschonken. Christus is op dezelfde wijze en in denzelfden zin onze heiligheid, als Hij onze wijsheid, onze verlossing is." (Dr. H. Bavinck.) "De dood van Christus heeft namelijk niet alleen rechtvaardigende, maar ook heilig- en levendmakende kracht, 2 Cor. 5:15, en het geloof, dat van den echten stempel is, neemt Christus niet alleen als gerechtigheid, maar ook als heiligheid aan; het een is zelfs zonder het ander niet mogelijk. Want Christus is niet te deelen en Zijne weldaden zijn van Zijn persoon onafscheidelijk. Hij is tegelijk onze wijsheid, en onze gerechtigheid, onze heiligheid en verlossing, 1 Cor. 1:30. Zoo is Hij ons van God geworden en zoo wordt Hij ons door God

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

geschonken. De heiligheid, welke wij deelachtig moeten worden, ligt dus volkomen voor ons in Christus gereed. Er zijn vele Christenen, die althans in de praktijk van het leven, daar anders over denken. Zij erkennen, dat zij gerechtvaardigd zijn door de gerechtigheid, welke Christus heeft tot stand gebracht, maar zij houden het er voor of handelen ernaar, alsof zij geheiligd moesten worden door eene heiligheid, welke zij zelve hadden uit te werken. Indien dit het geval ware, zouden wij, in strijd met het apostolisch getuigenis, Rom. 6:14; Gal. 4:31; 5:1, 13, niet onder de genade leven en in de vrijheid staan, maar nog altijd onder de wet verkeerden. De evangelische heiligmaking is echter evenzeer van de wettische onderscheiden, als de gerechtigheid Gods, in het Evangelie geopenbaard, niet in inhoud, maar in wijze van mededeeling, verschilt van die, welke in de wet werd geeischt. Zij bestaat daarin, dat God ons in Christus, met de gerechtigheid, ook de volkomene heiligheid schenkt, en deze ons innerlijk mededeelt door de wederbarende en vernieuwende werking des Heiligen Geestes. Indien de gerechtigheid en de heiligheid uit de wet waren, zouden wij ze beide door het doen van goede werken tot stand moeten brengen. Maar in het Evangelie zijn zij een gave Gods, in den persoon van Christus ons geschonken, in Hem is eene volheid van genade en waarheid, Joh. 1:17; van wijsheid en kennis, Col. 2:3; van gerechtigheid en heiligheid, 1 Cor. 1:30; alle geestelijke zegeningen liggen in Hem besloten, Ef. 1:3; de volheid der Godheid woont in Hem lichamelijk, Col. 2:9. Deze Christus deelt Zichzelve aan ons mede door den H. Geest en vereenigt Zich zoo nauw en innig met ons, als de wijnstok met de rank, Joh. 15:2, als het hoofd met het lichaam, Ef. 1:22, 23, als de man met de vrouw, Ef. 5:32, als Hij zelf als Middelaar vereenigd is met den Vader, Joh. 14:20; 17:21-23. De geloovigen zijn met Hem één geest, 1 Cor. 6:17, en één vleesch, Ef. 5:30, 31. Christus leeft in hen en zij leven in Christus, Gal. 2:20. Christus is alles in hen allen, Col. 3:11. Tegen deze leer der Schrift hebben velen bezwaar; zij achten haar eenzijdig en voor het zedelijk leven gevaarlijk. Soms geven zij nog wel toe, dat bij de rechtvaardigmaking der wet is uitgesloten en het geloof alleen optreedt; maar als zij over de heiligmaking handelen, meenen zij, dat het geloof alleen ongenoegzaam is en dat de wet met hare geboden en verboden, met hare belooningen en straffen erbij moet komen, om met vrucht tot een heiligen wandel en tot het doen van

goede werken aan te sporen" (Dr. H. Bavinck). Deze lange aanhalingen uit de Magnalia Dei van Dr. H. Bavinck toonen wel dat de geleerde op het stuk der wet en der heiligmaking volkomen Bijbelsch stond. Als hij nu toch nog als terloops neerschrijft: "Ofschoon het nu volkomen waar is, dat de wet voor den Christen regel des levens blijft," dan is dit eene concessie, die hij kennelijk niet alleen ongaarne doet, maar ook nooit had moeten doen, want hij toont in het vervolg zelf breedvoerig en afdoend aan, dat het Evangelie de vermaningen tot een heiligen wandel nooit ontleent "aan de verschrikkingen der wet, maar aan de hooge roeping, waartoe de geloovigen in Christus geroepen zijn," Joh. 15:5; Rom. 6:11; 7:4; 8:5; 13:12; 1 Cor. 6:15, 20; Gal. 2:19; 5:1, 6; Ef. 4:21; 5:2, 6, 8. "De aangehaalde woorden zijn genoegzaam, om in het licht te stellen, dat zij alle aan het Evangelie, en niet aan de wet, worden ontleend" (Dr. H. Bavinck).

Zoo is ons dan duidelijk geworden dat de wet noch als voorwaarde der rechtvaardigmaking, noch als voorwaarde der heiligmaking of der dankbaarheid mag worden gepredikt. Schaamte bedekt mijn aangezicht, dat ik voor een tiental jaren de wet in laatstgenoemden zin heb gepredikt. Het is toch niet naar Gods Woord, daar de verlost door Christus altoos weder op Hem als op de bron en het voorbeeld der heiligmaking worden gewezen. Op de vraag derhalve of de wet gepredikt zal worden, dient geantwoord: Niet als levensmiddel, tuchtmeester of levensregel, doch wel als een deel van het onfeilbaar Woord der waarheid. Niet als bindenden eisch, maar als waarheid heeft de Apostel haar ook gepredikt. Men zie slechts 1 Cor. 9:9; 14:21, 34; Ef. 6:2; Tit. 2:9. Christus Zelf, Zijn Woord en Zijn Geest zijn onze levensregels.

In het nauwste verband met het voorgaande is hier echter de vraag aan de orde of de wet ook gelezen zal worden in de vergaderingen der geloovigen. Het mag sommigen haast als heiligschennis toeschijnen, dat iemand het durft bestaan om te gaan tornen aan een eeuwenoude instelling, die bovendien geslacht na geslacht door bekwame en godzalige predikers als zeer voortreffelijk is aangeprezen. Doch hoe eerbiedwaardig dit alles ook mag schijnen, het beteekent alles niets, indien het niet op de Schrift gegrond is. En nu is het mijne vaste overtuiging, dat deze gewoonte zich niet op de Schrift

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

kan beroepen en dat ze ten sterkste afgekeurd moet worden op de volgende gronden:

1e. Deze gewoonte is nergens in de Schrift voorgeschreven. Gaan wij de historie op dit punt na, dan vinden wij dat de Joden vanouds en nog heden de gewoonte hebben om de wet in hunne synagogen te lezen, dat Rome dit reeds in de vroegste eeuwen van de Joden heeft overgenomen en dat de groote Kuyper, in navolging van Calvijn, zegt van de wet: "Dat ze in den Eeredienst behoort te zijn opgenomen, is buiten kijf," terwijl in navolging van hem, de meeste Professoren en Predikanten de voorlezing der wet ook buiten kijf achten.

2e. Het voorlezen der wet is gansch overbodig, want van den groote tot den kleine kent men de wet door en door. Nu kan het in geenerlei geval tot eere Gods en tot stichting der Gemeente zijn om telkens weder iets te verrichten, dat van uit een opvoedkundig oogpunt volstrekt geene beteekenis heeft en ten eenenmale overbodig genaamd mag worden. Het kan toch niet ontkend worden, dat het een sleur is, terwijl de Heere zegt in Zijn Woord, dat al wat uit het geloof niet is, zonde is. In het heilige zij evenwel geen sleur!

3e. Het is af te keuren, omdat het oneerbiedig is. Wij dienen niet te vergeten, dat de wet als stuk van Gods Woord heilig is en heilig behandeld wil worden. Men denke slechts aan de wetgeving en de omheining om den berg. Mensch en dier werd met een pijl doorschoten, zoo men aan de schutting dorst te komen. Wat ontwaren wij nu bij het lezen der wet? Dit dat de helft der vergadering er niet naar luistert, maar dat de eene intusschen het raam uitziet en een andere naar buurvrouw's hoed. Te verschoonen valt dit niet, doch te verklaren wel, daar men de wet al duizendmaal eerder gehoord heeft en haar wel van buiten kent. Doch een wettig gebruik wordt er op die wijze van de wet niet gemaakt.

4e. Het is ten eenenmale doelloos. Want men stemt zelf toe, dat men de wet niet voorleest als middel ter zaligheid, maar als regel der dankbaarheid. Indien men durft beweren, dat dit in laatstgenoemden zin noodzakelijk is, dan dient men een schrede verder te gaan en de stelling aanvaarden: "Wij onderhouden uit dankbaarheid de wet der zeden en wie dit niet doet kan niet zalig worden." Want de wet per se weet enkel van doen of doem. En men meene volstrekt niet, dat het iets nieuws is, wanneer men stelt, dat men de wet als regel der

dankbaarheid wil onderhouden, want dit moest Israël vier duizend jaren geleden ook reeds doen, getuige den aanhef der wet: "Ik ben de Heere uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb." God wees Israël op zijne groote nationale verlossing en op het heerlijk feit, dat Hij Israëls God was. Israël behoefde dus de wet niet te gebruiken als middel om Jehova tot zijn deel te verkrijgen, want Hij zegt: "Ik ben de Heere uw God," zoodat dit eene woord op zichzelf aan Israël den wenk gaf, dat Hij onmogelijk in den weg der wetsonderhouding Israëls God kon worden.

5e. Het voorlezen der wet heeft een heilloozen en schadelijken invloed. Het votum: "Onze hulpe is in den naam des Heeren," enz. wijst de geloovigen aan als de zulken, die aan den strik des vogelvangers zijn ontkomen en die daarom roemen in de hulpe, in de verlossing, die hun ten deel gevallen is, zoodat zij zich nu vrij en gelukkig gevoelen als een ontsnapte vogel uit het vogelnet. Doch terstond daarop weerklinkt dan de sombere wet. Ervaring leert ons, dat dit noodwendig in een sombere stemming moet brengen en zelfs bij vele zwakke geloovigen en jeugdigen den indruk vestigt, dat zij hun best moeten doen om die wet te onderhouden. Zoo zucht men dan: "Och of wij Uw geboon volbrachten, gena, o hoogste Majesteit. Gun door 't geloof in Christus krachten, om die te doen uit dankbaarheid."

Het diep gevoel van onmacht om zelf de wet geheel te onderhouden leidt dan tot de vermenging van wet en genade, een streven, waartegen de Apostel in den brief aan de Galaten zoo ernstig heeft gewaarschuwd. Indien het toch vast staat, dat Christus Zelf in onze plaats de wet volkomen heeft vervuld tot onze gerechtigheid en heiligheid, dan is het immers tastbare zonde, om ook nog maar een poging tot wetsonderhouding aan te wenden. Indien Christus op bovenstaand versje, dat door velen als onfeilbaar wordt beschouwd, zou antwoorden, dan zou Hij ongetwijfeld Zich aldus uitlaten: „O gij kleingeloovige, waarom rust gij niet in Mijn volmaakte offerande, want Ik heb in uwe plaats die wet volkomen gehoorzaamd en haren vloek ten volle gedragen. Laat af van dat ijdel, onvruchtbaar en Mijn offer onteerend pogen, om onder den schoonen naam van dankbaarheid, meer levend, geestelijk en heilig te worden. Die dankbaarheid verlang Ik, dat gij in Mijn zoenoffer ten volle vertrouwt en voorts niet de wet, maar Mijzelf tot uw model en regel der dankbaarheid aanneemt.

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

Geloof toch, dat gij der wet gestorven zijt, Rom. 7:4, 6, en niet meer zijt onder de wet, maar onder de genade, Rom. 6:14. En wat uw gebed om krachten betreft, daar moet bij dezen afwijzend over beschikt worden. Ik geef geene krachten tot een zondig streven."

Op deze en meer praktische gronden dan dient het geregeld voorlezen der wet ten sterkste te worden afgekeurd. Tot geruststelling van deze en gene, die mocht meenen, dat het voorlezen der wet Gereformeerd is en het nalaten daarvan ongereformeerd, zij nog opgemerkt, dat vele Gereformeerde kerken in Nederland de wet nimmer voorlezen.

HOOFDSTUK X

DE VREES VOOR HET ANTINOMIANISME

De vrees voor het Chiliasme heeft in het verleden tot op den huidige dag grootendeels in het bewustzijn der geloovigen de Schriftbeschouwing der laatste dingen beheerscht; de vrees voor Roomsche loondienst heeft ontwikkeling van het heerlijk stuk van het genadeloon in den weg gestaan en zoo heeft de vrees voor het Antinomianisme kennelijk de rechte opvatting van de verhouding van wet en genade tegengehouden. Wanneer wij een vluchtige blik werpen op de geschiedenis van de beschouwingen omtrent de wet, dan zal ons dit blijken, dat de theologen veelal de geloovigen met de rechterhand vrijmaakten van de wet en met de linkerhand weder bonden aan de wet.

Luther spreekt in zijne verklaring van den Galatenbrief op Gal. 2:19 als volgt: "Paulus spreekt hier niet over de ceremoniële wet, gelijk ik vroeger breeder heb aangetoond, maar van de geheele wet, hetzij ceremoniëel of moreel, die voor een christen ganschelijk heeft afgedaan, want hij is er dood voor. Niet dat de wet is weggenomen, neen, die blijft, leeft en heerscht nog in de goddeloozen. Maar de geloovige is dood voor de wet, gelijk hij ook dood voor de zonde, den duivel, dood en helle is, die nochtans ook blijven met al de goddeloozen in hen. Als dan de Papisten meenen, dat de ceremoniële wet alleen afgedaan heeft, zoo verstaat dat Paulus en elk christen der wet gestorven is. Wij willen Mozes noch zien noch hooren. Mozes is alleen aan het Joodsche volk gegeven en gaat ons Heidenen en Christenen niets aan. Mozes is dood, zijne regeering hield op toen Christus kwam; hij dient verder voor ons niet. Ook de tien geboden gaan ons niet aan." Hij geeft in zijn beroemde verklaring van Galaten de volgende definitie van een geloovige: "Dit is dan de eigenlijke en juiste omschrijving van een christen: hij is een kind der genade en der vergeving der zonde en is onder geene wet, doch is verlost van de wet, zonde, dood en hel. En evenals Christus vrij is van het graf en Petrus van de gevangenis, zoo is een christen vrij van de wet."

Juister en afgeronder dan dit laatste had het niet gezegd kunnen worden. Doch toen de Antinomiaansch gezinde Johann Agricola von Eisleben begon te woelen, begon Luther weer eenigszins terug te krabbelen en riep hij o. a. den Predikanten toe: "Predikt volstandig, dat een zondaar tot boetvaardigheid moet getrokken worden niet alleen door de zoetigheid der genade, dat Christus voor ons gestorven is, maar ook door de verschrikkingen der Wet," terwijl onder zijn invloed in de Formula Concordia veroordeeld werden "de bestrijders der wet, die de wetprediking uit de kerk willen verbannen, en die verzekeren, dat alleen uit het Evangelie en niet uit de wet de zonden moeten worden aangewezen." Agricola liet zich intusschen terecht wijzen en keerde terug van zijn uitersten.

Calvijn teekent bij de zinrijke gelijkenis van de vrouw met haar twee huwelijken op Rom. 7:4 aan: "Christus heeft het kruis tot een zegeteeken opgericht, en over de zonde getriumfeerd en opdat dit geschiedde, zoo moest het handschrift, waarmede wij verbonden waren, gescheurd worden. Dit handschrift is de wet, welke ons der zonde schuldig maakt, wanneer zij haar kracht bewijst, daardoor wordt zij de kracht der zonde genoemd. Zoo zijn wij dan door de uitwissching van dit handschrift verlost in het lichaam van Christus, als het aan het kruis gehecht was. Maar de Apostel gaat verder, te weten, dat de band der wet is ontbonden geweest, niet omdat wij naar ons goeddunken leven zouden, gelijk eene weduwe zichzelf is, zoolang zij in het weduwschap leeft; maar dat wij nu aan een anderen man verbonden zijn, ja, dat wij gelijk van hand tot hand van de wet tot Christus gegaan zijn. Intusschen verzoet hij de hardigheid dezer woorden, als hij zegt, dat Christus ons, om ons in Zijn lichaam te planten, van het juk der wet verlost heeft. Want hoewel Christus Zichzelven willens voor een tijd der wet onderworpen heeft, zoo is het nochtans niet recht, dat de wet heerschappij over Hem hebbe. Voorts, de vrijheid, die Hem eigenlijk toekomt, maakt Hij ook Zijnen leden gemeen. Daarom is het geen wonder, dat Hij die van het juk der wet verlost, die Hij met een heiligen band aan Zich vereenigt, opdat zij een lichaam met Hem zijn. **Diens, die uit de dooden opgewekt is.** Wij hebben nu gezegd, dat Christus in de plaats der wet gesteld wordt, opdat buiten Hem geene vrijheid gedicht worde, en dat niemand besta de wet te verlaten, zoo hij zichzelf nog niet gestorven is." Dit alles is

schoon gezien en gezegd en op al de plaatsen, die spreken over het dood-zijn aan en de vrijheid der geloovigen van de wet, laat Calvijn zich in gelijken zin uit; doch slaan wij daarna zijn Institutie, zijne Dogmatiek, op dan meet hij tegenover de Antinomianen lang en breed uit over de voortreffelijkheid der wet voor de geloovigen. Wat de Exegeet dus opbouwt, breekt de Dogmaticus af.

De opschudding die Coccejus in de Nederlandsche Kerk verwekte door zijn wetsbeschouwing is algemeen bekend. Volgens hem had het genadeverbond eene drievoudige huishouding, een vóór de wet, een onder de wet, en een na de wet, of onder het Evangelie. Hij achtte de wet naar haar bindenden eisch en heerschappij voor de geloovigen afgeschaft, met name het Sabbatsgebod. Deze geleerde theoloog had in zijn tijd juister inzichten in de wet en de profeten dan een andere in zijne dagen.

Comrie kan als trouwe nalooper van Calvijn en voorlooper van Kuyper beschouwd worden. In zijn Catechismus doet hij de vraag: Wat moet bij de prediking de eerste plaats innemen: het doen hooren van den donder der Wet of het uitroepen van de Vrije genade? Hij antwoordt daarop: "Het laatste. Laten de leeraars en ook de hoorders weten, wat ze voornamelijk beoogen moeten in hunne behandeling van zielen. Het is niet het voornaamste einde om terrificatie in of verschrikkingen in de consciëntiën te veroorzaken, de aarde in een hel te veranderen en dan de menschen te laten liggen; neen, slaan wij, het moet zijn met een oogmerk om te genezen en wij moeten als dienaren van Christus alleroervloedigst zijn om de troostleer voor te houden. Ik heb in het beloop van mijn leven en ook van mijne bediening ondervonden, dat het prediken **van de vrije genade, van de heerlijkheid van den persoon des Middelaars, van het aanbod van zaligheid, van de gewilligheid van Christus om te zaligen, en van de voorrechten derzulken, die in Hem zijn**, het meest te weeg brengt om de harten onder liefelijke aandoening te brengen; en in tegendeel, dat uit alle de donderen der Wet niet anders dan een Kainsberouw en een Judasbekeering voortkomt. Gods barmhartigheid, in Christus, doet het harte smelten, maar Gods rechtvaardigheid in de Wet doet het harte inkrimpen. Ik weet dat velen anders gevoelen. Ik zeg maar het mijne. Sinai droogt de springbron van zieletranen op, maar Sion doet ze ongedwongen of ongedwongen druipen; de Zon der gerechtigheid

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

ontdooit, maar Mozes is als de koude uit het Noorden, die alles conglaciert en consolideert of befrist en verstijft. Hoe hebt gij den Geest ontvangen, vraagt Paulus, Gal 3:2, "uit de wet of uit de prediking des geloofs?" De wet is (geweest! H. B.) een **tuchtmeester tot Christus**. Wij moeten daarop uit zijn, dat de Wet het hare krijgt, maar zorg dragen, dat haar meesterlijk gezag niet te groot worde in de conscienties boven en tegen den Heere zelf. Want hoe meer de Wet met zijn vloek in de conscientie op den troon gezet wordt, hoe meer wij Christus uit de ziele bannen, en het koninkrijk van den Duivel met al zijne helsche angsten oprichten en stabiliëeren, want al zijne macht heeft hij van de Wet van het verbroken werkverbond, en nu is het de Wet onmogelijk, nadat de zonde in de wereld gekomen is, het leven te geven; zoodra de Wet in de conscientie komt, komt ook de Duivel en hel daarin. Luther zegt ergens in zijne Verklaring over de Galaten dat de wet in de conscientie erger is dan de Duivel. O, mijne Vrienden, dat God wijsheid mocht geven om van het beste en allerheiligste ding, naast God, geen misbruik te maken; en dat ieder recht leeren mocht, niet alleen hoe Wet en Evangelium ondergeschikt zijn aan elkander, maar ook hoe ze tegen malkander strijden als vuur en water, licht en duisternis, hemel en hel, nadat de Wet door de zonde krachteloos is geworden om het leven te geven. Wierd toch alles wat wij zeggen wel opgemerkt, wij zouden nooit wettische beroeringen, op zichzelf aangemerkt, opgeven als zaligmakende werkingen, maar er op uit zijn om het Evangelium tot troost en bemoediging te openen, opdat het geloof komende, de tuchtmeester, als Hagar en hare kinderen mocht buitengeworpen worden. God doe een ieder mijne rechte meeningen in dezen recht verstaan."

Uit dit haast wat te lang citaat alsmede uit een door Comrie uit het Engelsch vertaald werkje over de Verlossing van de Wet, blijkt zonneklaar dat ook deze bekwame godgeleerde een helder inzicht had in de wet, doch ook hij heeft in zijn strijd tegen de Antinomianen de wet weder als verbindenden regel voor de geloovigen gesteld en wel in de meest krasse bewoordingen. Bij Jakobus Koelman vinden we hetzelfde en in heel den strijd der Voetianen en Coccejanen. Het is altijd geven en nemen.

Dr. H. H. Kuyper schrijft in zijn keurig werkje over de Christelijke Vrijheid van de wet als volgt: "Men kan God dienen op

tweeërlei wijze: óf wettisch, óf evangelisch, óf als dienstknecht, óf als vrije, óf als slaaf, óf als kind. En eerst dan zal verstaan worden, waarom dit dienen Gods vrijheid is, wanneer klaar en helder is ingezien, hoe Gods kind bij dit dienen van God vrij staat tegenover de wet, God niet dient als slaaf, maar als kind. Op dit stuk der Chr. vrijheid, de vrijmaking van de wet, wordt evenzeer als op het eerste in Gods Woord de nadruk gelegd. In de brieven van den Apostel Paulus is dat "vrij van de wet," de grondtoon die in alle mogelijke toonsoorten wordt herhaald. De volle roem des geloofs wordt eerst dan gekend, wanneer die vrijmaking der wet ons deel geworden is. Of, gelijk de Apostel het in beeldspraak uitdrukt in Rom. 7: van nature zijn wij aan de wet verbonden, gelijk de vrouw aan den man door den band des huwelijks. Die band kan niet anders verbroken worden dan door den dood; want wie zonder het sterven van den man met een ander trouwt, doet overspel. En zoo ook moet eerst door den dood de band met den eersten man, de wet, verbroken zijn, zullen wij zonder geestelijk overspel de bruid worden van Christus. Elke poging, die dan ook in Paulus' dagen beproefd werd door de Farizeesche Christenen om Gods volk weer onder het juk der wet terug te brengen, werd door hem met heiligen ijver wederstaan. "Staat dan in de vrijheid, waarmede Christus u heeft vrijgemaakt, en wordt niet wederom met het juk der dienstbaarheid bevangen," zoo roept hij den Galaten en in hen aan heel de Christelijke Kerk toe. En wat met dat "juk der dienstbaarheid" bedoeld wordt, blijkt duidelijk genoeg uit hetgeen vlak voorafgaat, waar hij het verbond op den berg Sinai met Israël gesloten, vergelijkt bij Hagar, de slavin van Abraham, die met haar kind een type was van het vleeschelijk Israël, dat in de dienstbaarheid der wet lag verzonken. Wij zijn kinderen, niet der dienstmaagd, maar der vrije, zoo zegt hij. Ook de uitvlucht van Roomsche zijde, dat Paulus met deze vrijheid tegenover de wet alleen het oog had op de ceremoniën en schaduwen des Ouden Testaments, gaat, gelijk Calvijn terecht opmerkt, niet op. Het lijdt geen twijfel, dat met de wet, uit wier dienstbaarheid Christus ons bevrijd heeft, wel degelijk is bedoeld de wet niet alleen der ceremoniën, maar ook der zeden. En ongetwijfeld heeft veler gemis aan den vrede der conscientie, die alle verstand te boven gaat, daarin zijn oorzaak, dat deze vrijheid tegenover de wet niet genoegzaam gepredikt en door Gods kinderen niet diep genoeg verstaan wordt."

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

Bleef deze geleerde nu maar bij die waarheid, hier zoo uitnemend door hem ontvouwd, dan zou hij volstrekt niet de moeilijkheid hebben, waarover hij vervolgens klaagt in deze woorden: "Zoo staan wij dus voor de moeilijkheid, dat volgens Gods Woord aan de eene zijde de wet geheel voor Gods kind is te niet gedaan, of wil men liever, door Christus vervuld is geworden, en dat aan de andere zijde de wet onveranderlijk voor Gods kind blijft als regel des levens. Om deze moeilijkheid op te lossen, moet er op gelet worden, dat hierbij alles afhangt van de wijze waarop wij tegenover de wet staan en de wet staat tegenover ons." En dan gaat hij wederop het aloude voetspoor voort dat de wet voor den geloovige ten volle geldig is als regel des levens. Dit is een onbewezen stelling, waarvoor men in de gansche Schrift geen greintje bewijs kan leveren en die men kennelijk alleen maar uit kracht der traditie en **ad populum** blijft handhaven tot groote schade van het geestelijk leven der geloovigen. Het schijnt, dat men om zijner huid wil allen loyalen, eerlijken strijd schuwt. Het is toch zonneklaar, dat het **dood voor de wet** in geen enkel opzicht valt te rijmen met de wet als bindenden regel des levens. Of het een of het ander is een leugen. En waar het een duidelijk in de Schrift geleerd wordt, daar moeten wij niet aarzelen om het andere een oude leugen van den vader der leugenen te heeten, ten doel hebbende om het leven der geloovigen onder eene wolk te houden.

Dr. H. Bavinck komt in zijn *Magnalia Dei* gedurig weder terug op de wet. Hij schrijft er o. a. dit van: "Voor Paulus had de vraag naar den zin en de bedoeling der wet zoo groote beteekenis, dat hij er menigmaal in zijne brieven op terugkomt. Het antwoord dat hij geeft, bevat de volgende momenten:

Ten eerste, de wet is bij de belofte bijgekomen, zij is er later aan toegevoegd, maar was er oorspronkelijk niet mede verbonden. Vele jaren verliepen er, eer de wet na de belofte werd afgekondigd. En toen zij bij de belofte bijkwam, droeg zij toch een tijdelijk, voorbijgaand karakter. Terwijl de belofte of het verbond der genade eeuwig is, duurde de wet slechts tot den tijd, in welken het eigenlijke zaad van Abraham, n.l. de Christus, verschijnen zou, aan wien de belofte wezenlijk geschied was en die den inhoud der belofte ontvangen en uitdeelen moest, Rom. 5:20; Gal. 3:17, 19.

Ten tweede, dit tijdelijk, voorbijgaand karakter der wet komt ook reeds in haar oorsprong uit. De wet is wel van God afkomstig, maar zij is toch door Hem niet rechtstreeks en onmiddellijk aan Israël en aan ieder lid van dat volk zelf gegeven. Maar er hadden allerlei bemiddelingen bij plaats. Van de zijde Gods werd de wet gegeven door middel van de engelen, onder donder en bliksem in een zware wolk en bij het geluid eener zeer sterke bazuin. En van den kant des volks, dat bevreesd was en moest blijven staan aan den voet des bergs, werd Mozes verzocht, om als middelaar op te treden, met God te spreken en de wet in ontvangst te nemen.

Ten derde, als van God afkomstig, is de wet wel heilig en rechtvaardig en goed en geestelijk; zij is op geenerlei wijze aanleiding of oorzaak der zonde, al neemt de zonde ook oorzaak door het gebod. Zij is zelfs niet in zichzelf krachteloos, is eigenlijk een gebod ten leven, maar is alleen krachteloos bij den mensch door zijn zondig vleesch.

Ten vierde, dat bijzonder doel, hetwelk aan de wet eigen en waarmede zij door God gegeven is, is tweeledig van aard. Vooreerst is zij bij de belofte bijgekomen ter wille van de overtredingen, Gal. 3:19, dat is, om de overtredingen meerder te maken. Want wel was er zonde, ook voordat, en daar, waar de wet van Mozes niet bestond, Rom. 5:12, 13. Maar dan draagt de zonde toch een ander karakter; dan is ze niet overtreding in den zin, waarvan Paulus spreekt in onderscheiding van zonde in het algemeen. Doch in verband met dit negatieve doel, de vermeerdering der overtredingen en de verzwaring des oordeels, krijgt de wet, door God aan Israël gegeven, toch ook een positief doel. Want juist, door aan de zonde het karakter van overtreding, bondsbreuk, ontrouw te geven, door alle zonde, ook de verborgene begeerlijkheid in het hart, als zonde, als in strijd met Gods wet en als Zijn toorn en de straf des doods waardig, te doen kennen, Rom. 3:20; 7:7; 1 Cor. 15:56, stelt zij de noodzakelijkheid der belofte in het licht, en bewijst zij, dat als er een rechtvaardiging des zondaars mogelijk zal zijn, er eene andere gerechtigheid moest bestaan dan uit de werken, Gal. 3:11: - In het Oude Testament wordt de religie doorgaans nog als vreeze des Heeren omschreven, en de geloovigen heeten menigmaal knechten des Heeren. Zij waren wel kinderen, maar onmondige kinderen, en daarom aan dienstknechten gelijk, onder voogden en verzorgers

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

gesteld tot den tijd, door den Vader bepaald, Gal. 4:1, 2; 3:23, 24. Maar toen de volheid des tijds gekomen is, heeft God Zijnen Zoon gezonden, geworden uit eene vrouw, geworden onder de wet, 4:4. Door Zelf in onze plaats alle gerechtigheid te vervullen, Matth. 4:15, door een vloek te worden voor ons, Gal. 3:15, en Zichzelf voor ons tot zonde te laten maken, 2 Cor. 5:21, heeft Christus ons van den vloek der wet verlost en van haar eisch volkomen vrijgemaakt. Wij zijn niet meer met haar gehuwd, wij zijn haar dienstknechten niet meer, wij zijn door haar zelve aan haar zelve gestorven, en wij zijn nu dienstknechten van Christus en leven Gode, Rom. 7:1-4; Gal. 2:19; wij zijn niet meer onder de wet, maar onder de genade, Rom. 6:15, wij staan in de vrijheid, waarmede Christus ons vrijgemaakt heeft, Gal. 5:1. Voor ons geldt de regel niet meer: doe dat, en gij zult leven, maar is de orde geheel omgekeerd; wij leven door het geloof en doen de wet, omdat wij een vermaak in haar hebben naar den inwendigen menseh. Zoo is de wet tegenover de geloovigen machteloos geworden; zij kan hem niet meer aanklagen, waar haar schuld is door Christus gedragen en haar eisch is door Christus vervuld; zij kan hen niet meer veroordeelen, want Christus heeft haar vloek op Zich genomen en al hare straffen geleden; satan zelfs kan zich van haar niet meer bedienen, om de broederen aan te klagen, want wie kan beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods, als God Zelf ze rechtvaardigt, en de gestorven en verheerlijkte Christus in den hemel voor hen bidt?"

Is het geregeld uitleggen en voorlezen der wet voor de geloovigen nu bestaanbaar met deze heerlijke vrijheid der kinderen Gods? Werkzaamheden, die er geheel op berekend zijn om den indruk in de harten te vestigen, dat zij hun best moeten doen om uit dankbaarheid, zij het dan ook met behulp van Christus' krachten, die eischen der wet te voldoen. Verre zij het van mij om het op te nemen voor bandeloze wetsverkrachting, doch het staat voor mij op grond van Schrift en ervaring vast, dat dit streven diep zondig, onbijbelsch en uiterst schadelijk is voor het geestelijk leven der geloovigen. Een ieder, die iets kent van het leven van ons christenvolk weet, dat er duizenden zijn, die jaar in jaar uit zuchten, alsof ze in de gevangenis zaten en nimmer tot de blijdschap en de verzekerdheid des geloofs komen. Dit is grootendeels de schuld dergenen, die vandaag met de zilveren

evangelietrompet het aangename jaar der vrijheid uitroepen en de geloovigen morgen knellen onder het juk der wet.

Ds. J. Van Andel heeft een uitnemend werk geschreven over de Mozaische wet, waaruit tot leering enkele aanhalingen volgen: "Bij Zijne nederdaling op den Sinai verhief Hij Jakobs stammen tot een geheiligden staat, een rijk, met een priesterlijk karakter; daar vatte Hij ze rijksgewijs in zichzelve saam. Van dien dag af heet Hij Israëls Koning, Deut. 33:5, "de groote Koning," de "Koning der eere." Als zoodanig is Hij Israëls heirvoerder in den strijd, Num. 10:36, zijn Wetgever en zijn Rechter, Jes. 33:22, een Alleenheerscher in een rijk, dat bestemd is om de volle belichaming van Zijn wil te zijn. Israël is Zijn heirleger, Ex. 12:24; 's volks oorlogen zijn heilig, krijgen van Jehova Zelve, Num. 21:14. Geen volk erkent Hij voor het Zijne dan dit volk, en dat toont Hij, door nergens eene wet te geven of eene woning te kiezen dan onder hetzelve. Om echter aan te wijzen, dat de wet ook voor ons groote beteekenis heeft, daartoe behoeft men zijne toevlucht niet te nemen tot splitsing der wet. Gemeenlijk toch handelt men zoo, dat men de zedelijke wet in den decaloog vervat, als iets dat op zichzelf staat, afscheidt van de levietische en maatschappelijke inzettingen, deze voor vervallen, gene voor eeuwiggeldend verklaart. Maar nergens kan men in de Schrift zelve grond vinden voor zulk eene splitsing der wet; daar wordt ons de wet steeds voorgehouden als één ondeelbaar geheel, waarin wel onderscheiden kan worden, maar geene afscheiding gemaakt. Wij moeten de wet in haar geheel laten, maar haar onderscheiden van den wil van God, die door haar tot gebod en verbod, met belofte en vloek, wordt verheven. Als wet bezien, zijn wij van haar vrij; want Paulus zegt ons, Rom. 7:4, dat wij der wet gedood zijn door het lichaam van Christus, opdat gij eens anderen zouden worden, desgenen namelijk, die van de dood en opgewekt is. In Hem vindt de wet waarlijk haar einde, dat is, haar oogmerk en afloop beiden. O hoe heerlijk moet Christus niet zijn, als zoovele inzettingen, van oude herkomst, van eeuwenlange heerschappij, ja van goddelijk gezag, en zoo gewichtig, dat reeds hare verwaarloozing onder vloek brengt, enkel voor Hem moeten wijken! Hij komt en sterft, en ziet na Zijnen dood kan niets meer leven. Het gelaat der wereld verandert; priester en offer verdwijnen, zelfs de tempel ziet zijn voorhang scheuren en zijne steenen vallen. . . . maar Hij blijft, gisteren en heden,

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

heden en morgen, dezelfde, rechtmatig drager van Jehovah's naam. Maar met de wet verdwijnt ook alles wat ten onzen koste, haars ondanks bloeide onder hare heerschappij; de vloek is verre weggedaan, het kwaad is van den troon gestooten, de dood is ten doode gewond, maar de wil van God is geborgen in onze harten, omdat Christus Zelf er het leven van werd."

Volgens Ds. Van Andel dragen de geloovigen thans den wil van God uitgedrukt in het hart en deze gedachte is even Bijbelsch als schoon. Doch indien de geloovigen naar waarheid met Christus kunnen zeggen: "Ik draag Uw heil'ge wet, Dien Gij den sterv'ling zet, In 't binnenst ingewand," waarom zal de wet als wet dan nog telkens weder in hunne ooren gebazuind worden?

Ds. G. Doekes, een van de vooraanstaande Geref. Predikanten in Nederland, heeft een werkje over de Antinomianen geschreven, waarin hij zich aldus uitlaat: "De christen is vrijgemaakt van de wet, Rom. 7:6. Wij zijn niet onder de wet, maar onder de genade, Rom. 6:14. Christus toch heeft volkomen voor Zijn volk voldaan. Al hun schuld is door Zijn "lijdelijke" gehoorzaamheid uitgedelgd, heel de wet door Zijn "dadelijke" gehoorzaamheid volbracht. Hij verwierf ons niet alleen de gerechtigheid, maar ook het eeuwige leven. Hij is ons niet alleen rechtvaardigheid, maar ook heiligmaking geworden, 1 Cor. 1:30. En daarom mogen wij roemen in de hope des eeuwigen levens, ook al klaagt het geweten ons aan, dat wij tegen alle Gods geboden zwaarlijk gezondigd hebben en nog steeds tot alle boosheid geneigd zijn. De zondaar wordt door het geloof, wordt om niet gerechtvaardigd, zonder de werken der wet, Rom. 3:24, 28. Eerst in het Nieuwe Testament trad deze waarheid in het volle licht. De geloovigen onder de oude bedeeing zijn evenals wij zalig geworden alleen door het geloof, zonder de werken der wet. Maar de openbaring van hunne vrijheid was nog niet volkomen. Ze waren onder de wet in bewaring gesteld, ze hadden als kinderen een tuchtmeester of paedagoog, ze stonden nog onder wet en gebod, Gal. 3 en 4. Groot is dus het voorrecht, dat wij boven hen hebben. De volheid van genade is over ons uitgegoten. Want de wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid is door Christus geworden, Joh. 1:17. Dien zegen hebben wij dankbaar te waardeeren door een afzien van alle werkheiligheid en een roemen in den rijkdom der genade Gods. Vooral in de Zendbrieven van Paulus

worden we daartoe opgewekt en tegen alle wettische afdwalingen gewaarschuwd: "Staat dan in de vrijheid, met welke ons Christus vrijgemaakt heeft, en wordt niet wederom met het juk der dienstbaarheid bevangen," - ziedaar eene vermaning, die nimmer in de Gemeente des Heeren mag nagelaten worden. Sterk is de neiging van ons bedorven vleesch tot werkheiligheid. En de kerkgeschiedenis getuigt op veelvuldige wijze, welk ernstig gevaar daarin voor 's Heeren Gemeente schuilt. Gedurig weer zien we haar afglijden naar den wettischen doolweg. Oude en nieuwe **nomianen** of wetdrijvers staken achtereenvolgens het hoofd op en voerden de Gemeente in dienstbaarheid." Schoon en waar gezegd, doch deze bekwame broeder gaat zelf niet vrij uit als hij in weerwil van het bovengezegde de wet nog met drieërlei oogmerk op den kansel gebracht wil hebben. Waar vindt hij daarvoor eenigen grond in de Zendbrieven van Paulus? Nergens ook maar een enkel woord en wel voor het tegendeel.

Ds. N. Y. Van Goor zegt in zijne Verklaring der Belijdenis op Art. 25 o. a. dit: "Nu is het rechte inzicht in de verhouding tegenover de wet zeker een der moeilijkste stukken uit de Heilige Schrift. Wie in onze oude godgeleerdheid thuis is, weet ook, hoe onze vaders bij voorkeur over dit onderwerp hebben geschreven en moeite hebben gedaan om die verhouding recht voor te stellen. Onder het Oude Testament was Gods kind nog onder den tuchtmeester van de wet. Gebod op gebod en regel op regel werden daar opeengestapeld. Israël was wel een kind Gods, maar een klein kind, dat nog telkens van den Vader moest hooren, wat het mocht en wat het niet mocht doen. Doch onder het Nieuwe Testament is dat anders geworden. De Heere heeft zijn H. Geest uitgestort en door dien Geest leert Hij wat Zijn wil is. Eerst daardoor is de volkomene vrijheid tegenover de wet gekomen, in zooverre als Gods kinderen niet door eenigen dwang, maar door de innerlijke drijving des Geestes naar den regel der wet begeeren te wandelen. Toch is het waar, dat de volle Christelijke vrijheid hier op aarde niet ons deel is en dat eerst in den hemel het hoogste standpunt zal worden bereikt. Daar eerst houdt de wet ook op een staf te zijn, waarop wij nu nog moeten leunen om verder te komen." Ook hier is weder de vermenging van wet en genade en het dubbelzinnige geven en nemen. De vraag zou hier gesteld kunnen worden of iemand die

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

dood is voor de wet toch nog op haar als op een staf kan leunen met het doel om verder te komen.

Vestigen we thans nog de aandacht op de uitlatingen over de verhouding der geloovigen tot de wet van een drietal Gereformeerden hier te lande. Ds. M. Borduin zegt in zijne uitgave van Dathenus' Paarl der Christelijke Vertrouwing deze ware woorden: "Wanneer wij door het geloof de genade aannemen, dan worden deze heilsweldaden door toerekening Gods zoo ons eigendom alsof wij in eigen persoon waren gekruisigd en gestorven. God rekent ons als gekruisigd en gestorven. Daarom zijn we van de wet verlost, want over een doode heeft de wet niets meer te zeggen. Haar vloek en verdoemenis geldt ons niet meer. Een zware misdadiger door het recht gevat zijnde, staat geheel onder de macht van het recht of van de wet. Aanverwanten kunnen hem niet in hunne gemeenschap hebben, zij kunnen hem het geluk niet schenken en hij kan hen niet dienen. De wet beschikt naar welgevallen over hem en doodt hem straks. Zij hebben alle zeggenschap over hem verloren. Zoo zijn wij van nature in de macht der wet en als dood voor God. Worden wij echter van de wet verlost, doordat God ons in Christus gekruisigd en gestorven rekent, dan gaan wij Gode weer leven. In Zijn gemeenschap worden we opgenomen. Zijne zaligheid maakt Hij ons deelachtig en wij mogen Hem weer dienen. Dat wij nu dit laatste doen zouden, **daartoe** zijn wij verlost." Deze broeder legt terecht veel nadruk op de toerekening Gods, doch nu zal hij ook moeten toestemmen, dat Christus door die toerekening en als Wetvuller niet alleen onze gerechtigheid, maar ook onze heiligmaking is, zoodat wij als geloovigen niet meer de wet te baat behoeven te nemen als middel ter heiliging of dankbaarheid of iets dergelijks.

Ds. R. B. Kuiper zegt in zijne lezing over de Christelijke Vrijheid het volgende: "Is it necessary to emphasize the truth that the Christian no longer stands under God's law, that he has outgrown it? Any one who has but cursorily read the epistles of Paul, the apostle of liberty, especially that very one that he addressed to the Galatians, knows that this is sound doctrine. 'The law,' he says, 'was our schoolmaster to bring us unto Christ, that we might be justified by faith; but after that faith is come, we are no longer under the schoolmaster.' (Gal. 3:24, 25.) Again: 'When the fulness of time was come, God sent forth His son,

made of a woman, made under the law, to redeem them that were under the law,' (4:3, 4). And what more explicit statement than this can be desired: "But now are we delivered from the law?" (Rom. 7:6). "Quite so," is has been remarked, "but it will have to be specified what Paul means by 'the law.' He certainly cannot mean to inform his readers that they are free from the whole law of God. Evidently he has reference only to the civil and the ceremonial laws of Israel and not to the moral law, the ten commandments; for they are as lasting as God's own essence, of which they are an expression." We reply: What business has any one to place this restriction on Paul's use of the term "law"? Must it be supposed that he was lacking in ability to express himself with exactness? As it is, he proclaims a freedom from the law without any restriction whatever, and, therefore, we conclude from the whole of it, Let us observe a particular instance. A moment ago a few words from Rom. 7:6 were quoted: "But now we are delivered from the law." In the very next verse, the seventh, Paul says: "I had not known lust except the law had said: thou shalt not covet." The reference IS plainly to the tenth commandment of the moral law. Here most assuredly the apostle teaches that the Christian is delivered from the law of morals. But there is a much more profound objection to any limitation of the Christian's liberty. Christ gained this liberty by Himself fulfilling the law. Therefore, whosoever dares to maintain that the Christian is not free from the moral law, thereby denies that it was fulfilled by Christ. He detracts from the work of our Savior. God forbid that we should brook this! It can stand repetition with emphasis: Christian Liberty is freedom from God's **whole** law." Theoretisch is dit volkomen juist, doch ook deze schrijver wordt terstond na deze woorden weder bevreesd voor het Antinomiaansche spook en komt weer met de onbewezene en onbewijsbare stelling aandragen, dat de geloovigen toch de wet moeten houden als regel huns levens. In één woord het is altijd koekoek een zang: **dood en toch leven!** Wie het vatten kan vatte het, doch ik kan het niet anders vatten dan als een traditioneele stelling, waaraan men niet durft tornen. Men moet zich bij dergelijke wetsvoorstellingen niet inbeelden, dat het geloovig volk ooit tot de rechte opvatting der vrijheid zal komen. Het zal steeds meer worden gelijk het thans reeds is: Eenerzijds een zuchten onder het juk der wet; anderzijds een lichtzinnigheid, die alle perken te buiten gaat.

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

Ten slotte zij hier nog gewezen op een artikel in de Hope van 24 Jan. 1922 onder den titel: "Onze verhouding tegenover de Wet," door Ds. M. E. Broekstra. Dit artikel was door en door nomistisch. Allen, die naar de Schrift vrij van de wet willen zijn, worden voorgesteld als lieden, die in godsdienstige bandeloosheid verlopen en die onder den schoonen dekmantel der liefde zich zoeken los te maken van allen band, om heer en meester van eigen leven te zijn, weshalve hij het niet ondienstig acht om op dit gevaar te wijzen en aan te geven wat onze verhouding tegenover de wet Gods moet zijn. Dan wijst hij er in de eerste plaats op, dat er geene tegenstelling bestaat tusschen wet en genade. Deze tegenstelling, zegt hij, bestaat niet om de doodeenvoudige reden, dat beiden uit God zijn en in God geene tegenstelling is. Doch deze reden is wat al te doodeenvoudig, want hoewel het op zichzelf genomen volkomen waar is dat beide uit God zijn en dat God geen twee dingen kan voortbrengen, welke met elkander in tegenstrijd zijn, wijl dit in strijd zou zijn met de eenheid in het wezen Gods, de broeder ziet hier voorbij dat God Zelf eene tegenstelling maakt in deze woorden: "De wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden," Joh. 1:17. "Want gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade," Rom. 6:14. "Zullen wij zondigen, omdat wij niet zijn onder de wet, maar onder de genade?" vs. 15. "Maar nu zijn wij vrijgemaakt van de wet, overmits wij dien gestorven zijn," Rom. 7:6. En zoo zouden wij door kunnen gaan, om tegenstellingen op te sommen, die de Schrift zelf nadrukkelijk maakt. De broeder zou zijn reden wel hebben kunnen aanvoeren tegen de stelling der oude Gnostieken, die leerden dat de wet en heel het Oude Testament de openbaring van een lagere Godheid waren en op grond daarvan leerden, dat de christenen geroepen waren de wet van Mozes te verachten en zelfs te trotseeren. Ook de Marcionieten maakten eene absolute tegenstelling tusschen deze twee en volgens hen had de lagere god van het Oude Verbond tevergeefs getracht het menschdom met de wet gelukkig te maken. Doch eene relatieve tegenstelling leert de Schrift ons duidelijk en klaar. Wet en genade verschillen als eisch en gifte, als bevel en belofte, als vraag en aanbod. De wet moge al evenzeer als het Evangelie heilig, wijs, goed en geestelijk zijn, ja volmaakt, zij wordt toch door God Zelf vanwege de zonde, krachteloos, Rom. 8:2, vijandschap, Ef. 2:15, vleeschelijk, Hebr.

7:16, zwak en onprofijtelijk, vs. 18, een schaduw, Hebr. 10:1, en zonder barmhartigheid geheeten, vs. 28.

Vervolgens wordt door Ds. Broekstra gezegd, dat al de wetten gegeven werden "in de bedeeeling der genade." Hoe is het mogelijk, dat een scherpzinnig man als hij zoo iets voor het publiek kon neerschrijven! Want wel is het waar, dat onder den ouden dag de rechtvaardigmaking door het geloof niet onbekend was, Gen. 15:6; Rom. 4:1-4; 6-8; Gal. 3:6; Jac. 2:23 en de Heere ook toen reeds Zijne genade wist te verheerlijken, doch de Schrift leert ons dat God in den tijd van Mozes Zijn wil in een wettelijken vorm aan Zijn volk heeft bekend gemaakt. Het was toen de bedeeeling der wet, die bovendien nog beperkt was tot een klein volk van een paar millioen inwoners.

Vervolgens wordt dit aangegeven als onze juiste verhouding tot de wet: "De genade is ons van God verleend, opdat wij daardoor des te beter in staat zouden zijn om de wet te volbrengen." Ik vrees dat dit maar al te juist de algemeene opinie in dezen weergeeft, doch het is in één woord Galatianisme, de oude dwaling der Galaten, waartegen Paulus zoo ernstig waarschuwt, de vermenging van wet en genade, en terecht is daarvan opgemerkt, dat geen beker van vergif meer doodelijk is dan deze, waarin wet en genade gemengd zijn. Maar zeer zelden komt de duivel als Pelagiaan tot den mensch, hij komt in den regel als Semipelagiaan, dat n.l. God en mensch moeten co-opereeren, samenwerken, God wat en den mensch wat en dan zal het wel gaan, dan zal het doel wel bereikt worden. Waar vindt Ds. Broekstra ook maar een enkel Schriftbewijs voor zijne stelling? Indien wij als geloovigen door Christus' wetsvervulling in gemeenschap met Hem een lijk geworden zijn voor de wet als wet, waarom zou God ons dan nog genade, d. i. vrije gunst geven om nu die wet nog te gaan betrachten? Deze stelling behelst niets minder dan een gedeeltelijke verloochening van Christus' werk en een dienstbaar maken van degenen, die vrij zijn in Christus Jezus.

Verder bekampt Ds. Broekstra de idee, dat liefde de hoogste wet van het geestelijk leven der geloovigen zou zijn. Ik stem den broeder volkomen toe, dat de vrije liefde een monster is, dat in de hel geboren is. Maar is de liefde niet de meeste? Zelfs meer dan geloof en hoop? Is het niet een diepzinnige waarheid, wat de kerkvader Augustinus zeide: "Heb lief en doe dan wat gij wilt?" Hangt aan de liefde niet de

HET WETTIG GEBRUIK DER WET

gansche wet en de profeten? En stelt Paulus niet herhaaldelijk in het eene woord **liefde** de vervulling der geheele wet? Rom. 13:8, 10; Gal. 5:14; 1 Tim. 1:5; Jac. 2:8. Indien nu dan dit eene woord de vervulling der wet is, waarom zullen wij dan, en nog wel met behulp van Gods genade, er naar streven om de tien woorden der wet stiptelijk te onderhouden? Waarom toch niet gebleven bij het eenvoudig Evangelie van Christus? Deze en dergelijke vragen vermenigvuldigen zich bij het lezen van zulke onbijbelsche stellingen.

De wet is niet iets formeels, ze is geen dwangjuk, dat ons knelt en benauwt en belemmert, zoo luidt het verder. Dit is al weder eene onwaarheid, want de wet is zoo formeel, dat er geen titel of jota ooit van ter aarde zal vallen, en Petrus noemde de wet een juk der dienstbaarheid, dat zoo knelde, dat noch onze vaders, noch wij haar hebben kunnen dragen. En Paulus waarschuwt er de geloovigen van Galatië tegen om hun nek niet wederom te buigen onder dit knellend juk.

De slotsom van ons historisch onderzoek kan geen andere zijn dan deze, dat men kennelijk uit vrees voor de bandeloosheid van enkele oude Antinomianen de volle vrijheid der geloovigen niet durft handhaven. De vrees voor het Antinomianisme is groot. Het is genoemd "de donkere schaduw, die altoos het Evangelie verzelt." De vrees en ook deze drijft echter de liefde naar buiten en die is juist de vervulling der wet. Wanneer wij bovendien de geschiedenis van het Antinomianisme nagaan, dan blijkt ons al ras dat veel voor wetbestrijding is uitgekreten wat niet anders was dan een Schriftmatig opkomen voor het recht gebruik der wet en de vrijheid van een christenmensch. Om slechts een enkel voorbeeld te noemen, Jakob Verschoor van Zeeland wordt geregeld in de historie der Ned. Herv. Kerk voorgesteld als een Antinomiaan. Wat waren nu de grondstellingen van 's mans leven? Deze drie: 1e. Wie deelgenooten zijn van Christus' voldoening, hebben geene schuld meer, want wår nog schuld is overgebleven, kan in waarheid geene voldoening hebben plaats gehad. 2e. Zij, voor wie Christus voldaan heeft, hebben nog wel gebreken, doch zijn daarvoor niet strafbaar meer, aangezien Christus hunne straf aan het kruis volkomen gedragen heeft. 3e. Zoo het God behaagde, kon Hij de verlost en geheel rein geboren worden, aangezien hunne rechtvaardiging en heiliging door Christus aan het

kruis verdiend zijn. Deze stellingen mogen verkeerd zijn toegepast, in den grond zijn ze volkomen naar de Schrift. Eindelijk, een boom wordt aan zijne vrucht gekend. En dan is het merkwaardig dat zij die uitgekreten zijn voor Antinomianen, als Van Hattem, Verschoor, Kohlbrugge en anderen geroemd zijn om hun zedig, ingetogen en godzalig leven. Het godzalig leven van Torrey, Gaebelin, Scofield en vele anderen hier te lande, Joh. de Heer in Nederland en van Bijbelkenners als Gray, die allen den sterksten nadruk leggen op de volkomene vrijheid der geloovigen van de wet, moest een ieder aanmanen om niet te haastig te zijn met het groep van bandeloosheid, zedeloosheid, tuchteloosheid en wat dies meer zij. Want een boom wordt aan zijne vrucht gekend. Men legge af een vrees, die door Schrift en historie niet gewettigd wordt en die veelszins belemmerend heeft gewerkt voor de nadere belichting en beleving der vrijheid der kinderen Gods. Dat de geloovigen door Zijn Woord en Geest zich hunne heerlijke vrijheid ten volle bewust worden, hunne vrijheid nimmer mogen gebruiken "tot een oorzaak voor het vleesch," maar aan den band van heel het Woord mogen leven tot verheerlijking des drieëenigen Gods!

"ALLEENLIJK WANDELT WAARDIGLIJK
HET EVANGELIE VAN CHRISTUS"

OVER DE SCHRIJVER

Dominee Harry Bultema (1894-1952) werd geboren te Uithuizen (Groningen, Nederland). Hij volgde een kerkelijke opleiding aan het Calvin Seminary in Grand Rapids (Michigan, U.S.A.). Ds. Bultema diende de Christian Reformed Church te Pella, Iowa en de First Christian Reformed Church van Muskegon, Michigan.

Tijdens de vruchtbaarste periode van zijn leven diende ds. Bultema de Berean Church, eveneens te Muskegon. Deze groeide snel en ontwikkelde zich tot één van de grootste christelijke gemeenten in de Verenigde Staten waarbinnen men oog had voor de toekomst van Israël en het bijzondere mandaat van de apostel Paulus voor de volken. Bultema startte tevens één van de langst voorgezette christelijke radioprogramma's uit de geschiedenis van de stad Muskegon.

Hij schreef regelmatig voor diverse christelijke bladen zoals *Grace and Glory Magazine*, en *The Morning Star*. Zijn omvangrijke oeuvre omvat een groot aantal bijbelstudieboeken die meerdere malen werden herdrukt. Aanvankelijk schreef hij vooral in de Nederlandse taal. Tot zijn belangrijkste werken behoren commentaren op de bijbelboeken Jesaja, Jeremia, Ezechiël en Daniël. Zijn allerbekendste werk is het boek *Maranatha*, waardoor in de Amerikaanse Midwest veel belangstelling werd gewekt voor de wederkomst van Christus en het daaropvolgende duizendjarige vrede-rijk.

Zijn bekendste werk in de Engelse taal is *The Bible and Baptism*. Andere veelgelezen geschriften zijn *Names of Our Wonderful Lord*, *Will there Be Recognition in Heaven*, *The Union of the Believer with Christ*, en *Brief Notes on Genesis*.

Een uitgebreide levensbeschrijving van ds. Bultema is enkele jaren geleden gepubliceerd in het blad *Profetisch Perspectief* (2^e jaargang, no.9, pag.35-38, 1997).